

11238

জিহ্মা

জিহ্মা-স্তম্ভ

11238

৪২১১

১০০

ডিম্বাছা

শ্রীনিবাস হাগজেন

DIMASA—A study on the Dimasa tribe of Assam, written by Smti Nirupama Hagzer, published by Nagen Saikia, General Secretary, Asam Sahitya Sabha, Chandrakanta Handique Bhawan, Jorhat. 1974.

©

ডিমাছা
শ্রীনিৰুপমা হাগজেৰ

প্ৰকাশক
শ্রীনিগেন শইকীয়া
প্ৰধান সম্পাদক
অসম সাহিত্য সভা

প্ৰথম প্ৰকাশ : ১৯৭৪ চন

চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন
যোৰহাট-১

মূল্য : ₹ ১.০০ ৬;

অসম সাহিত্য সভা
যোৰহাট-১

ছপাশাল :
লাবণ্য প্ৰেছ, উজানবজাৰ, গুৱাহাটী-১

মুখবন্ধ :

বৈচিত্ৰ্যই হ'ল বিশাল অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতিৰ ঘাই বৈশিষ্ট্য। এই বিশিষ্টতাৰ ঘাই বুনিন্দাৰ বচোঁতা বড়ো-কছাৰী গোষ্ঠীৰে অন্যতম অংগ ডিমাছা সম্প্ৰদায়। উত্তৰ কাছাৰৰ পাৰ্বত্য অঞ্চলত বসবাস কৰি থকা ডিমাছা অসমীয়া সকলৰ অতীত ইতিহাস গৌৰৱপূৰ্ণ অধ্যায়েৰে ভৰপূৰ হৈ আছে আৰু প্ৰাচীন স্থাপত্যৰ ধ্বংসাৱশেষে তাৰ কেইখিলামান পাত এতিয়াও ধৰি ৰাখিছে।

অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতিক বুজিবলৈ হ'লে আমাৰ বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনক বুজি পাব লাগিব। তদুপৰি এনে অধ্যয়নে সাংস্কৃতিক অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীকো বহল অসমীয়া জাতীয়তাৰ পটভূমিত নিজকে বিচাৰি পাবলৈ আৰু অসমীয়া জাতীয়তাৰ প্ৰধান অংশ বুলি অনুভৱ কৰিবলৈ সুবিধা দিব।

ৰাজনৈতিক, প্ৰাকৃতিক যি কাৰণতেই নহওক আমাৰ বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ একো একোটা গোট হয়তো মূল সঁজুলিত সম্পূৰ্ণ মিহলি হৈ নোযোৱাকৈ সিঁচৰতি হৈ বৈছে। এনে অৱস্থিতিয়েই আমাৰ জাতীয় জীৱনক এধাৰি বৰ্ণাত মালাত পৰিণত কৰিছে; এই মালাধাৰিক ধৰি ৰাখিছে স্বাভাৱিক উমৈহতীয়া যন্ত্ৰত গঢ় লৈ উঠা অসমীয়া ভাষা আৰু সংস্কৃতিয়ে, আমাৰ উমৈহতীয়া জাতীয় জীৱনৰ মূল চালিকা শক্তিয়ে।

অসম সাহিত্য সভাই বাঞ্ছা কৰে আমাৰ বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ স্ব-বৈশিষ্ট্য সমূহো বক্ষা পৰক আৰু আমাৰ সামূহিক ভাষিক-সাংস্কৃতিক জীৱনো দৃঢ়ৰ পৰা দৃঢ়তৰ হওক।

আমাৰ অনুৰোধ বক্ষা কৰি শ্রীমতী নিৰুপমা হাগজেৰে “ডিমাছা” পুথিখনি যুগুতাই দিছে। আমি আশা কৰিছোঁ এই পুথিখনিৰে ডিমাছা অসমীয়া সকলৰ পৰিচয় দাঙি ধৰাৰ উপৰিও সভাৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য পৰিপূৰণতো সহায় কৰিব। সভাৰ প্ৰকাশন আঁচনিলৈ আগবঢ়োৱা এই বৰঙনিৰ বাবে শ্রীমতী হাগজেৰলৈ আমাৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

পুথিখনি ছপাই দিয়াৰ বাবে গুৱাহাটীৰ লাৱণ্য প্ৰেছ আমাৰ ধন্যবাদৰ পাত্ৰ।

১ ডিচেম্বৰ, ১৯৭৪

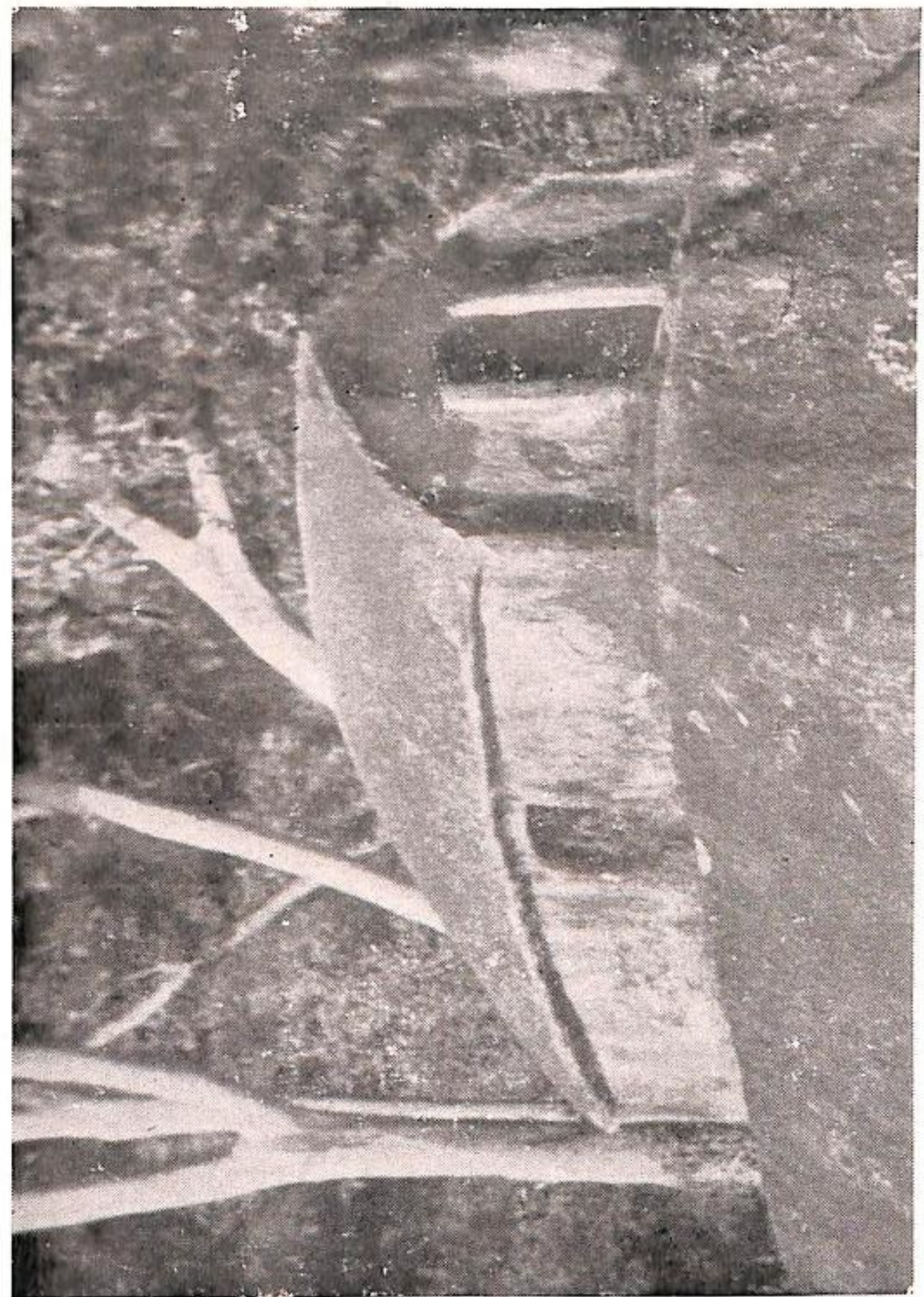
চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন
যোৰহাট-১

নগেন শইকীয়া
প্ৰধান সম্পাদক
অসম সাহিত্য সভা

সূচী-পত্ৰ

বিষয়	পৃষ্ঠা
ডিমাছা জাতিৰ পৰিচয়	১
ডিমাছা সম্প্ৰদায়ৰ সৃষ্টি	৪
ডিমাছা পৰ্বতীয়া জন-জাতি নহয়	৫
জীৱিকা নিৰ্বাহৰ উপায়	৬
হাসং হবা (উপদেৱতাক পূজা)	৭
বৰি শস্যৰ খেতি	৭
জুম খেতি	৭
ডিমাছা গাওঁ	১০
ঘৰ-দুৱাৰ	১১
নদ্রাং	১২
খোৱা-বোৱা	১৩
লাউপানী প্ৰস্তুত প্ৰকৰণ	১৬
থকা-মেলা	১৯
কুটিৰ শিল্প	২১
বোৱা-কটা	২২
এৰিসূতা পকোৱা পদ্ধতি	২৩
ডিমাছা সকলৰ ফুলৰ চানেকি	২৫
সূতাত ৰং দিয়া	২৭
ডিমাছা সকলৰ সাজ-পাৰ	২৭
ডিমাজু সকলৰ সাজ-পাৰ	২৮
ডিমাজু সকলৰ গহনা-গাঁঠৰি	২৯
কেশ-বিন্যাস	৩০
সন্তান জন্ম আৰু পালন	৩১
থি-হাময়া থিবা (প্ৰসূতিৰ মৃত্যু)	৩৫
“ডাউছা টাইবা” ক্লিয়া (চবাই পোৱালী কটা)	৩৫
বাজিহাঃ কাজকবা (বাহিৰলৈ ওলোৱা)	৩৬
নানাঃ বেছেং জিৰিবাঃ	৩৮
সন্তানৰ পোহ-পাল	৩৯

বিষয়	পৃষ্ঠা
ডিমাছাৰ অসমীয়া ভাঙনী	৪১
ছোৱালী বিলাকৰ খেলৰ নাম	৪৪
বিবাহ	৪৫
ছান্দি দাং ছেংবা	৪৮
লাউঠাই লাংগা গিনি	৪৯
কালিট প্রথা	৫১
গুলাম গাছা নাইবা	৫২
য়াওপাবা (সম্প্ৰদান)	৫৩
মাজ য়াউফা গাঁবা	৫৬
ফিৰাটাংৱা	৫৭
কাছাৰ, ডেমোৰা, ডিজোৱা অঞ্চলৰ বিয়া	৫৭
মুন হাৰবা (ঘৰ জোঁৱাই প্রথা)	৫৮
ন-জাপিনৱা (পূৰ্ণবিবাহ	৫৯
বিবাহ বিচ্ছেদ	৬০
মৃত্যু (খীবা)	৬১
জু মাংচাউ কাঁইবা	৬৪
পুনৰ্জন্মত বিশ্বাস	৬৪
চিমং বামবা	৬৫
কুষ্টি-সংস্কৃতি	৬৬
ডিমাছা কছাৰী সকলৰ নিয়ম	৬৮
চল্লিচ চেমফঙৰ নাম	৬৯
ডিমাছা ৰীতি-নীতি	৭৩
বৰ্মন	৭৪
ধৰ্ম আৰু দেৱ-দেৱী	৭৫

কছাৰী বজাই এটা ডাঙৰ শিলত কটাই কৰা “মাইবঙৰ শিলৰ মন্দিৰ”

● ৩০ পৃষ্ঠাত উল্লিখিত খোপাব ছবি যথাস্থানত সন্নিবিষ্ট কৰিব
নোৱাৰি ছঃখিত। —প্ৰধান সম্পাদক।

ডিমাছা

ডিমাছা জাতিৰ পৰিচয় :

পোনতে উল্লেখ কৰা যাওক যে, ডিমাছা জাতিৰ পৰিচয় আৰু ইয়াৰ অৱস্থান আৰু এই জাতিৰ প্ৰাচীন অস্তিত্বৰ কথা বহলাই লিখিবলৈ গ'লে এখন বহুল বুৰঞ্জী লিখিব লাগিব। গতিকে অতীতৰ গুৰি বিচাৰি নগৈ অকল “ডিমাছা” নামৰ সম্প্ৰদায় কেতিয়াৰ পৰা সৃষ্টি হ'ল তাৰে এটা সাধাৰণ পৰিচয় দাঙি ধৰা হওক।

ডিমাছা জনজাতি অসমৰ বৃহত্তৰ কছাৰী জাতিৰেই এটা ঠাল। পিছে “ডিমাছা” নামকৰণ সম্পৰ্কত বুৰঞ্জীবিদ সকলে ভিন্ ভিন্ মত প্ৰকাশ কৰি গৈছে। বেছি ভাগ বুৰঞ্জীবিদে ইয়াকেই উল্লেখ কৰিছে যে, ‘ডিমা’ মানে ডাঙৰ নদী অৰ্থাৎ ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ছা মানে সন্তান। সেয়ে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈৰ পাৰে পাৰে বসবাস কৰা সন্তান-সন্ততি এই অৰ্থতেই “ডিমাছা” নামকৰণ হৈছে। পিছে এই ক্ষেত্ৰত মোৰ বেলেগ মত আছে। কিয়নো যদি ডিমা (ব্ৰহ্মপুত্ৰ) নৈৰ পাৰৰ বাসিন্দা বুলি “ডিমাছা” নামকৰণ কৰা হৈছে, তেনেহলে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ আন আন কছাৰী সকলক ডিমাছা বুলি কোৱা নহয় কিয়? আন হাতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈক ডিমাছা সকলে ডিলাও (দীঘল নদী) আৰু বড়ো কছাৰী সকলে টিলাও নামেৰেহে পৰিচয় দিছিল। কালক্ৰমত সংস্কৃত ভাষাৰ প্ৰভাৱত ডিলাও নাম লুপ্ত হৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ নামে জনাজাত হৈ পৰিল। উদাহৰণ স্বৰূপে বৰ্তমান যুগতো ডিমাছা নাম অন্য ভাষাৰ প্ৰভাৱত পৰি লুপ্ত হোৱাৰ উদাহৰণ আছে। কিছুমান নদ-নদী আৰু স্থানৰ নামৰ যে পৰিবৰ্তন ঘটিছে তাৰ উদাহৰণ দিয়া হ'ল।

ডিমাছা ভাষাৰে দিয়া নৈৰ নাম	বৰ্তমান প্রচলিত নাম।	
ডিজেন	যমুনা ...	নগাওঁ মিকিৰ পাহাৰৰ সীমাত।
ডিমা	ধনশ্রী	উত্তৰক-ছাৰ মিকিৰ পাহাৰত।
কলংমাঃ	ববাক ...	শিলচৰ মহকুমাত।
লংকাউ	চিৰি	" "
লাংক্লাং ...	কপিলী ...	উজনিৰ উত্তৰ কাছাৰ জয়ন্তীয়া পাহাৰৰ সীমাত, নামনি মিকিৰ পাহাৰত।

স্থানৰ নাম

আলংকা ...	লংকা ...	নগাওঁ জিলাত।
লামায়ুং	লুম্বাজুং	মিকিৰ পাহাৰত।
মহং জিজোয়া	মহেন ডিজোয়া	" "
তিবিলুং	থেৰণী ...	" "
তিবিলীং	চনটিলা	উত্তৰ কাছাৰ।
বাইকাও	ভাগা	" "
হাওয়াৰ মাঃ...	বিক্ৰমপুৰ...	শিলচৰ মহকুমাত।
ডিডলাই মাঃ	দলইছড়া	" "
ওৰাটিলুং ...	মুলীউড়া	" "
জাকললুং	জীৱনগ্রাম	" "

ওপৰত উল্লেখ কৰা ধৰণে গোটেই অসমৰ ভিন্ ভিন্ জিলাৰ নদ-নদী আৰু স্থানৰ নামৰ ক্ষেত্ৰত অসংখ্য পৰিবৰ্তন সাধিত হৈছে। সেইদৰে ডিলাও নামটোও ক্ৰমান্বয়ে লুপ্ত হৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰ লৈ পৰিবৰ্তিত হৈছে। যিয়েই নহওক পূৰ্বে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈৰ পাৰে পাৰে থকা বুলি ডিমাছা বোলা হ'লে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ কছাৰী সকলকো ডিমাছা বুলিলে হেঁতেন, কিন্তু সেইদৰে কোৱা হোৱা নাই; গতিকে ব্ৰহ্মপুত্ৰ নৈক “ডিমা” অৰ্থ কৰি তাৰ পৰা “ডিমাছা” নামৰ উৎপত্তি হোৱা নাই বুলি কব পাৰি।

মোৰ ধাৰণা, চতুৰ্দশ শতিকাৰ আগ ভাগত আহোম সকলে বৰ্তমান শিৱসাগৰ জিলাৰ পৰা খেদাই নিয়াত বৰ্তমান ডিমাপুৰ (ডিমাৰং) পায়হি। কছাৰী বজা সকলৰ ৰাজত্ব কালত ডিমাপুৰখন “ডিমাৰং” নামেৰে জনাজাত আছিল। তাৰ প্ৰমাণ প্ৰাচীন লোক-গীতিৰ পৰা পাব পাৰি।

ডিমাৰং মানিগী ঠানিহা গসংব ডাইডনী ডি দংবা।

ডিমাৰং ফানিগী ঠানিহা গেবেংব ডাইডনী হা ডংবা ॥

অৰ্থাৎ ডিমাৰং নামৰ পিতৃ-মাতৃৰ (পূৰ্ব পুৰুষৰ) বাসস্থান দীঘলে ছমাহ সময় লগা নৈ, আৰু পুতলে ছমাহৰ বিস্তৃত ভূমি আছিল।

উক্ত ডিমাৰং বা ডিমাপুৰ নাম হল কেনেকৈ এই বিষয়ে প্ৰশ্ন হব পাৰে। ডিমাপুৰৰ ওচৰেদি বৈ যোৱা ধনশ্রী নৈক ডিমাছা ভাষাত “ডিমা” বুলি কয়। এই নৈ উত্তৰ কাছাৰৰ হাজাডিসা আৰু প্ৰাসাঃ ডুমডুঃ নামৰ ঠাইৰ পৰা উৎপত্তি হৈছে। উৎপত্তি স্থলৰ ওচৰৰ গাঁৱক “ডিমা ধুঃ” বুলি কোৱা হয়। ধুঃ’ মানে মূৰ। অৰ্থাৎ ডিমা নৈৰ মূৰ বা উৎপত্তি স্থানক বুজায়। উপৰোক্ত ডিমা নৈৰ পাৰত স্থাপন হোৱা ৰাজধানী বুলি ডিমাপুৰ নামকৰণ হৈছে তাত সন্দেহ নাই। আৰু তাতেই বসবাস কৰা সন্তান-সন্ততি বুলি ডিমাছা নামৰ সৃষ্টি হয়। স্থানৰ নামৰ লগত “ছা” যুক্ত কৰি নিজকে পৰিচয় দিয়াৰ প্ৰচলন আজিলৈকে ডিমাছা সকলৰ মাজত আছে। যেনেকৈ গুৱাহাটীৰ মানুহ বুলি নিজকে চিনাকি দিবলৈ গ’লে গুৱাহাটী ছা বুলি কব, দিচপুৰৰ মানুহ বুলি চিনাকি দিলে দিছপুৰ ছা বুলি কব। তেনেকৈয়ে নগৰা বুলি কলে নগাওঁ ছা। শিৱসাগৰীয় হলে শিৱসাগৰ ছা বুলি চিনাকি দিব। গতিকে অতীততো ডিমাপুৰীয়া সকলে নিজক ডিমাপুৰ ছা বুলি পৰিচয় দিছিল। কালক্ৰমত “ডিমাছা” নামৰ পৰিবৰ্তন হৈছে বুলি বিশ্বাস কৰিবৰ স্থল আছে।

পঞ্চদশ শতিকাৰ প্ৰথম পিনে আহোমসকলে ডিমাপুৰৰ ৰাজধানী আক্ৰমণ কৰে। তেতিয়া ডিমা ৰজাই প্ৰজাসকলক লৈ ছেদেলি-ভেদেলি হৈ নগাওঁ জিলা (হায়ংহাদাও) আৰু উত্তৰ কাছাৰলৈ পলাই গৈ উত্তৰ কাছাৰৰ মাইবঙত ৰাজধানী পাতে। ষোড়শ শতিকাত কাছাৰলৈ গৈ খাসপুৰত ৰাজধানী পাতে। গতিকে ডিমাছা সকলৰ বাসস্থান বৰ্তমানেও এই ঠাই বিলাকেই। যি সকলে নিজকে ডিমাছা বুলি কয় আৰু তেওঁবিলাকে মাতৃ ভাষা “ডিমা” বা “গ্ৰাৰ্ড-ডিমা” ব্যৱহাৰ কৰে। এই কেইখন জিলাৰ ডিমাছা সকলৰ স্থান ভেদে কিছু পাৰ্থক্য দেখা গলেও বহু ক্ষেত্ৰত তেওঁবিলাকৰ ভাষা-কৃষ্টি, ৰীতি-নীতি প্ৰায় একে। সম্ভৱতঃ তেওঁবিলাকৰ ৰীতি-নীতিত কিছু পাৰ্থক্য লক্ষ্য কৰি আৰু দুৰত্বৰ বিচাৰ কৰি তেওঁলোকক চাৰিটা আঞ্চলিক নামেৰে বিভক্ত কৰা হৈছে। যেনে কাছাৰৰ ডিমাছাসকলক “হা সাওসা” অৰ্থাৎ ওখ পাহাৰৰ বাসিন্দা। দক্ষিণ কাছাৰৰ ডিমাছাসকলক “হওয়াৰছা” অৰ্থাৎ

বহল পথাৰত বাসিন্দা। তেনেকৈ নগাও জিলাৰ ডিমাছাসকলক (বুৰঞ্জীৰ ডেমেকা অনুসৰি) “ডেমকাছা” বোলা হৈছে। আৰু বৰ্তমান পূব মিকিৰ পাহাৰৰ ডিমাছাসকলক ডিজোৰা পাহাৰৰ ওচৰপাজৰে বসবাস কৰে বুলি ডিজোয়াছা বোলা হৈছে। উপৰন্ত হাঙ্গাওছা, হাওয়াৰছা, ডেমকাছা, ডিজোয়াছাক লৈয়ে আজিৰ ডিমাছা সমাজ। এই সমাজক অতীজত আনকি কিছুদিন আগতেও আন সমাজে হোজাই-কছাৰী বুলিছিল। ডিমাছা বুলি মাথোন ডিমাছা সকলেহে কয়। যিদৰে মিকিৰ বিলাকে নিজক “কাৰ্বি” আৰু লালুং সকলে নিজকে ‘টিওৱা’ বুলি কয়।

ডিমাছা সম্প্ৰদায়ৰ সৃষ্টি :

ডিমাছা সমাজৰ ভিতৰত বহু জাতি উপজাতিৰ সংমিশ্ৰণ হৈছে বুলি সন্দেহ কৰিবৰ থল আছে। ডিমাপুৰৰ বজাৰ ৰাজত্ব কালছোৱাত নগা, মিকিৰ, লালুং, আহোম আৰু মান (বৰ্মা) আদি ওচৰ-চুবুৰীয়া প্ৰজাসকল ডিমাছা অন্তৰ্ভুক্ত হৈ পৰিছিল। কিয়নো, উক্ত সময়-ছোৱাত ডিমাছাসকলৰ প্ৰভাৱ আৰু প্ৰাধান্য থকাৰ কাৰণে কিছুমানে ডিমাছা জাতিৰ অন্তৰ্ভুক্ত হ’ব পাৰিলে গৌৰৱ অনুভৱ কৰিছিল। ডিমা ৰজা সকলেও ৰাজ্য পৰিচালনাৰ ক্ষেত্ৰত সৈন্য-সামন্ত চিপাহীৰ প্ৰয়োজন আছিল বুলি স্বজাতিত ভুক্ত কৰি লৈছিল। বৰ্তমান মিকিৰ পাহাৰত থকা মহং ডিজোয়া আৰু মানজা গাঁও তাৰেই এটা প্ৰমাণ বুলি ক’ব পাৰি। ডিমাপুৰ আক্ৰমণৰ পাছত আহোমসকলে হেনো ডিজোৱা গাঁওত বাস কৰা ডিমাছাসকলৰ আগত এটা প্ৰস্তাৱ কৰে যে, আহোম আৰু ডিমাছাসকলৰ মাজত আৰু হাই-কাজিয়া নকৰাকৈ উভয় সমাজে মিলি-জুলি বসবাস কৰিব। ডিমাছাসকলে আহোমক মহংছা বুলি কয়। উপৰন্ত প্ৰস্তাৱ অনুসৰি উভয় জাতি মিলিজুলি বসবাস কৰিবলৈ লোৱাত উল্লিখিত ঠাইখন মহং ডিজোৱা নামেৰে জনাজাত হৈছিল বুলি কথিত আছে। ঠিক তেনেকৈ মানজা গাঁওখনৰ সৃষ্টি হৈছিল ১৭শ শতিকাত। মানসকলে আহোম ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰাৰ সময়ত কিছুমান দেশলৈ উভতি নগৈ শিৱসাগৰ জিলাৰ যোৰহাট, গোলাঘাট মহকুমাত থলুৱা তিৰোতাক বিয়া-বাৰু কৰাই থাকি যায় বুলি বুৰঞ্জীত পোৱা যায়। তাৰেই কিছুমানে বৰ্তমান মিকিৰ পাহাৰৰ (আগতে গোলাঘাট মহকুমা) মানজা গাঁওত বাস কৰিবলৈ ধৰে। তেওঁবিলাকে ডিমাছা ছোৱালী বিয়া-বাৰু কৰাই ডিমাছা সম্প্ৰদায় ভুক্ত হৈ পৰিছিল। ঠিক

তেনেকৈ “কাৰ্বি” (মিকিৰ) আৰু নগাসকলেও ডিমাছা জাতিত ভুক্ত হৈছিল গতিকে মিকিৰ, নগা আৰু ডিমাছাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত সেমফং প্ৰথা আছে বুলি বয়োবৃদ্ধসকলে কয়।

উত্তৰ কাছাৰৰ ৰাজত্ব কালছোৱাত ডিমাছাসকলৰ মাজত নগা, কুকী, ৰাং খল, খেলমা, বেইটে জাতিসমূহো ভুক্ত হৈ পৰিছিল। গতিকে উক্ত কেইবাটাও উপজাতিৰ মাজত বিশেষকৈ, নগা, খেলমা, কইটেবিলাকৰ মাজত সেমফং প্ৰথাৰ প্ৰচলন আছে। তাৰ কাৰণ যি সকলে ডিমাছা সমাজত ভুক্ত হৈ পৰিছিল তেওঁবিলাকে ৰজাক অনুৰোধ কৰি নিজৰ সমন্ধীয় মানুহক সেমফং ভুক্ত কৰাই লৈছিল। দক্ষিণ কাছাৰৰ খাসপুৰৰ ৰাজত্ব কালছোৱাত কিছুমান বঙালী মানুহ ডিমাছা সমাজত ভুক্ত হৈছিল বুলি জনা যায়। ডিমা ৰাজত্বৰ আমোলত আন জাতিৰ মানুহক নিজৰ জাতি ভুক্ত কৰি লোৱাৰ কাৰণে একো টান কথা নাছিল। বৰং ৰজাৰ কাৰণেও লাভ জনক কথা আছিল। কিয়নো ডিমাছা সমাজত ভুক্ত হোৱা সকলে মূল্য দিহে সমাজত ভুক্ত হ’ব পাৰিছিল। গতিকে সমাজ ভুক্ত কৰাই আদায় হোৱা টকা ৰাজকোষত সঞ্চয় কৰিব পাৰিছিল। গতিকে ডিমাপুৰৰ ৰাজত্ব কালৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ১৭শ শতিকাৰ শেষ ভাগলৈকে ডিমাছা-জাতিত কিছুমান উপজাতি সোমাই পৰিছিল বুলি লোক পৰম্পৰা মতে জানিব পাৰি। সেয়েহে ক’ব পাৰি যে ডিমাছা জাতিৰ সৃষ্টিত কিছু সংমিশ্ৰণ হৈছে।

এই ডিমাছা জাতি অতি নিৰীহ আৰু সৰল। ফাঁকি দিয়া বা ভণ্ডামি কৰা মানুহ এই জাতিত কম। চোৰ ডকাইত নাই বুলিয়েই ক’ব পাৰি।

ডিমাছা পৰ্বতীয়া জন-জাতি নহয় :

ডিমাছা সকলৰ অস্তিত্ব বিচাৰ কৰিলে ইয়াকেই বজা যায় যে, ডিমাছা সকল পৰ্বতীয়া জনজাতি (Hills tribe) কেতিয়াও নাছিল। বৰ্তমানে যিসকলে উত্তৰ কাছাৰত বসবাস কৰি আছে আৰু যিসকলক পাৰ্বত্য জনজাতি হিচাবে ধৰা হৈছে, অতীজত তেওঁ বিলাক পৰ্বতীয়া জনজাতি নাছিল। ডিমাৰজাই ডিমাপুৰ পৰিত্যাগ কৰাৰ পাছতহে তেওঁলোক উত্তৰ কাছাৰত আহি সোমাইছিল। তথাপি সপ্তদশ শতিকাৰ আগ ভাগত ডিমাৰজাই আকৌ মাইবং ৰাজধানী এৰি ভৈয়ামৰ ফালে কাছাৰৰ খাসপুৰত ৰাজধানী স্থাপন কৰি গুচি যোৱাত প্ৰজাসকলো

গুচি যায়। গতিকে ইয়াৰ পৰা বুজিব পাৰি, ডিমাছাসকলে পাৰ্বত্য জীৱন-যাপন পছন্দ নকৰে। বিপৰীতে ভৈয়ামত বসবাস কৰি খেতি-বাতি কৰি জীৱিকা-নিৰ্বাহ কৰাটোহে তেওঁবিলাকে পছন্দ কৰিছিল। যিসকল বৰ্তমান উত্তৰ কাছাৰত বসবাস কৰি আছে তেওঁবিলাকৰ কথা অন্যান্য পৰ্বতীয়া জাতিৰ তুলনাত বেলেগ। তাৰ প্ৰমাণ উত্তৰ কাছাৰত ডিমাছাসকলে পৰাপক্ষত জুম-খেতি কৰাতকৈ পানী খেতি কৰাহে বেছি পছন্দ কৰে। যিসকলে জুম খেতি কৰি আছে তেওঁবিলাকে খেতি-বাতিৰ বাবে উপযুক্ত মাটি নোপোৱাৰ কাৰণেহে কৰি আছে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছাসকলে উপযুক্ত খেতিৰ মাটিৰ সন্ধান পালে দলবদ্ধ হৈ ভৈয়ামৰ পিনে নামি আহে। সেই কাৰণেই উত্তৰ কাছাৰৰ ভিতৰতেই নগাঁও, উত্তৰ কাছাৰ সীমান্ত অঞ্চল আৰু মিকিৰ পাহাৰ উত্তৰ কাছাৰ সীমান্ত অঞ্চলত ডিমাছাসকল আগৰ তুলনাত বহুত বেছি পৰিমাণে বসবাস কৰিবলৈ ধৰিছে। তদুপৰি আজিৰপৰা ১৫।২০ বছৰমান আগতে উত্তৰ কাছাৰৰ বহুতো ডিমাছাই নগাঁও জিলা আৰু মিকিৰ পাহাৰত সোমাই পৰিছে।

গতিকে জাতিগত বৈশিষ্ট্যৰ ফালৰ পৰা চালে দেখা যায় যে, ডিমাছাসকল পৰ্বতীয়া জাতি নাছিল। পাহাৰৰ ওপৰত জুম খেতি কৰা তেওঁবিলাকৰ স্বভাৱ, নহয়। বৰ্তমান যুগত উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছাসকলে যি জুম খেতি কৰি আছে, সেয়া জীৱিকা নিৰ্বাহৰ কাৰণে বাধ্য হৈছে কৰিছে।

জীৱিকা নিৰ্বাহৰ উপায়:

সকলো ডিমাছাকে খেতিয়ক বুলি কব পাৰি। এওঁ বিলাকৰ ভিতৰত কিছুমানে বেহা বেপাৰোও কৰে। কিছুমানে বেহা বেপাৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে সচাঁ, পিছে নোৱাৰি আকৌ খেতি বাতিত লাগি যায়। কাছাৰ আৰু ডেমৰা ডিজোৱা অঞ্চলৰ ডিমাছা সকলে অন্যান্য জাতিৰ খেতিয়ক সকলৰ দৰেই শালি খেতি কৰে। আহাৰ, শাওঁণ, ভাদ মাহত খেতিৰ ভৰ পক। কিছুমানে আধী প্ৰথাৰে আনজনৰ সহায় লয়। পুৰুষ সকলে কতীয়া তোলে আৰু আধী প্ৰথাৰে কেইবা গৰাকী তিৰোতাই কতীয়া বোৱে। বোৱনী বিলাকে নিজৰ সমবয়সীয়া সঙ্গী বাছি লয়। বোৱনী মাতিলে মাটিৰ গিৰিহতৰ ঘৰত খোৱা বোৱাৰ আয়োজন কৰে। তেনেকৈ এজনৰ পিছত আন এজনৰ ঘৰত মিলি

জুলি কাম কৰি পথাৰৰ কতীয়া ৰুই শেষ কৰে। ভাদ মাহত খেতিৰ কাম শেষ কৰে।

হাসং হুৰা (উপদেৱতাৰ পূজা):

ভাদ, আহিন মাহত কতীয়া বোৱ লহ পহকৈ বাঢ়ি আহে। সেউজীয়া বৰণৰ লহ-পহীয়া ধানৰ পাত বোৰে বতাহত ঢৌ খেলিবলৈ ধৰে। তাকে ডিমাছা সকলে “মাই হচাঃ কাইবা” বোলে। তাকে চাই চাই খেতিয়ক সকলৰ মনত আনন্দ লাগে। তেওঁলোকৰ শংকা হয় যে যদি ডাইনী, ভূত, প্ৰেত, আদি উপদেৱতা বিলাকে ধান গছৰ ওপৰত নজৰ দিয়ে তেনেহলে ধান গছবোৰ লহপহীয়া নহব। তাকে ডিমাছা সকলে “খাৰীনাংবা” বুলি কয়। এনে আশঙ্কা কৰি ধানৰ ওপৰত আন কিবা বেমাৰ আজাৰ আদি যাতে নালাগে তাৰ কাৰণে ডিমাছা সকলে পথাৰত গৈ “হাসং হুৰা” কৰে কিছুমানে হাঁহ বলি দি পূজা দিয়ে আৰু কিছুমানে কুকুৰা বলি দিয়ে।

ৰবি শস্যৰ খেতি:

ভৈয়ামত বসবাস কৰা ডিমাছা সকলে আজি কালি ৰবি শস্যৰ খেতি কৰিব জনা হৈছে। বিশেষকৈ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলক ৰবি শস্যৰ খেতি কৰাত আগ্ৰহী দেখা যায়। বাৰিষাৰ শালি খেতি শেষ হোৱাৰ পাছত ধান দোৱাৰ সময় হোৱাৰ আগতে ৰবি শস্যৰ খেতি কৰাত মনোযোগ দিয়ে। ৰবি শস্যৰ ভিতৰত আলুৰ খেতি বেছি হয়। তাৰ উপৰি সৰিয়হ, মাটি মাহ, মটৰ, কৰি, মূলা, বেঙেনা, বিলাহী, জলকীয়া, বঙালাওঁ আদি খেতি কৰে। ডেমৰা ডিজোৱা অঞ্চলৰ ডিমাছা সকলৰ ভিতৰতো কিছুমানে ৰবি শস্যৰ খেতি কৰে।

জুম খেতি:

উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ প্ৰায় আধা সংখ্যক মানুহে জুম খেতি কৰে। এই খেতিৰ ধানেই প্ৰধান শস্য। তাৰ উপৰি কপাহ, তিল, সৰিয়হ জলকীয়া, বেঙেনা, জিকা, তিতা কেৰেলা, বঙা লাউ, কছু আদা আদিৰ খেতি তেওঁলোকে কৰে।

যি সকলে জুম খেতি কৰে তেওঁলোকে কাতি আঘোণ মাহতে জুমৰ বাবে নিজৰ নিজৰ ঠাই বিচাৰি ওলাই যায়। পছন্দ মতে ঠাই বিচাৰি পোৱাৰ পাছত নিজৰ ঠাই খনৰ চিন ৰাখিবৰ কাৰণে

ঠাই ডোখৰত থকা গছ-গছনিৰ দুই-এজোপাৰ বাকলি ওচায় থয়। নাইবা বাঁহ কাটি যীশুৰ ক্ৰচৰ আকৃতিত বাঁহ ডাল পুতি থয়। আন কোনোৱে ঠাই বিচাৰি আহি তেনেকৈ কৰি থোৱা দেখিলে ধাৰণা কৰি লয় যে, ঠাই ডোখৰ আইন কোনোবাই বাছি থৈ গৈছে। গতিকে সেই ডোখৰ মাটি এৰি আন ঠাই বিচাৰে। এই খিনিতে উল্লেখ কৰিব পাৰি যে, উত্তৰ কাছাৰৰ প্ৰত্যেক গাঁৱতেই একোটাকৈ ডেকাচাং থাকে। ৰাতি ডেকা চামে ডেকাচাঙত শুবলৈ গোট খায়। তেতিয়া কথা প্ৰসঙ্গত কোন ঠাই কোনে ঠিক কৰিলে জনাজনি হৈ যায়। কেতিয়াবা যদি ভুলতে নাইবা ইচ্ছা কৰিয়েই হাবি ডোখৰ কোনোবাই ভাঙিবলৈ ধৰে তেন্তে ইচ্ছা কৰিলে গাওঁবুঢ়াৰ ওচৰত অভিযোগ কৰিব পাৰে। গাওঁবুঢ়াজনে ৰাইজৰ মানুহক লগত লৈ ন্যায় সংগত বিচাৰ কৰি পৰস্পৰৰ কাজিয়া সীমাংসা কৰি দিয়ে। বিচাৰত এজন যদি দোষী সাব্যস্ত হয় তেন্তে তেওঁক জৰিমনা কৰা হয়। কাতি, আঘোণ, পুহ মাহত হাবি বননি কাটি থোৱাৰ পাছত দুমাহ মান ভালকৈ শুকাবলৈ দিয়ে। তাৰ পাছত ফাগুন—চত মাহত জুই লগাই দিয়া হয়। কাটি থোৱা হাবি পুৰি শেষ হৈ গলে আন এদিন নোপোৰা গছৰ ডাল আৰু জাবৰ বুটলি এঠাইত জমা কৰি থৈ আকৌ জুই জলাই দিয়ে। তাৰ পাছত বছৰৰ প্ৰথম বৰষুণৰ আৰম্ভণিৰ লগে লগে নিজৰ ইচ্ছামতে ধান, গোমধানৰ গুটি সিঁচি খুপীৰে খান্দি খান্দি আগবাঢ়ে আৰু ঠায়ে ঠায়ে শাক-পাচলিৰ গুটি সিঁচে। নতুনকৈ গজা ধান আৰু শাক-পাচলিৰ পুলিবোৰ তিনি চাৰি মাহত ডাঙৰ হৈ উঠিলে মাজে মাজে নিৰাই দিয়ে।

এই ঘৰক ডিমাছা সকলে “মাণ্ডু” বুলি কয়। ধান দোৱা শেষ হলে মৰনা নমৰালৈকে কটা ধান “মাণ্ডুতেই” জমা কৰি থোৱা হয়। গাঁৱৰ সকলোৰেই ধানদোৱা হৈ গলে ঘৰৰ মুখীয়াল জনে সুবিধামতে এদিন ৰাইজক “হেদাৰী” মাতে। ডিমাছা সকলে তাকে “বিবা” বোলে। কোনোবা অৱস্থাপন্ন পৰিয়ালে অধিক জুম খেতি কৰিলে মৰনা মাৰিবলৈ আৰু ধান ঘৰলৈ আনিবলৈ সৰহ সংখ্যক মানুহৰ প্ৰয়োজন হয়। গতিকে ঘৰৰ মুনিহ তিবোতাই এটা দিন থিক কৰি “হেদাৰী” মাতে। গাঁৱৰ ডেকা গাভৰু সকলে জুমতগৈ ভৰিৰে মৰনা মাৰে। সমূহীয়া ভাবে কাম কৰাত সকলোৱে আনন্দ পায়। কাম কৰাত প্ৰতিযোগিতাৰ ভাব আছে। কোনেও এনেয়ে সময় নষ্ট মকৰে। ঘৰৰ গৃহিনীয়ে দুপৰীয়া “মাণ্ডুতেই” “জু” (লাওপানী), বঢ়া

ভাত অৱস্থা অনুযায়ী আজা আৰু “জু” নোখোৱা সকলক চাহৰ যোগান ধৰে। আন হাতে গাঁৱৰ ঘৰতো খোৱা বোৱাৰ বন্দবস্ত থাকে। ডেকা-গাভৰু সকলে মৰনা মাৰি শেষ কৰি গাঁৱলৈ উভতি অহা সময়ত প্ৰত্যেকেই একোবোজা ধান লৈ আহে আৰু গিৰিহঁতৰ ঘৰ পোৱাৰ লগে লগেই আকৌ খোৱা-বোৱা হয়। এনে হেদাৰী প্ৰথাৰে কাম কৰা প্ৰথা অকল যে উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত আছে তেনে নহয়। হাওয়াৰ (কাছাৰ), ডেমৰা (নগাঁও), ডিজোৱা (মকিৰ পাহাৰ) সকলো ঠাইৰ ডিমাছা সকলৰ মাজতো হেদাৰী প্ৰথাৰে কাম কৰাৰ ৰীতি প্ৰচলন আছে। জুম খেতিত কাম কৰা, হালবোৱা, ধানকটা, মৰনা মৰা, ভঁৰালত ধান জপা, ঘৰচোৱা আদি কাম বোৰ দলবান্ধি স্নেহ-প্ৰীতিৰ মাজেৰে ডিমাছা সকলে সমাধা কৰে। গাঁৱত কোনোৱা বিধবা তিবোতা নাইবা ল’ৰা-ছোৱালী নথকা বুঢ়া-বুঢ়ী থাকিলে এনে ধৰণেৰে “হেদাৰী” প্ৰথাৰে ডেকা-গাভৰু সকলে কামত সহায় কৰে। নিঃসহায় সকলক সহায় কৰি নিদিলে গাঁৱত মুখীয়াল মানুহৰ বা গাওঁবুঢ়াৰ বিবেক-হীনতাৰ পৰিচয় বুলি লাজ পায়।

জুম খেতিৰ সময়ত ঘৰত ডেকালৰা থাকিলে আটাইতকৈ বেছি দায়িত্ব আহি পৰে ডেকা লৰাৰ ওপৰত। গতিকে ডেকা জনে সকলো ধৰণৰ কাম নিজৰ দায়িত্বত লৈ সমাধা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। অৱশ্যে গোটেই দিন ভাগৰ লগা কাম কৰি অহাৰ পিছত জিৰণী লোৱাসময়ত ঘৰৰ মুৰব্বী নাইবা মাক-বাপেকৰ লগত পাছলৈ কৰিব লগা কামৰ দিহা পৰামৰ্শ লয়। বিয়াৰ উপযুক্ত ডেকা লৰাৰ কাম আৰু বেছি। কিয়নো দুই এবছৰ অগৰে পৰাই ডেকা জনে বিয়াৰ কাৰণে টকা জোগাৰ কৰাৰ চেষ্টা কৰিব লাগে। গতিকে পৰিয়ালৰ ভৰণ-পোষণৰ কাৰণে জুম খেতি কৰাৰ বাহিৰেও মাক-বাপেকে ডেকাজনক বেলেগে কপাহ, তিল নাইবা সৰিয়হৰ জুম খেতি কৰিব দিয়ে। ছমাহৰ পিছত জুমৰ পৰা যিয়েই নাগাওক তাকে বেছি যি টকা পায় তাকে ডেকাজনে মাক-বাপেকৰ হাতত জমা কৰি থৈ দিয়ে। ডেকা লৰা জনে বেলেগে জুম খেতি কৰিবলৈ ধৰিলে সাধাৰণতে জুম খেতি পৰিয়ালৰ নিজা ভাই ভনী সকলে বেছি দায়িত্ব লৈকা ম কৰিব লাগে। বেছি বয়সস্থ নহলে মাক বাপেকেও গৈ সহায় কৰে। অৱশ্যে ডেকা লৰা জনেও অজৰি দিনত সহায় কৰে। এনে ধৰণৰ বুজা বুজিৰ মাজত কাম কৰি টকা জোগাৰ হৈ গ’লে লৰাৰ মাক বাপেকে বোৱাৰীৰ সন্ধানত ওলাই আৰু লৰালৈ বিয়া কৰাই। ডিমাছা

সমাজত লৰাৰ পক্ষৰ পৰা ছোৱালীৰ ঘৰলৈ বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিয়াৰ নিয়ম। ছোৱালীৰ ফালৰ পৰা বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিয়াতো লাজৰ কথা বুলি ভাবে। অৱশ্যে আজি-কালি যুগৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে শিক্ষিত সমাজৰ ভিতৰত এই নিয়মৰ ব্যতিক্ৰম হোৱা দেখা যায়।

ডিমাছা গাওঁ :

ডিমাছা গাওঁবিলাকৰ স্থানবিশেষে পাৰ্থক্য দেখা যায়। কোনো ঠাইত কাৰ প্ৰভাৱ বেছি সেইটো ঘাইকৈ নিৰ্ভৰ কৰে ওছৰ-চুবুৰীয়া ঠাইত থকা প্ৰভাৱশালী লোকসকলৰ ওপৰত। উদাহৰণ স্বৰূপে কাছাৰৰ ডিমাছাসকলে বাঙালী সকলৰ অনুকৰণ কৰি গাওঁখন সজায়। তেওঁলোকে সদায়ে ঘৰৰ সমুখ ভাগ পূৰ ফালে বাখিবৰ যত্ন কৰে। নিজে থকা ভেটিত ফুল-ফলৰ গছ-গছনি যেনে আম, কঠাল, মধুৰিআম, জামু আদি ৰোৱে আৰু নিভ্য কামত লগাৰ বাবে বাৰীৰ চুকত বাঁহ ৰোৱে। অৱস্থা পন্ন পৰিয়ালে পৰাপক্ষত দুটা নাইবা এটাকৈ পুখুৰী খনাই লয়। এটা উল্লেখ যোগ্য কথা যে কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে নৈৰ পাৰতে গাঁও পাতি কাম কৰে। কিছুমান ডাঙৰ নৈৰ ওছৰত নহলেও সৰু জুৰিৰ কাষত থাকে।

নগাওঁ আৰু মিকিৰ পাহাৰৰ ডিমাছাসকলৰ গাঁও অসমীয়া গাঁৱৰ দৰে। গাঁও সজাত বিশেষ শৃংখলা নাই। নিজৰ ইচ্ছা মতে ঘৰৰ সমুখ ৰাখে। আজি-কালি অৱশ্যে কিছুমান গাঁৱৰ মানুহে ফল-ফুলৰ গছ-গছনি কই বাৰী চুকত লগা কৰিছে। কিন্তু বাৰীত পুখুৰী দেখা নাযায়। পুখুৰীৰ পৰিবৰ্তে ঘৰে ঘৰে কুঁৱা নাইবা দমকল দেখা যায়।

উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ গাঁও সম্পূৰ্ণ বেলেগ। তেওঁবিলাকে এজনৰ ঘৰৰ লগত আনজনৰ ঘৰ ওচৰা-ওচৰিকৈ সাজে। পাহাৰৰ গাত কুঁৱা খন্দা নাইবা পুখুৰী খন্দা সম্ভৱ নহয়। গতিকে তেওঁবিলাকে ওচৰত কৰবাত সৰু নিজৰা পোৱাকৈ ঠাই বিছাৰি গাওঁ পাতে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে আগতে উল্লেখ কৰাৰ দৰে এজনৰ লগত আনজনৰ ঘৰ ওচৰা-ওচৰিকৈ সজায়। বোধকৰোঁ অতীজতে বাঘ-ভলুকৰ ভয় বেছি আছিল কাৰণে দলবদ্ধ ভাৱে বাস কৰাৰ নিয়ম কৰা হৈছিল। প্ৰায়বোৰ গাওঁ অপৰিস্কাৰ। তাৰ কাৰণ ঘৰে ঘৰে গাহৰি পোহে আৰু মুকলিকৈ এৰি দিয়ে। গতিকে বাৰীত শাক-পাচলি নাইবা ফল-ফুলৰ গছ কলেও গাহৰিয়ে নষ্ট কৰি পেলায়। গতিকে

গছ-গছনি ৰোৱাত মানুহৰ দিনে দিনে অভ্যাস নাইকিয়া হৈছে। গাওঁবিলাক সাধাৰনতে দুয়োপিনে দুশাৰীকৈ সজায়। মাজত বহল বাট থাকে যাতে গাৱঁৰ মানুহে এঘৰৰ পৰা আন ঘৰলৈ যোৱাৰ সুবিধা হয়।

ঘৰ-দুৱাৰ :

বৰ্তমান যুগত শিক্ষিত হৈ উঠা ডিমাছা সকলে আৰু আৰ্থিক অৱস্থা ভাল থকা সকলে টিনেৰে পকি ঘৰ সজালেও শতকৰা ৭৫ জন ডিমাছাৰ ঘৰ বাঁহ খেৰৰ। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে পূৰ্ব পিনে ঘৰৰ আগফাল ৰখাৰ নিয়ম কৰি ঘৰ সজায়। পিছে কিবা কাৰণত পূৰ্ব ফালে মুখ কৰি ঘৰ সজোৱাত অসুবিধা হলে এই নিয়মৰ ব্যতিক্ৰমো ঘটে। ধনী পৰিয়ালৰ ঘৰ হলে বেলেগে ভঁৰালঘৰ, গোহালীঘৰ, হাই-ছাগলীৰ ঘৰ সাজি লয়। কেতিয়াবা পুৰুষ আলহী আহিলে শুবলৈ দিবলৈ অতিৰিক্ত এটা ঘৰো সজায়। তাকে ডিমাছা সকলে “মাড়” বুলি কয়। ঘৰৰ ছোৱালী বোৱাৰিহঁতে কাপোৰ বৰৰ কাৰণে বেলেগ তাঁতশালৰ ঘৰ সাজে। বেলেগ নোৱাৰিলেও থকা ঘৰৰ পাছফালৰ বহল বাৰান্দা খনতেই তাঁতশালখন পাতে। কাছাৰৰ ডিমাছাসকল গাহৰি, কুকুৰা নোপোহে। পাছে আজি-কালি পশু-পালন বিভাগৰ পৰা চৰকাৰী অনুদান দি গাহৰীয়া ৰাইজক গাহৰি, কুকুৰা পুহিবলৈ উদগনি দিয়াত কিছুমানে কুকুৰা পুহিবলৈ ধৰিছে। ডেমৰা, ডিজোৱা অঞ্চলৰ ডিমাছাসকলৰ ঘৰ-দুৱাৰ অন্যান্য অসমীয়া সকলৰ ঘৰ-দুৱাৰৰ দৰেই। তেওঁবিলাকেও গাহৰি, কুকুৰা নুপুহিছিল। আজি-কালি হেনো তেওঁলোকেও কুকুৰা পুহিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে।

হাসাউ অঞ্চলৰ (উত্তৰ কাছাৰৰ) ঘৰ-দুৱাৰ ভৈয়ামৰ ডিমাছা সকলৰ ঘৰ-দুৱাৰতকৈ সম্পূৰ্ণ বেলেগ। তেওঁবিলাকে এজনৰ লগত আন জনৰ ঘৰ ওচৰা-ওচৰিকৈ সজায় আৰু ঘৰৰ দুৱাৰ ভৈয়ামবাসী সকলৰ দুৱাৰ ৰখাৰ পদ্ধতিৰে নেৰাখে। তেওঁবিলাকে ঘৰৰ দুৱাৰ ঘৰৰ মুখৰ ফালে ৰাখে। ৰান্ধনী ঘৰৰ বেলেগ ব্যৱস্থা নাথাকে। ঘৰৰ ইমূৰত প্ৰধান দুৱাৰ থাকিলে সিমূৰত বেৰা দি সৰুকৈ এটা কোঠালী সজাই লয়। তাতেই ছোৱালী বোৱাৰীহঁতে ৰন্ধা-বঢ়া কৰে আৰু শোৱে। বাকী গোটেই ঘৰটো বিৰাট কক্ষৰ দৰে থৈ দিয়ে। চুকত ধানৰ ভঁৰাল থাকে। মাজতে জুইশাল ৰাখে। জুইশালৰ ওচৰতে ঘৰৰ গিৰিহঁত গিৰিহঁতনী আজৰি সময়ত বহে আৰু আলহী-দুলহী আহিলে সেই জুহালতে চাহ কৰে।

থকা ঘৰৰ তিনি চাৰি ফুট মান আতঁৰ কৰি ঘৰৰ চাৰিওফালে বেৰা দিয়ে। বেৰখন বৰ ওখ। ঘৰৰ ছালৰ সমানে সমান ওখ কৰি দিয়ে। ইয়াকে ডিমাছা সকলে “বাৰদিম” অৰ্থাৎ বতাহ বাধাদিয়া বেৰা বোলে। ধুমুহা আহিলে উক্ত বেৰাত ধুমুহা প্ৰতিহত হৈ থকা ঘৰ নিৰাপদে ৰাখে। উক্ত বাৰদিম বা বেৰৰো এখন দুৱাৰ থাকে। দুৱাৰখন বন্ধ কৰি ৰাখিলে ঘৰৰ সীমাত মানুহ অথবা গাহৰি, কুকুৰা সোমাব নোৱাৰে। এনেদৰে বেৰা দিলে ধুমুহাক বাধা দিয়াৰ উপৰিও ঘৰত পোহা গাহৰি, কুকুৰাক আহাৰ দিয়াৰ সময়ত আন ঘৰৰ গাহৰি, কুকুৰা আহি আমনি কৰিব নোৱাৰে। পিছে এই বাৰদিম দিয়াৰ নিয়ম বৰ অস্বাস্থ্যকৰ বুলি কব পাৰি। কিয়নো ঘৰবোৰত ঠেপা-ঠেপিকৈ ওখ বেৰা থকাত বাহিৰৰ বিগুৰু বতাহ থকা ঘৰত সোমাব নোৱাৰে। উত্তৰ-কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ ঘৰৰ খুটাবোৰ অতি মজবুত। গতিকে ধুমুহাত ঘৰ ভাগি পৰাৰ ভয় নাথাকে। উত্তৰ-কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ ঘৰ-দুৱাৰ ভৈয়ামৰ ডিমাছা সকলতকৈ সম্পূৰ্ণ বেলেগ হলেও অন্যান্য পৰ্বতীয়া জাতি যেনে কুকি, কাৰ্বি, টিৱা সকলৰ ঘৰৰ দৰে তেওঁলোকে চাংঘৰ নসজায়। ঠাই যিমনেই ওখ চাপৰ নহওক লাগে মাটি কাটি সমান কৰিছে ঘৰ সজায়। ই আধুনিকতাৰ প্ৰভাৱত প্ৰচলন হোৱাৰ নিয়ম নহয়, ঘৰৰ মজিয়া মাটিৰ হোৱা নিয়ম যুগ-যুগান্তৰৰ পৰা চলি আহিছে।

নদ্ৰাং :

উত্তৰ-কাছাৰৰ প্ৰত্যেক গাঁৱতেই একোটাকৈ ডেকা চাং থাকে। ডেকাচাং ডিমাছা সকলে “নদ্ৰাং” বুলি কয়। নদ্ৰাং গাঁৱৰ থিক মাজত সজোৱা হয়। পিছে ডিমাছা সকলৰ নদ্ৰাং টিৱা সকলৰ ডেকা চাঙৰ দৰে চাংঘৰ নহয়। ডেকাচাঙত কোনো কোঠা নাথাকে। গোটেই ঘৰটো এটা ডাঙৰ কোঠা। ডেকা লৰাসকল গুবৰ বাবে কেবাখনো চাং সজা হয়। বিশেষ কাৰণত বিজাতীয় আলহী আহি ৰাতি কটোৱাৰ প্ৰয়োজন হলে তেওঁ ডেকা চাঙত শোৱে। নদ্ৰাঙৰ সমুখৰ দুৱাৰ দলিত বৰ ডাঙৰ কাঠ এডোখৰ পেলাই থয়। তাকে ডিমাছাসকলে “কামদিং” বোলে। কামদিং মানে বেঞ্চ। কেতিয়াবা নদ্ৰাঙৰ চোতালত বিহুনাচ হলে নাইবা কিবা প্ৰয়োজনত সভা বহিলে ডেকা সকলে কামদিঙত বহি বয়সস্থ সকলৰ কথা-বতৰা বা ৰং-ধেমালি চায়।

বয়োবৃদ্ধ সকলৰ মুখে শুনাতে পুৰণি কালত হেনো নদ্ৰাঙত অকল

বলী ডেকা সকলেহে অস্ত্ৰ-সস্ত্ৰ লগত লৈ গাওঁৰক্ষী বাহিনীৰ দৰে গুইছিল। কেতিয়াবা দৈবক্ৰমে শত্ৰুয়ে গাওঁ আক্ৰমণ কৰিলে ডেকা সকলে ততাতৈয়া কৈ গাওঁৰ মানুহক খবৰ দিয়ে। তেতিয়া পলাব কুগা হলে নদ্ৰাঙৰ ডেকা সকলে শত্ৰুৰ লগত যুঁজি থকা সময়ছোৱাত গাওঁৰ মানুহ বিলাক হেনো আনপিনে পলাই যায়; পলাবৰ সুবিধা নাপালে গাওঁৰ মতা-তিৰোতা ডেকা-গাভৰু সকলোৱে মিলি শত্ৰুক প্ৰতিৰোধ কৰে। গাওঁত বাঘ ভালুকৰ উৎপাত বাঢ়ি গ’লে নদ্ৰাঙত শোৱা ডেকা সকলে অতি সাৱধানে থাকে আৰু গাঁৱত সোমোৱা জন্তুক বধ কৰি গাওঁবাসীক নিৰাপদ কৰিব লাগে। যুগ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে আজি-কালি গৃহ যুদ্ধ নাইকিয়া হ’ল। হাবী-বননিও নাইকিয়া হ’ল। গতিকে বাঘ-ভালুকৰ উপদ্ৰৱো কমি আহিছে। সেয়ে আজি-কালি নদ্ৰাঙত শোৱা ডেকা সকলে নিশ্চিন্ত মনে গুৱ পৰা হৈছে। যুদ্ধ-বিগ্ৰহ বা শত্ৰুৰ আক্ৰমণৰ ভয়ৰ সলনি আজি-কালি ডেকা সকলে নদ্ৰাঙত ৰং ধেমালিহে কৰে। গোটেই দিনটো পৰিশ্ৰম কৰাৰ পাছত সন্ধিয়াৰ লগে লগে ৰাতিৰ সাজ খাই নদ্ৰাঙত গোট খায়। তেতিয়া ডেকা সকলৰ কোনোবাই লোকগীত গাই, কোনোবাই পেগা বজাই, কোনোবাই মাদল বজাই, কোনোবাই বিহুনাচি হাঁহি-ধেমালিত সময় কটায়। নদ্ৰাঙত শোৱা ডেকা সকলৰ মাজৰ পৰা এজন দলপতি বহা হয়। তেওঁৰেই আন ডেকা সকলৰ ওপৰত চকু ৰাখিব লাগে। দলপতিক ডিমাছা সকলে “নগা হোজা” অৰ্থাৎ ডেকা সকলৰ নেতা বোলে।

খোৰা-বোৰা :

ডিমাছা কছাৰী সকলৰ প্ৰধান খাদ্য ভাত। গাওঁৰ খেতিয়ক সকলে খেতি-বাতি কৰি যি ফচল উৎপাদন কৰে তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিয়েই জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰে। ডিমাছা সকলে দৈনন্দিন খাব পৰা ভাতৰ বাহিৰেও মাজে সময়ে বৰাভাত জলপান স্বৰূপে খায়। কিন্তু বৰাভাত পেট ভৰাই বেছি মানুহে খাব নোৱাৰে। গতিকে বৰা খানৰ খেতি বেছি নকৰে। ডিমাছা সকলে নিজ হাতেৰে “জু” (লাউপানী) বনাই খায়। লাউপানী বনোৱা ক্ষেত্ৰতো বাৰে চাউলৰ লগত বৰা চাউল মিহলাই। গতিকে বৰাচাউলৰ প্ৰয়োজন হয়। তাৰ উপৰিও সম্বন্ধীয়া মানুহৰ ঘৰত আলহী থাকিবলৈ গ’লে নিজৰ ঘৰৰ বৰাচাউল প্ৰিয়জনৰ কাৰণে লৈ যায়। মাঘ বিহু, বহাগ বিহুৰ সময়ত বৰাচাউলৰ পিঠা-গুৰি কৰি কেইবা বিধৰো পিঠা সাজি আপোনজনক খাব দিব পৰা

এটা আনন্দৰ কথা। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে মাঘ বিহু, বহাগ বিহু বুলি বেলেগে আনন্দ উৎসৱ পালন নকৰে। প্ৰতি বছৰে বছৰৰ নতুন ধান ভঁৰালত জমা কৰাৰ পিছত প্ৰত্যেক গাঁৱত খোৱা-বোৱাৰ উৎসৱ পালন কৰে। তেতিয়া যথেষ্ট পৰিমাণৰ “জু” বনোৱা হয়। বাইৰেং নামৰ এবিধ চাউল “জু” বনোৱাত প্ৰয়োজন হয়। এই চাউলৰ পৰা হেনো বেছি পৰিমাণৰ জুৰ বস ওলাই। গতিকে উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে “বাইৰেং” নামৰ এবিধ ধানৰ খেতি কৰে। এই ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত উৎপাদন হোৱা “ধুশ্ৰী” নামৰ এবিধ ধানৰ দৰে। এই ধানৰ ভাত বেছি তেলাল বাবে দিনে এই চাউলৰ ভাত খাব নোৱাৰি। গতিকে “জু” বনোৱাৰ উদ্দেশ্যে এই ধানৰ খেতি কৰে। পিছে স্থান বিশেষে ভিন ভিন ধানৰ খেতিও কৰা হয়।

বৰ্ত্তমান যুগত শিক্ষা-দীক্ষা লাভ কৰা ডিমাছা সভ্যপৰিয়ালত মাজিৰ্ত কঢ়িৰ খোৱা-বোৱা অৰ্থাৎ তেল ঘিউৰে বন্ধা আঞ্জা খোৱাৰ প্ৰচলন হ’ব ধৰিছে যদিও সবহ সংখ্যক ডিমাছা পৰিয়ালৰ খাবৰ আঞ্জা খোৱাৰ অভ্যাস। খাব খোৱা ৰীতি বংশ পৰম্পৰা চৰি আহিছে, গাঁৱত থকা ডিমাছা সকলে বজাৰত পোৱা চৌদা খাব নাথায়। তেওঁলোকে কল গছ সৰু সৰুকৈ ফালি শুকাই আৰু তাকে পুৰি তাৰ পৰা ওলোৱা ছাই গুৰি “খাবীকো” নামৰ এবিধ খাব ফিল্টাৰ কৰা আহিলাত তাতে পানী ঢালি তাৰপৰা যি পৰিষ্কাৰ পানী ওলায় তাকেই খাব বোলে আৰু উক্ত খাব পানীক আঞ্জাত দিলে “খাবী” আঞ্জা বুলি কয়। খাব যে কেৱল কলগছৰ পৰাই কৰে তেনে নহয়; মাটি মাহৰ বাকলি কুমলীয়া বাঁহ, আঁহত গছ আৰু আন কেইবাবিধো গছ পুৰি তাৰ পৰাও খাব পানী তৈয়াৰ কৰে। খাবলি গছ শুকাই পুৰি যি ছাই পোৱা যায় তাৰ ওপৰত অলপ পানী ছটিয়াই আটা, মৈদা সনাৰ দৰে সানি চাবোনৰ দৰে ডাঙৰ ডাঙৰ খণ্ড সাজি গোটেই বাৰিষা কাল খাবৰ কাৰণে সাঁচি থয়। কোনো কোনোৱে লুচিৰ দৰে চেপেটাকৈ সাজি থয়। এনেবোৰ খাব পচি নাযায়। ইচ্ছা কৰিলে দুই-তিনি বছৰো ৰাখিব পাৰি। যেতিয়া খাব পানীৰ প্ৰয়োজন হয় তেতিয়া খণ্ডটো ভাঙি গুৰি কৰি খাবীকোত ভৰাই পানী ভৰাই দিলেই তল পিনে এটা পাত্ৰত লাহে লাহে পানী টোপ টোপকৈ পৰে। এই পাত্ৰত খাব পানী জমা হলেই আঞ্জাত দিব পাৰি। অসমীয়া মানুহেও খাব খায়, পিছে ডিমাছা সকলৰ খাবৰ আঞ্জাৰ লগত অসমীয়াৰ খাবৰ আঞ্জাৰ এটা পাৰ্থক্য এয়ে যে ডিমাছা সকলে খাব আঞ্জাত শুকান

মাছ নাইবা সিঁদল দিয়ে। অসমীয়াই নিদিয়। ডিমাছা সকলে ‘মুদ্ৰু’ নামৰ আৰু এবিধ সিজোৱা আঞ্জা খায়। এই আঞ্জাত খাব দিয়া নহয়। বেছিভাগ মুদ্ৰু আঞ্জা শাকেৰে ৰন্ধা হয়। যেনে—লাইশাক, লাওঁ-কোমোৰাৰ আগ, কচু-শাক আৰু “মিছাগী” “মিছিমাও” আৰু “গাওলাইছা” নামৰ বনৰীয়া শাক। খাবী মুদ্ৰুৰ বাহিৰেও ডিমাছা সকলে “ব্ৰেংগাবা” (কুমলীয়া কেঁচা বাহৰ ভিতৰত ভৰাই কৰা আঞ্জা), “গুদুয়াবা” (সৰু সৰু মাছ নাইবা) কুমলী শাক কলপাতত ভালকৈ বান্ধি লৈ জুহালৰ ছাইৰ তলত নিসিজালৈকে বা পানী নুশুকুৱালৈকে খোৱা বস্তু) আৰু “হাংগাবা” (অঙঠাৰ ওপৰত কিছুসময় সঁকি তপত কৰা খোৱা বস্তু) ব্যৱহাৰ কৰে।

ডিমাজু সকলৰ পুৰুষতকৈ তিবোতা বেছি কৰ্ম্মী। গতিকে তেওঁ বিলাকে ঘৰৰ যাবতীয় কাম কৰি ল’ৰা-ছোৱালী পোহপাল কৰি, কাপোৰ বৈ হাবীৰ পৰা খৰি লুৰি অনাৰ উপৰিও হাবীৰ পৰা শাক ছিঙিবলৈ গাঁৱৰ কেইজনীমান তিবোতা লগ হৈ যায়। বনৰীয়া শাক ছিঙাৰ সময় হ’ল খৰালি। এই সময়ত ডাঠ হাবীৰ ঘাঁহনি মৰি শুকাই বননি পৰিষ্কাৰ হৈ থাকে। তেনে সময়ত জোক, মহ, ডাঁহ আদিৰ উৎপাতো নাথাকে। বিশেষকৈ মাঘ মাহৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বহাগ মাহলৈকে বনৰীয়া শাক ছিঙাৰ সময়। হাবি বননিৰ শাক পাচলি খোৱা বুলি জানিলে বৰ্ত্তমান যুগৰ নগৰীয়া সকল আচৰিত হ’ব পাৰে। পিছে আচৰিত হ’ব লগীয়া একো নাই। অতীজতে, আনকি বৰ্ত্তমান যুগতো গাঁৱলীয়া মানুহে কম-বেছি সকলোৱেই বনৰীয়া শাক পাচলি খায়। পিছে আজি কালি নগৰ বাসীয়ে সেই শাক নোখোৱাৰ কাৰণ এনেয়ে নগৰৰ ওচৰে পাজৰে বনৰীয়া শাক পাবলৈ নাই। গতিকে নগৰবাসী আৰু হাবিৰ পৰা দূৰত থকা গাওঁবাসী সকলে শাক পাচলিৰ অভাৱ পূৰণ কৰিবৰ কাৰণে কৰি, আলু, পটল, মূলা আদি নানাবিধ শাক পাচলি নিজৰ বাৰীতে কৰি খাবলৈ বাধ্য হৈছে। ফলত বনৰীয়া শাক পাচলিৰ প্ৰচলন নাইকিয়া হৈ আহিছে।

ভৈয়ামৰ ডিমাছা সকলে নিজে খেতি কৰি সাঁচি খোৱা শাক পাচলিৰ ভিতৰত হ’ল আলু, মাটিমাহ, মগুমাহ, বহৰমাহ, উৰহী, পিয়াজ ইত্যাদি। পুহাৰত থকা ডিমাছা সকলে ডাঙৰ কচু, ৰঙালাউ, কোমোৰা, মাটিমাহ, তিল, আদা আদিয়েই প্ৰধানকৈ সাঁচে। খেতিৰ নতুন শাক পাচলি নোপোৱালৈকে সাঁচি খোৱা শাক পাচলিৰে যাতে চলিব পাৰে তাৰ বাবে প্ৰত্যেক খেতিয়কেই চিন্তা কৰে। ডিমাছা ডিমাজু

সকলে মাছ-মঙহ শুকুৰাই সাঁচি থৈ খোৱাৰ অভ্যাস আছে। বোধকৰো বজাৰৰ পৰা দূৰৈত গাওঁ থকাৰ কাৰণে যেতিয়াই মাছ-মঙহ পোৱাৰ আশা নথকাৰ কাৰণে সবহ পৰিমাণে মাছ-মঙহ পালে শুকাই থৈ দিয়ে। ডিমাছু সকলে নিজ হাতেৰে “নফ্লাম” (সিঁদল) বনায় আৰু সাঁচি থয়। নাফ্লাম বনাব লাগিলে ডিমাছু সকলে প্ৰথমতে কেঁচা হালধিৰ লগত নেমুটেঙাৰ পাত একে লগে উৰালত খুন্দি তাকে পানীত মিহলাই ছেকনিৰে ছাকি লৈ পানী কৰি থৈ দিয়ে। আনহাতে পুঠিমাছ ২৩ সেৰ খাৰ পানীত পৰিষ্কাৰ কৈ ধুই থৈ দিয়ে। অলপ পৰৰ পাছত সেই পুঠি উৰালত খুন্দে আৰু তৈয়াৰ কৰি থোৱা হালধিৰ পানী ছটিয়াই দিয়ে। তেনেদৰে বাৰে বাৰে হালধিৰ পানী ছটিয়াই খুন্দা নাফ্লাম কেবাটাও চুঙাত ভৰাই শুকান কলপাতেৰে সোপা দি মুখখন মাটিৰে লেপে। এমাহৰ পিছত সেই নাফ্লাম খোৱাৰ উপযুক্ত হয়। তেতিয়া চুঙাৰ মুখত লেপি থোৱা মাটি আঁতৰাই কলপাতৰ সোপা উলিয়াই আৱশ্যক মতে আঞ্জাত দি খায়। বৰ্তমান যুগত ডিমাছু সকলে বজাৰত ওলোৱা সিঁদলকেই কিনি খাবলৈ ধৰিছে। কিন্তু আগৰ দিনৰ বুঢ়া-বুঢ়ী সকলে বজাৰত ওলোৱা সিঁদল খাবলৈ ঘিন কৰে।

ডিমাছা সকলে আত্মীয়-স্বজন ঘৰলৈ আহিলে মাছতকৈ মঙহ খুৱাব পাৰিলে বেছি ভাল পায়। গতিকে ঘৰত হাঁহ, পাৰ পোহে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে হাঁহতকৈ কুকুৰা বেছি পোহে। আলহী আহিলে কুকুৰা আঞ্জাৰ লগত ভাত আৰু “জুডি” (লাউপানী) খুৱাব পাৰিলেহে গৃহস্থৰ গৌৰৱ। জুডি বুলি কোৱা লাউপানীত অলপো পানী নেথাকে। জুমাই বান্ধি তাৰ পৰা যি বস ওলাই তাকে “জুডি” বোলে। এইয়া মৌৰ দৰে মিঠা। জুডি খাই খাই বস শেষ হৈ আহিলে পানী ঢালি যি লাউপানী উলিওৱা হয় তাকে ডিমাছা সকলে “গাছাই” বুলি কয়। গাছাই আকৌ পান্নত বান্ধিলে তাৰ গেছৰ পৰা যি ‘জু’ ওলায় তাকে ডিমাছা সকলে “জুহাৰ” (মদ) বুলি কয়। পিছে মদতকৈ লাউপানী স্বাস্থ্যৰ পক্ষে উপকাৰী বুলি সকলোৱে কয়।

লাউপানী প্ৰস্তুত প্ৰকৰণ :

ডিমাছা ডিমাছু সকলৰ কাৰণে লাউপানী প্ৰিয় পানীয়। গতিকে গাঁৱৰ তিবোতা সকলে লাউপানী বনোৱা কামত বেছি ব্যস্ত থাকে। পিছে লাউপানী বনাবলৈ গলে আতাইতকৈ প্ৰয়োজনীয় বস্তু হ’ল “হমাও” হমাওয়ে জুমায় ভাতক জুত পৰিণত কৰিব পাৰে। গতিকে হমাও

হাতত নাথাকিলে লাউপানী বনোৱাৰ কথা চিন্তা কৰিবই নোৱাৰি। সেয়ে জুমাই ভাত বনাব লাগিলে প্ৰথমতে হমাও যোগাব কৰি থব লাগে। এবিধ বনৰীয়া গছৰ শিপাৰ বসৰ দ্বাৰা “হমাও” বনোৱা হয়। “টেল্লা” বুলি এবিধ বনৰীয়া লতা হাবিত পোৱা যায়। টেল্লা গছৰ পাত দেখিবলৈ তেঁতেলী পাতৰ দৰে। তাকে জনা মতা মানুহ বিলাকে হাবিত বিচাৰি মাটি খান্দি শিপা উলিয়াই। তাৰ পাছত শিপাৰ পৰা আকৌ বাকলি ওচাই ব’দত শুকাই বেচে। তাকে হমাও বনাওঁতা তিবোতা সকলে কিনি লয়। হমাও বনাবলৈ গলে প্ৰথমতে শুকান টেল্লাৰ শিপা এডোখৰ কাঠৰ ওপৰত থৈ দাৰে মিহিকৈ কুটি এটা পান্নত তিয়াই থয়। আন হাতে চাউল ২৩ সেৰ পানীত তিয়াই থয়। পাছত তিয়াই থোৱা টেল্লা আৰু তিয়াই থোৱা চাউল পানী সবকিব দি একেলগে উৰাল নাইবা ঢেকিত খুন্দি গুৰি কৰে। পিঠাগুৰিত পানী চটিয়াই আটা মৈদা সনাৰ দৰে সানি তাৰপৰা অনুমান মতে অলপ অলপ লৈ হাতৰ তলুৱাত থপৰিয়াই থপৰিয়াই লুচিৰ দলে গোলাকৃতিৰে হমাও বনায়। ইয়াৰ পাছত থবৰ কাৰণে আগতেই “জাংগ্লাই” বুলি বাঁহেৰে বনোৱা এবিধ সঁজুলিৰে (এখন ডাঙৰ ডলা) এঠাইৰ পৰা আন এঠাইলৈ উঠাই লৈ যাব পৰাকৈ জাংগ্লাইৰ ওপৰত ধানৰ খেৰ ভালকৈ পাৰি তাৰ ওপৰত হমাও এটা এটাকৈ থৈ যায়। তাৰ পাছত হমাওৰ ওপৰত আকৌ ধান খেৰ পাৰি ঢাকি দিয়ে। তাৰ ওপৰত পূৰণি কাপোৰেৰে ভালকৈ ঢাকি নিৰাপদ ঠাইত জাংগ্লাইৰে সৈতে থৈ দিয়ে। উল্লেখযোগ্য কথা, লৰা-ছোৱালীয়ে টেঙা বস্তু খাই হমাওত হাত দিলে হমাও টেঙা হয়। টেঙা হোৱা হমাওৰে জুমায় বনালে জু টেঙা হয়। গতিকে হমাও বনোৱা সময়ত ঢেকিত পিঠাগুৰি কৰাৰ পৰা উঠাই নোলোৱালৈকে অতি সাৱধান হ’ব লাগে। লৰা-ছোৱালীক নিমখ হাতত লৈ টেঙা খোৱা অৱস্থাত ওচৰলৈ আহিবলৈ নিদিয়ে। তিনি-চাৰি বাতিৰ পাছত উপৰক্ত জাংগ্লাইত খোৱা হমাও এটা টান কটিত পৰিণত হয়। তাৰেই নাম হমাও। তাৰ পাছত খেৰৰ পৰা উলিয়াই এটা এটাকৈ পাছিত থৈ দিয়ে। হমাও বহুত দিনলৈকে সাঁচি থৈ তাকেই জু বনোৱা কামত লগোৱা হয়।

লাউপানী বনাবৰ কাৰণে যি ভাত বনোৱা হয় তাকে ডিমাছা সকলে জুমায় বুলি কয়। জুমায় বনাবৰ কাৰণে তিনিবিধ চাউলৰ প্ৰয়োজন হয়—আৰৈ চাউল, বৰা চাউল আৰু বাইৰেং বুলি এবিধ চাউল। আতাইতকৈ বাইৰেং চাউলৰ পৰিমাণ হেনো বেছি হ’ব লাগে,

তেতিয়াহে “জুডি” জুৰ বস বেছি হয়। ভৈয়ামৰ ডিমাছু সকলে বৰাচাউল আৰু বাইবেং নিদিয়াকৈও বনায়। পিছে তাৰপৰা ওলোৱা জু সিমান সোৱাদ নহয় আৰু জুডি নোলায়। জুমায়েৰ ভাত কৰকৰীয়া কৈ ৰান্ধে। ভাত সিজালে এটা সৰু চাৰিত ভাতখিনি ঢালি দিয়ে। হেতাবে ভাতৰ লদা ভঙাৰ পাছত অলপ গৰম থাকোতে আগতে বনাই থোৱা হমাও ভাঙি গুৰিকৰি ভাতৰ ওপৰত ছটিয়াই দিয়া হয়। তাৰ পিছত এনেদৰে সানে যাতে জুমায়েৰ গাত ভালকৈ হমাওৰ গুৰি লাগি ধৰে। সনা হলে চাৰিৰ ওপৰত কলপাত পাৰি তাৰ ওপৰত সনা জুমায়েৰ থোৱা হয়। তাকে কলপাতেৰে ওপৰত ঢাকি কলপাতৰ ওপৰত পুৰণি কাপোৰেৰে ঢাকি থয়। তিনিবাতিৰ পিছতেই জুৰ গোন্ধ ওলায়। ‘জু’ বনোৱা তিবোতা জনীয়ে বুজি পায় যে মাটিৰ কলহত তুলিব পৰা হ’ল। তেতিয়াহে তলপিনে ফুটা থকা কলহত ভৰাই থয়। গৰম কালি ৫১৬ দিনতেই “জু” খাবৰ উপযুক্ত হয়। তেতিয়া কলহৰ তলপিনে ফুটাত সোপা দি থোৱা সোপা খুলি দিলেই তলপিনে জুদি লাহেকৈ সৰকি পৰে। যি কোনো সময়ত জুদি উলিয়াই লবৰ কাৰণে কলহটো লোৰ ডাঙৰ বিৰিয়াৰ ওপৰত বহুৱাই থয়। প্ৰয়োজন মতে উলিওৱা হৈ গলে আকৌ সোপা দি থয়।

ডিমাছা ডিমাছু সকলৰ কাৰণে জু, জুদিতকৈও আৰু সোৱাদ লগা বস্তু হ’ল “লাউছা”। “লাউছা” বৰা চাউলেৰে বনায়। তাত আৰৈ চাউল আৰু বাইবেং চাউল মিহলাবৰ প্ৰয়োজন নেথাকে। ‘লাউছা’ বনোৱাৰ প্ৰকৰণ আকৌ বেলেগ। বৰা চাউল সিজাই লোৱাৰ পাছত ঠাণ্ডা হৈ গলে তাক খৰাহীত ধুই আঠাবোৰ যাবলৈ দিয়ে। তাৰ ১১২ ঘণ্টাৰ পাছত হমাও সানি লৈ “টালাত” (মজলীয়া ধৰণৰ কলহ) ভৰাই থয়। “লাউছা” খাবৰ উপযুক্ত হবৰ কাৰণে সাধাৰণ জুমাতকৈ বেছি সময় লাগে। কম পক্ষেও ১৫১৬ দিনৰ পাছত খোৱা যায়। “লাউছা”ৰ জুমায়েৰ থোৱাৰ উপযুক্ত হৈ গলে লাউছাৰ পৰা ওলোৱা বসত জুমায়েৰ ওপঙি থাকে। ইমান বস হয় যে, গাখীৰত বৰা ধানৰ আঠে পেলাই দিলে যেনেকৈ ওপঙি থাকে, থিক তেনেকৈ জুৰ বসৰ ওপৰত জুমায়েৰ ওপঙি থাকে। গতিকে লাউছাৰ অকল বস নাথায়। বসৰ লগত ওপঙি থকা লাউছাও খায়। ঘৰৰ মতা তিবোতা যিয়েই নহওক বাহিৰৰ কামৰ পৰা ভাগৰি আহিলে ঘৰত থকা ঘৈণীজনীয়ে বাৰ্টিত অলপ অলপকৈ বস সহ লাউছা খাবলৈ দিব পাৰিলে দিয়া জনীয়ে মনত যি সুখ পায় তেনেকৈ খোৱা সকলেও আৰাম পায়।

তাৰ উপৰিও নিজৰ সম্বন্ধীয় আত্মীয়স্বজন দূৰণীৰ পৰা ভাগৰি আহিলে লাউছাকে জলপান হিচাবে খাবলৈ দিয়ে।

থকা-মেলা :

ডিমাছা সকলৰ থকা-মেলাৰ ব্যৱস্থা সম্বন্ধে লেখিবলৈ গলে ভৈয়াম আৰু পাৰ্বত্য নিবাসী হিচাবে এই দুই ভাগে লেখিব লগীয়া হয়। ভৈয়ামৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত যৌথ পৰিয়ালৰ ব্যৱস্থা আছে। তেওঁ-লোকৰ পিতৃ-মাতৃৰ জীৱিত কালতে সন্তান সকলক মাটি ভাগ কৰি সুকীয়া সুকীয়া ভাবে ঘৰ সজাৰ ব্যৱস্থা কৰি দিয়ে। নহলে একেটা ভৱালৰ পৰা আটাইকেইটা পৰিয়ালৰ ভৰণ-পোষণৰ ব্যৱস্থা হয়। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত একান্বৰ্তী পৰিয়াল যথেষ্ট আছে। এয়া বোধকৰোঁ বাঙালী সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্ৰভাৱত হৈছে। আনহাতে চিন্তা কৰি চালে কব লাগিব যে, মানুহৰ সমাজ ব্যৱস্থা আৰু পৰিয়াল ব্যৱস্থা অৰ্থিক স্বচ্ছলতা বা অ-স্বচ্ছলতাৰ পৰাও সৃষ্টি হয়। একান্বৰ্তী পৰিয়ালত পৰিয়ালৰ আটাইতকৈ বয়োজ্যেষ্ঠ গৰাকীৰ ওপৰত সকলো দায়িত্ব ন্যস্ত হয়। ভঁৰালৰ পৰা ধান উলিওৱা, দৈনন্দিন খাদ্য-সামগ্ৰীৰ বাবে খৰচ কৰা, বেমাৰ-আজাৰ হলে চিকিৎসাৰ বন্দবস্ত কৰা, পূজা-পৰ্ব, বিহু আৰু অন্যান্য উৎসৱ উপলক্ষে সমাজৰ লগত খাপ খুৱাই চলিব পৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা, ঘৰত ডেকা-গাভৰু লৰা-ছোৱালী থাকিলে তেওঁবিলাকৰ নানান দাৰী পূৰণ কৰা, বৰ্তমান যুগত শিক্ষা-দীক্ষাৰ বাবে খৰছ কৰা ইত্যাদি নানান দায়িত্ব বয়োজ্যেষ্ঠৰ ওপৰত পৰে। তাৰ উপৰি পৰিয়াল-পৰিজনৰ এজনৰ লগত আনজনৰ ভুল বুজা-বুজি হৈ যাতে হাই-কাজিয়া আৰু অশান্তিৰ সৃষ্টি নহয় তাৰ প্ৰতিও তেওঁ লক্ষ্য ৰাখিব লাগে। গতিকে পৰিয়ালৰ মাজত মিলাপ্ৰীতিৰে যৌথভাবে থাকিব পাৰিলে ঘৰৰ দায়িত্বশীল মুনিহ-তিবোতাৰ গুণৰ পৰিচয় প্ৰকাশ পায়। বিপৰীতে পিতৃ-মাতৃ বা শহৰ-শাহৰ বৰ্তমানতে হাই কাজিয়া কৰি প্ৰত্যেকে পৃথক হবলৈ গলেও দুৰ্গাম হয়। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ থকা-মেলাৰ ব্যৱস্থা আকৌ বেলেগ। তেওঁ বিলাকৰ মাজত বিয়া হোৱাৰ পাছত কোনোমতে এবছৰমান মাক-বাপেক বা শাহ-শহৰৰ লগত থকাৰ পাছতেই পৃথক ঘৰত থাকিবলৈ ধৰে। পৃথক ঘৰত থাকিলেই পৰিয়ালৰ যাবতীয় খৰছ আৰু সাংসাৰীক চিন্তা পৃথক হৈ পৰে। জুম খেতিৰ বন্দবস্তও পৃথক হয়। বেমাৰ-আজাৰত কষ্ট নোপোৱাকৈ দিন পাৰ হলে অৱশ্যে সুখৰ কথা হয়। প্ৰতিজন পৃথক

পৃথক ঘৰত থকাৰ কাৰণে ভাই-ককাই হলেও সকলো দান্নিত্ব নিজৰ বুলি গ্ৰহণ কৰিবলৈ প্ৰত্যেকেই টান পায়। গতিকে যৌথ পৰিয়াল হিচাবে মিলি-জুলি থকাই যুক্তিসংগত।

উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ বিয়াৰ পাছত কোনো কোনো লবাই মাক বাপেকৰ ঘৰত নাথাকি শহৰ-শাহৰ ঘৰত থাকেগৈ। অৱশ্যে তেনেদৰে থাকিব লগাৰ সম্ভাৱনা দেখিলে বিয়াৰ আগতে উভয় পক্ষৰ অভিভাৱকে আলোচনা কৰে। ধৰাহওঁক, কোনো মাক-বাপেকৰ ছোৱালী মাত্ৰ এজনী, আকৌ কনিষ্ঠা ছোৱালী মাক-বাপেকৰ অতি মৰমৰ, গতিকে চকুৰ আগত ৰাখিবলৈ বিচাৰে। আনহাতে লবাৰ ভাই-ককাই কেবাজনো আছে। গতিকে মাক-বাপেকে এজন লবাক আন গাঁৱলৈ পঠিয়াই দিয়াত আপত্তি নাথাকে। তেনেস্থলত দুয়োপক্ষৰ মাক-বাপেক সন্মত হলে বিয়াৰ সিদ্ধান্ত লয় আৰু বিয়াৰ পাছত মাক-বাপেকৰ ঘৰ এৰি শাহ-শহৰৰ ঘৰত থাকে। অৱশ্যে শাহ-শহৰৰ লগত একে ঘৰতে এবছৰ মাথোন থাকে। পিছৰ বছৰত শাহ-শহৰে নিজৰ ঘৰৰ ওছৰতেই নতুন ঘৰ সজাই দি নিজৰ চকুৰ আগত ছোৱালী আৰু জোঁৱাইক থাকিবলৈ দিয়ে। দৰাই শাহ-শহৰৰ লগত এবছৰ একে ঘৰত বাস কৰে। ইয়াকে ডিমাছা সকলে “মুনহাববা” বুলি কয়।

ডিমাছা সমাজৰ কিছুমান জীয়ৰি-বোৱাৰী, লবা আৰু জোঁৱাই উচ্ছৃঙ্খল আৰু স্বেচ্ছাচাৰী হলেও সৰহ সংখ্যক লবা-জোঁৱাই জীয়ৰী আৰু বোৱাৰী গুৰুজনৰ বাধ্য। আনকি কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত মাক-বাপেক বা শাহ-শহৰৰ আদেশ যুক্তিসংগত নহয় বুলি জানিও আদেশ পালন কৰে। কিয়নো কামৰ ফল বেয়া হলে মাক বাপেকৰ আদেশ বুলি দোষৰ পৰা বেহাই পায়। পৰ্বতৰ ডেকা-গাভৰু সকলে মাক বাপেকৰ লগত বৰ তৰ্ক নকৰে। মাক বাপেকৰ আগত ন্যায়সংগত যুক্তি ডাঙি ধৰিবৰ ইচ্ছা থাকিলে ৰাতি আজৰি সময়ত জুহালত বহা সময়ত মাক বাপেকৰ ওচৰত বিনয়েৰে পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়। মাক বাপেকে পৰামৰ্শ ভাল পালে মানি লয়। তেওঁলোকে মানি নললে মনত বেয়া পালেও লবা-ছোৱালীয়ে তৰ্ক নকৰে। মাক বাপেকে সুযুক্তি অগ্ৰাহ্য কৰিছে বুলি নিজৰ বন্ধু-বান্ধবীৰ ওচৰত দুখ প্ৰকাশ কৰে। মাক বাপেকেও নিজৰ হাতত শাসন ক্ষমতা আছে বুলি লবা-ছোৱালীক টান কথা নকয়। লবা-ছোৱালীক সকলো কথা নম্ৰভাৱে বুজায় কয়। আনকি ঘৰৰ জীয়ৰি-বোৱাৰী, লবা-জোঁৱায়ে পাছদিনা কি কাম কৰিব

লাগিব তাকো আগৰাতিয়েই আলাপ-আলোচনাত জনাই থৈ দিয়ে। মাক বাপেকৰ আদেশ অনুসৰি লবা-ছোৱালীয়ে গৃহস্থালীৰ সকলো কাম কৰিবলৈ ধৰে।

এইবোৰ কথা ছিন্তা কৰি চালে ক্ষুণ্ণত শিক্ষা নোপোৱা গাঁৱলীয়া ডেকা-গাভৰু সকলৰ ভদ্ৰতা, নম্ৰতা আৰু মানবিকতা দেখি আচৰিত হ'ব লগা হয়। তাৰ বিপৰীতে চহৰত ওপজা শিক্ষিত পৰিয়ালৰ লবা-ছোৱালী বিলাকে সদায় মাক বাপেকৰ লগত অভদ্ৰ আচৰণ কৰা, মাক বাপেকৰ অবাধ্য আৰু স্বেচ্ছাচাৰী হৈ উচ্ছৃঙ্খল হোৱা দেখা যায়। প্ৰকৃত ভদ্ৰতা নাথাকিলে ক্ষুণ্ণ-কলেজৰ শিক্ষা লাভ কৰি চাফ-চিকুন পোছাক পিন্ধিলেই ভদ্ৰ হোৱা বুলি কব নোৱাৰি। প্ৰকৃতিৰ মাজত ডাঙৰ দীঘল হৈ প্ৰকৃতিৰ লগত যুঁজি যুঁজি, প্ৰকৃতিৰ পৰা শিক্ষা লাভ কৰা নিৰক্ষৰ সমাজৰ মাজতেই মানবিকতা জীয়াই আছে বুলি কব পাৰি। তেওঁলোকৰ বাবে বিলাস সামগ্ৰীৰ প্ৰয়োজন নহয়। ঘৰত মাক, ভনীয়েকে বৈ দিয়া কাপোৰ পিন্ধি নাইবা নিজে বোৱা কাপোৰ পিন্ধি আৰু নিজৰ শ্ৰমেৰে উৎপাদন কৰা ঘৰৰ ধানৰ ভাত পেট ভৰাই খাবলৈ পালেই তেওঁলোক সন্তুষ্ট থাকে।

কুটীৰ শিল্প :

অতি সাধাৰণভাবে সহজ-সৰল জীৱন যাপনৰ ক্ষেত্ৰতো গৃহস্থালীৰ বাবে সাধাৰণ বস্তু-বেহানিৰ প্ৰয়োজন হয়। গতিকে ডিমাছা সকলে নিত্য-ব্যৱহাৰ্য বয়-বস্তু নিজ হাতেৰে সাজি লয়। যেনে, বাঁহৰ আহিলাৰ ভিতৰত হৈছে ডলা, চালনী, চাৰি, পাটী, লখাই, পাছি, লাউপানী ছেকা ছেকনী, বিছনী, আৰু জাবাইখো (জাৰৰ পেলোৱা এবিধ আহিলা); বেতৰ কামৰ ভিতৰত কাইলুম (কাপোৰ খোৱা ডাঙৰ ঢাকনি থকা জপা), কাউবোপ, (সৰু জাপি) “বোয়াই” (কাপোৰ নিব পৰা মোনা) আদি প্ৰধান। কাঠৰ আহিলাৰ ভিতৰত হৈছে ঢেকী, উৰাল, খুবলি পিড়া, ইত্যাদি। তাৰ উপৰিও ডিমাছা সকলে ঘৰৰ জীয়ৰি-বোৱাৰী নাইবা বাই-ভনীৰ কাৰণে তাঁতশালৰ যাৱতীয় আহিলা যেনে :—টোলোঠা, নেওঠনী, যঁতৰ, কাঢ়নী, গৰকা, উঘা, চেৰেকী ইত্যাদি সাজি দিয়ে। তাৰ উপৰিও নানাবিধ পাদ্য-যন্ত্ৰ যেনে :—মাদল, পেপাঁ, বীণ খামডবং (বাঁহেৰে বনোৱা এবিধ বাদ্য যন্ত্ৰ) ইত্যাদি সাজি লয়। কাছাৰ, মিকিৰ পাহাৰ আৰু নগাওঁ জিলাৰ ডিমাছা সকলে নৈ, খাল

আৰু বিনত মাছ ধৰে। গতিকে মাছ ধৰিবৰ আহিলা চেপা, জাকৈ খালৈ, পল আদি আহিলাও নিজে সাজি লয়।

মুঠতে গাঁৱলীয়া জীৱনযাপনৰ ক্ষেত্ৰত ভাল ডেকা বা স্বাৱলম্বী বুলি গণ্য হ'বৰ হলে ঘৰুৱা শিল্পত পাকৈত হ'বই লাগে। এলাহ নথকা, বিহু নাচত পেপাঁ, মাদল বজাব জনা ডেকাজনক সকলোকৰ্মত পাকৈত বুলি গণ্য কৰা হয় আৰু গাভৰু ছোৱালী থকা মাক-বাপেকেও এনে ল'ৰালৈ ছোৱালী দিবৰ ইচ্ছা কৰে। ছোৱালী বিলাকেও এনে গুণ থকা ডেকাত বিয়া সোমাবলৈ বাঞ্ছা কৰে।

অতীজতে হেনো ডিমাছা সকলে বেতৰ কলহ আৰু ড্ৰাইং (কেটলী বা জগৰ নিচিনা বস্তু) নামৰ আহিলা সাজি লৈছিল। পানী নসৰকিবৰ কাৰণে হেনো এবিধ বঁনৰীয়া আঠাৰে (ডিমাছা সকলে এন্ বুলি কয়) ভিতৰৰ ফালে লেপি লৈছিল আৰু তাৰে পানী তুলিছিল। আজি কালিৰ ডেকা সকলে এনেধৰণৰ আহিলা-পাতি সাজিব নজনা হৈ আহিছে।

বোৱা-কটা :

ডিমাছা তিৰোতা সকলে বোৱা-কটা কামক জাতিগত আৰু জন্মগত কৰ্তব্য বুলি ধৰি লয়। গতিকে ছোৱালী কালৰে পৰা বোৱা-কটাত মনোযোগ দিয়া দেখা যায়। ঘৰত বৃষ্টিমাক নাইবা মাকে নেওঠনীত কপাহ পেৰে নাইবা তুলা ধুনে নাইবা পাঁজি কাটে আৰু ওচৰত বহি থকা ল'ৰা-ছোৱালী বা নাতি-নাতিনীক সাধু কথা কয়। ল'ৰা-ছোৱালীয়ে মাক বা আইতাকে কাম কৰা লক্ষ্য কৰে। এনে ধৰণে নিত্য-নৈমিত্তিক কাম-বন কৰা দেখি গৃহস্থালীৰ যাবতীয় কাম আৰু বোৱা-কটা কাম লাহে লাহে শিকিবলৈ ধৰে। ল'ৰাই দেউতাক ককাকৰ ওচৰত বহি তেওঁলোকে বাঁহ, বেত আৰু কাঠৰ কাম কৰা দেখি নিজেও শিকি লয়। বোৱা-কটা কামৰ বাহিৰেও ডিমাছা তিৰোতাই পলু পোহা এটা ডাঙৰ কাম বুলি ভাবে। পলু পুহি ডিমাছা সকলে উপাৰ্জনৰ ক্ষেত্ৰত গৃহস্থক ডাঙৰ সহায় কৰে। পলু পোকৰ বাঁহক খাব পানীৰে সিজাই কোমল কৰি তাৰ পৰা ডিমাছা সকলে টাকুৰীত সূতা কাটে। গতিকে বহুক্ষেত্ৰত গৃহস্থই সূতা কিনিবৰ প্ৰয়োজন নহয়। কোনো কোনোৱে পলুৰ বাঁহ নাইবা এড়ি সূতাত বেছি অৰ্থ উপাৰ্জন কৰে। তদুপৰি পলু পোকৰ পৰা হোৱা পৈণত লেটা ডিমাছা সকলৰ এবিধ জুতি লগা খাদ্য।

ডিমাছা সকল পলু পোহাত অতি পাকৈত। পলু বাঁহৰ পৰা পখিলা ওলোৱাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি কণী পৰা কুমলীয়া পোৱালীৰ যত্ন লোৱালৈকে সকলো অৱস্থাৰ কাম তেওঁলোকে জানে। কণীৰ পৰা নতুনকৈ ওলোৱা পোৱালীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বাঁহ সজালৈকে পলুৰ ৰূপান্তৰৰ বিভিন্ন স্তৰৰ বিভিন্ন নাম থোৱা হয়। প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় স্তৰৰ মোট সলোৱাৰ পাছত কি নাম থোৱা হয় মোৰ মনত নাই। কিন্তু তৃতীয় স্তৰৰ পৰা এইবোৰ নামথোৱা হয় যেনে :— লুগুৰ্হাঃ, লুগুৰ্মাঃ, আখিছাঃ, আখিমাঃ, গুৰ্মাঃ, ইত্যাদি। গুৰ্মাঃ অৱস্থাত পৰিণত হলে ৩৪ দিনমান পলুবোৰে দিনে ৰাতিয়ে পাত খাই থকাৰ পাছত বাঁহ তৈয়াৰ কৰে। বাঁহৰ ভিতৰত কেইদিন মান থকাৰ পাছত বাকলি এৰাই যি স্তৰত পৰিণত হয় তাকে ডিমাছা সকলে “বাবলি” বোলে। বাবলিৰ অৰ্থ হ'ল কুমলীয়া লেটা। বাবলি হোৱাৰ পাছত ২৩ দিন থাকিলেই লেটাত পৰিণত হয়। ডিমাছা-ডিমাছা সকলে লেটাক লদামাঃ বোলে।

এড়ি সূতা পকোৱা পদ্ধতি :

পলুৰ বয়স পূৰ্ণত্ৰ প্ৰাপ্ত হোৱাৰ পাছত এদিন বাঁহ তৈয়াৰ কৰিবলৈ ধৰে। ডিমাছা সকলৰ পলু পোহা পদ্ধতিৰ মতে বাঁহ সাজিবলৈ ডাঠ পাত নথকা গছৰ ডাল কাটি ফুলদানী সজোৱাৰ দৰে টিন নাইবা পাছিত ডালবোৰ থিয় কৰি ৰাখে। পাছত বাঁহ সাজিবৰ বাবে উপযুক্ত হোৱা পলু পোকবোৰক (ডিমাছা সকলে তাকে “গাবা” বোলে) ধৰি পূৰ্বতে তৈয়াৰ কৰা ডালবোৰত থৈ দিয়ে। গোটেই দিন পাৰ হোৱাৰ পাছত ৰাতি দেখিবলৈ পোৱা যায় যে মকৰাৰ জালৰ দৰে পাতল পৰ্দাৰ দৰে এটা আৱৰণ পলু পোকৰ চাৰিওফালে পৰি গৈছে। পলুবোৰে পেটৰ পৰা এবিধ ক্ষীণ সূতা মুখেৰে উলিয়াই চাৰিওফালে সূতা মেৰিয়াই এটা ঘৰ কৰি লয় আৰু নিজে থাকিব পৰাকৈ এটা সুৰংগ ৰাখি দিয়ে। এসপ্তাহ মানৰ পাছত বাঁহৰ মুখ খুলি চালে দেখা যায় যে পলুপোকবোৰ লেটালৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। তেতিয়া গোটেইখিনি ডালৰ পৰা বাঁহবোৰ একত্ৰাই ৰ'দত শুকাবলৈ দিয়ে। তাৰ পাছত খাব পানীত সিজোৱা হয়। যেতিয়া দেখা যাব যে সিজোৱা বাঁহবোৰ কোমল হৈছে আৰু টানিলে সূতাৰ দৰে দীঘল হৈ ওলাই আহে তেতিয়া সিজোৱা বাঁহবোৰ খাব পানীৰ পৰা উলিওৱা হয় আৰু বাঁহৰ মুখ ফালি প্ৰত্যেকটোৰ পৰা “লেটা” উলিওৱা হয়। লেটা ওলোৱা শেষ হলে সিজোৱা বাঁহবোৰক ভালকৈ ধুই-মেলি শুকাই লয়। কিছুমানে নুগুৰাকৈ

হাতেৰে টানি সূতা উলিয়াই। কেইদিন মানৰ পাছত সূতা উলিওৱা শেষ হলে জমা কৰি সৰু সৰু বলৰ নিচিনা কৰি শুকাই থয়। পাছত আজৰি সময়ত বহি ঘৰৰ বুঢ়ীয়ে যঁতৰত পকাই লয়। বলৰ আকৃতিৰে বনাই থোৱা বা অকল হাতেৰে টানি উলিওৱা সূতাক ডিমাজু সকলে “ছাৱা” বুলি কয়। অৱশ্যে এই সূতা বৰ বেছি মিহি নহয়। গতিকে এনে ধৰণৰ সূতাৰে জাবকালি গাত লবৰ কাৰণে এড়ি চাদৰ তৈয়াৰ কৰা হয়। আন ধৰণে এড়ি সূতা কটাৰ পদ্ধতি হ’ল টাকুৰীৰে সূতা কটা। আগতে উল্লেখ কৰা শুকাই থোৱা পলুৰ বাঁহক উৰালত অলপৰ খুন্দি কোমল কৰি লোৱাৰ পাছত বাওঁহাতৰ মজলীয়া আঙুলিৰে ওপৰলৈ তুলি সোঁহাতৰ তিনিটা আঙুলিৰে টানি টানি টাকুৰীত মেৰিয়াই লয়। টাকুৰীটো ঘূৰাই দিলে নিজে নিজে ঘূৰি থাকে। ফলত টানি উলিওৱা সূতাবোৰ নিজে নিজে পাকখাই পকোৱা সূতাত পৰিণত হয়। সেই সূতা টাকুৰীত পকাই লয়। এনেকৈ টাকুৰীটো যেতিয়া সূতাৰে পৰিপূৰ্ণ হৈ পৰে তেতিয়া সূতাখিনি বলৰ নিচিনাকৈ থূপাই লয়। কিছুমানে টাকুৰীত ভৰি পৰা সূতাখিনি উঘাত লয়। টাকুৰীত কটা সূতা বেছি মিহি হয় গতিকে এই সূতাৰে ডিমাজুৰে পুৰুষে গাতলোৱা চাদৰ বেছিকৈ বয়। পিছে উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাজু সকলে পিন্ধা ‘বিণ্ড’ (মেখেলা) বিজাম্পাই (বিহা) ও বয়। কিছুমানে বিণ্ড, বিজাম্পাই, বিটাপ বয় আৰু বিক্লীও কৰে।

এনে ধৰণৰ কামবোৰ ডিমাজু ছোৱালীয়ে সদায় দেখি লাহে লাহে শিকি লয়। গতিকে বিয়াৰ পাছত বোৱাৰী হলেও আত্ম নিৰ্ভৰশীল হৈ চলিব পাৰে। অসমীয়া মাত্ৰেই কব নে, গাভৰু-ছোৱালীয়ে কাপোৰ ব’ব নাজানিলে সেই ছোৱালীক কোনেও বিয়া কৰিবলৈ ইচ্ছা নকৰে। পিছে আজি কালি যুগ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে জাতিগত গুণবোৰ বিপৰীত হ’ব ধৰিছে। কিয়নো আধুনিক শিক্ষাৰ যুগত সকলোৱেই লেখা-পঢ়াৰ ফালে বেছি মনোযোগ দিয়া হৈছে। গতিকে আজি কালিৰ ডিমাজু তথা অসমীয়া ছোৱালী বিলাকেও কাপোৰ বোৱাৰ প্ৰতিযোগিতাতকৈও স্কুল-কলেজৰ ডিগ্ৰীলাভৰ প্ৰতিযোগিতাতহে নামিছে। লগে লগে স্কুল-কলেজৰ অনা অসমীয়া বান্ধৱী সকলে কৰা কাম—চুয়েটাৰ গোঁঠা, এম্ব্ৰডাৰী কৰা আৰু ফুল তোলা আদিৰ ফালে চকু দিছে। আনহাতে আজি কালিৰ শিক্ষিত হৈ উঠা ডেকা লৰা সকলেও ছোৱালীয়ে কাপোৰ বোৱাত কিমান পাকৈত তাৰ খবৰ নলয়। সোধে ছোৱালী কিমান পঢ়া। অন্যান্য গুণৰ কিন্তু বিচাৰ নলয়। মৃষ্টিমেয় কেইজনীমানত বাদে ডিমাজু সকলে

এতিয়াও ঘৰে ঘৰে কাপোৰ বয়। কাপোৰ বব নাজানিলে ডিমাজু ছোৱালীৰ বিয়া নহয়। তিবোতা মানুহে নিজৰ পিন্ধা-উবাৰ আৱশ্যকীয় কাপোৰ কানিৰ বাহিৰেও দেউতাক, ককায়েক আৰু গিৰিয়েকৰ কাৰণেও কাপোৰ বয়। তিবোতা সকলে কাপোৰ বোৱাৰ জৰিয়তে পুৰুষক আৰ্থিক ক্ষেত্ৰত ডাঙৰ সহায় কৰে। আনকি কোনো কোনো ডিমাজু বিধৱাই আনৰ কাপোৰ বৈ লৰা-ছোৱালীক পোহপাল দিয়ে আৰু নিজৰ জীৱিকা উপাৰ্জন কৰে। সেই কাৰণে বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিয়াৰ আগতেই ছোৱালীয়ে কাপোৰ বব জানে নে নাজানে খবৰ লৈহে বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিয়ে। ডিমাছা সমাজত লৰা পক্ষৰ পৰাহে ছোৱালী বিচৰাৰ নিয়ম।

উত্তৰ কাছাৰৰ গাঁৱৰ ডিমাজু সকলে আজিলৈকে কিনা কাপোৰ পিন্ধা দেখা নাযায়। বৰঞ্চ পুৰুষ মানুহে পিন্ধা ‘বিচা’ (গামোছা) আৰু ৰিমচাৰ্ড (চাদৰ) তিবোতা মানুহে ঘৰতে বৈ দিয়ে। গতিকে একে ঘৰতে দুই-তিনিজনী তিবোতা থাকিলে দুই-তিনিখন তাঁতশাল থাকে। ডিমাজু সকলে অসমৰ সৰ্বসাধাৰণ তিবোতাই যি পদ্ধতিৰে কাপোৰ বয় তেনে পদ্ধতিৰে বয়। পিছে উত্তৰ কাছাৰৰ তিবোতা সকলে মাটিত বহি বব পৰাকৈ তাঁতশাল কৰি লয়। সেই বুলি সকলোৱেই যে মাটিত বহি বয় তেনে নহয়। আজি কালি বেচি ভাগেই তাঁতশালৰ ফ্ৰেম বনায় যাতে টুল নাইবা উৰালত বহি কাপোৰ বব পাৰে।

ডিমাজু গাভৰু সকলে বং-বিৰঙৰ ৰিণ্ড, বিজাম্পাই আৰু ৰিকাউচা বৈ ভাল পায়। বিশেষকৈ বিলাসিতাৰ কাপোৰ কানি গাভৰুৱে বয়। বিহনাচত নাইবা কাৰোবাৰ বিয়া উপলক্ষে নিজে বোৱা বং-বিৰঙৰ কাপোৰ পিন্ধি যাব পৰাকৈ বৈ থৈ দিয়ে। বিহনাচত মেখেলাৰ ওপৰত পিন্ধা বিজাম্পাই চাব লগীয়া বস্তু। তেনে ধৰণৰ বিজাম্পাই বোৱাত বেছি পৰিশ্ৰম হয়। ডিমাজু সকলৰ কাপোৰৰ কেইটামান চানেকি তলত দিয়া হ’ল।

ডিমাছা সকলৰ ফুলৰ চানেকি :—

অতীজৰ পৰা বংশ পৰম্পৰাই বৈ অহা ডিমাজু সকলৰ কাপোৰত তোলা ফুলৰ চানেকিৰ কেইটামান তলত উল্লেখ কৰা হ’ল :—

(১) পুৰুষ সকলৰ চাদৰৰ (ৰিমচাউ) নক্সাৰ নাম যেনে :— বাদাউলাই, কটাম্পী হপ্পা ইত্যাদি। কিছুমানে কাপোৰ খনক আৰু মূল্যবান কৰি তুলিবলৈ ইচ্ছা কৰিলে দাউখেমাই পাৰি বয়।

(২) ৰিছা (পুৰুষ মানুহৰ পিন্ধনৰ কাপোৰৰ নক্সাৰ নাম) যেনে :— টবীছামুন, ৰইনাগুবুম ইত্যাদি।

(৩) বিকাউচা :— (গাভৰু সকলৰ ওৰণীত দিয়া নক্সাৰ নাম) যেনে:— দেশুৰ কানাই, হামুন, হড়াই, ডিডুঃ ইত্যাদি।

(৪) বিজাম্পাই :— তিবোতা সকলে মেখেলাৰ ওপৰত পিন্ধা বিহাৰ নক্সাৰ নাম। যেনে :— কাম্পাই বণ্ড, পান্টাউবাৰ ইত্যাদি।

(৫) বিণ্ড :— তিবোতা সকলে পিন্ধা মেখেলাৰ নক্সাৰ নাম। যেনে :— বইনা, প্ৰাসো, ডিলাম বালাই, ডিলাম বাটাই, ছামটাইমুন। বেমায়াছি লাইসেব, য়াস্ত ঞ্বাই, গয়াইয়াদেৰ ইত্যাদি।

উল্লেখ যোগ্য কথা যে, ডেমেৰা আৰু ডিজোৰা অঞ্চলৰ অৰ্থাৎ নগাওঁ আৰু মিকিৰ পাহাৰৰ ডিমাছু সকলৰ পিন্ধন-উবাৰ কাপোৰৰ চানেকি কাছাৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰৰ কাপোৰৰ চানেকিৰ পৰা সম্পূৰ্ণ বেলেগ। চানেকিবোৰ বেছি বহল। গতিকে যথেষ্ট খাটিব লগীয়া হয়। আনকি চানেকিৰ নামৰো পাৰ্থক্য আছে। বিণ্ডৰ নক্সাৰ নাম যেনে :— মিয়ুং ডিজোৰা, গড়াই ডিজোৰা, গিসিব টাইজাই, গিসিব টাইডো, বাদাউলাই, টাইডিবাৰ ইত্যাদি।

তলত ডেমেৰা ডিজোৰা অঞ্চলৰ বিজাম্পাইৰ এটা চানেকিৰ ছবি দিয়া হ'ল। ডিমাছা কাপোৰৰ ভিতৰত আটাইতকৈ পৰিশ্ৰম কৰিব-লগীয়া কাপোৰ খনৰ নাম “জুপাই”। এই কাপোৰক বড়ো-কছাৰী সকলে “জেন” বুলি কয়। ই পুৰুষৰ বিশেষকৈ ডেকা সকলৰ চৌখীন কাপোৰ। ডেকাসকলে বিহনাচ নাইবা উৎসৱ উপলক্ষে ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰে। বিহনাচত কান্ধৰ পৰা তলপিনে ওলোমাই বান্ধি থয়। আজি কালি গাভৰু ছোৱালী বিলাকে বোৱা-কটা এৰিছেই বুলিব পাৰি। গতিকে উত্তৰ কাছাৰৰ ডেকাসকলে জুপাইৰ সলনি গাভৰুসকলৰ ওৰণী বিকাউছাক ব্যৱহাৰ কৰে। “জুপাই” কাপোৰে দুইপিনৰ আঁচল বেলেগ বণ্ড কৰি দিয়া বুজায়। তাতশালতে গোটেই সূতা চিঙি অইন বণ্ডৰ সূতাৰে জোৰা লগাই দিয়ে। পিছে জোৰা দিয়াৰ কোনো চিন নথকাকৈ বব লাগে। তাৰ উপৰি চানেকিও তুলিব লাগে। তেতিয়াহে প্ৰকৃত পাকৈত শিপিনীৰ পৰিচয় দিব পাৰে। এই কাপোৰত বোধকৰোঁ বেছি খাটনি পৰা কাৰণেই কাছাৰ আৰু উত্তৰ কাছাৰৰ শিপিনী সকলে এই কাপোৰ বোৱা প্ৰায় এৰি দিছে। ডেমৰা, ডিজোৰা অঞ্চলত এতিয়াও কিছুমানে বয়। পিছে আজি-কালিৰ ডেকাসকলে এই কাপোৰৰ ওপৰত বিশেষ গুৰুত্ব নিদিয়াত লাহে লাহে ই প্ৰায় লোপ পাই আহিছে।

গোৱালপৰীয়া বড়ো-কছাৰী খাছি (গাভৰু) সকলে হালধীয়া বণ্ডৰ

দখনা পিন্ধি ভাল পায়। ঠিক তেনেকৈ ডিমাছা কছাৰী মাটলাই (গাভৰু) সকলেও সেউজীয়া আৰু নীলা মেখেলা বেছি ভাল পায়। আন বণ্ড-বিবণ্ডৰ কাপোৰো অৱশ্যে পিন্ধে। পিছে নীলা আৰু সেউজীয়া বণ্ডটো তেওঁবিলাকে বিশেষকৈ উত্তৰ কাছাৰৰ গাভৰু সকলে বেছি ভাল পায়। দুই তিনিটা ল'ৰা-ছোৱালীৰ মাক হলেই তেওঁবিলাকে বঙীন কাপোৰ পিন্ধিবলৈ লাজ পায়। তেতিয়া বগা বিণ্ড, বিজাম্পাই ব্যৱহাৰ কৰে। বয়স বাঢ়ি অহাৰ লগে লগে জাক জমক কাপোৰ পিন্ধিবলৈ এৰে।

সূতাত বং দিয়া :—

অতীজৰ পৰাই ডিমাছু সকলে বংশানুক্ৰমে সূতাত বং দিয়াৰ পদ্ধতি জানে। এই বং বজাৰত ওলোৱা বং নহয়। কেবাৰিধ বনৰীয়া গছ-গছনিৰ পৰা বস উলিয়াই বণ্ড দিয়ে। ডিমাছু সকলে সূতাত বং দিবলৈ হলে প্ৰথমতে ঘৰত কপাহ ধূনি যঁতৰত সূতা কাটি চেৰেকিত সূতা থিনি তুলি লয়। তাৰ পাছত সূতাখিনি সদায় বাতি নিয়ৰত বাখি সৰিয়হ তেলত সানি লয়। তাৰ পাছতহে কৃত্ৰিম উপায়েৰে ওলোৱা গছ-গছনিৰ বসত তিয়াই। সূতাত বং দিবলৈ একেৰাহে এসপ্তাহ মান বাতি নিয়ৰত সূতাখিনি থব লাগে। জাৰ কালিহে বণ্ড দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰে। ডিমাছু সকলে নিজ পদ্ধতিৰে বং দিব পৰা বং বিলাক হ'ল— কলা, বেগুনীয়া, নীলা আৰু বঙা। পিছে বঙা বণ্ডটো বজাৰত কিনিবলৈ পোৱা তেজৰ দৰে বঙা নহয়, অলপ বেলেগ ধৰণৰ। বণ্ডৰ ভিতৰত হালধীয়া আৰু সেউজীয়া বং দিব নোৱাৰে।

ডিমাছা সকলৰ সাজ-পাৰ :

ডিমাছা সকলৰ সাজ-পাৰ সাধাৰণ। পুৰুষ সকলে অসমীয়া, বঙালী, মণিপুৰী, বিহাৰী আদিৰ দৰে সাধাৰণতে চুৰিয়া পিন্ধে আৰু কামবন কৰোঁতে গামোছা পিন্ধে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে জুম খেতি কৰোঁতে আৰু ফুৰা-চকা কৰোঁতেও বিছা (গামোছা) পিন্ধে। পিছে এয়া জাতীয় পোছাক নহয়। ইয়াৰ কাৰণ আৰ্থিক দূৰৱস্থা। উত্তৰ কাছাৰৰ বেছি ভাগ গাঁৱলীয়া মানুহেই গামোছা পিন্ধে। চুৰিয়াই যে ডিমাছা সকলৰ জাতীয় পোছাক বিহ নাচৰ পৰাই তাৰ প্ৰমাণ পাব পাৰি। বিহ নাচৰ সময়ত লৰা, বুঢ়া, ডেকা সকলোৱেই চুৰিয়া

পিন্ধে। কাছাৰ, মিকিৰ পাহাৰ আৰু নগাওঁ জিলাৰ ডিমাছা সকলে ঘৰত থকা সময়ত গামোছা আৰু ফুৰা-চকা কৰোতে চুৰিয়া-কামিজ পিন্ধে।

অতীজতে হেনো ডিমাছা সকলে “ছলাছলাউ” (ওভাৰ কোটৰ দৰে) নামৰ এবিধ দীঘল কামিজ পিন্ধিছিল। ডিঙিত এডাল মালা পিন্ধিছিল। কানত “কু” বুলি আঙঠিৰ নিচিনা বিং পিন্ধিছিল। আঙুলিত আঙঠি পিন্ধিছিল। আজি কালি সেইবোৰৰ আৰু প্ৰচলন নাই। অকল আঙুলিত আঙঠি পিন্ধা দেখা যায়। অতীজতে ডিমাছা মাত্ৰেই মূৰত পাণ্ডৰি মাৰিছিল। আজি কালি পাণ্ডৰি মৰা প্ৰায় উঠি গৈছে। নিয়ম মতে হেনো পাণ্ডৰী ৩০ হাত দীঘল হ'ব লাগে। ডিমাছা সমাজত পুৰুষ মানুহে মূৰত পাণ্ডৰী মৰা আৰু তিবোতা বিলাকে ওৰণী লোৱা সন্মানৰ কথা। আজি-কালিও কিছুমান বয়োবৃদ্ধ ডিমাছাই মূৰত পাণ্ডৰি মৰা দেখা যায়।

ডিমাজু সকলৰ সাজ-পাৰ :—

ডিমাজু সকলৰ সাজ-পাৰত তিনিবিধ কাপোৰ প্ৰয়োজন হয়। অসমীয়া তিবোতাৰ যিদৰে মেখেলা, বিহা আৰু চাদৰৰ প্ৰয়োজন ঠিক তেনেদৰে ডিমাছা তিবোতা (ডিমাজু) সকলৰ সাজ-পাৰতো বিণ্ড, বিজাম্পাই আৰু বিকাউচাৰ প্ৰয়োজন হয়। খেতি-বাতিৰ কাম আৰু গৃহস্থালিৰ কাম-বন কৰোতে দীঘল কাপোৰ পৰিধান কৰিলে অলপ অসুবিধা হয়। সেই কাৰণে দীঘল আৰু বহল কম কৰি বিজাম্পাই বৈ লয়। আজি কালি তেওঁলোকে বিজাম্পাই ব্যৱহাৰ নকৰে। পিছে মিকিৰ পাহাৰ আৰু নগাওঁ জিলাৰ ডিমাজু সকলে উৎসৱ উপলক্ষে বাহিৰলৈ গ'লে বিজাম্পাই ব্যৱহাৰ কৰে। কাছাৰ জিলাৰ ডিমাজু সকলে বিজাম্পাই ব্যৱহাৰ একেবাৰেই এৰি দিছে। উত্তৰ কাছাৰৰ উঠি অহা শিক্ষিত যুৱতী সকলৰ বাহিৰে অন্যান্য ডিমাজু সকলে সকলো অৱস্থাতে বিজাম্পাই ব্যৱহাৰ কৰে।

বিণ্ড, বিজাম্পাই আৰু বিকাউচাৰ ব্যৱহাৰ ডিমাজু সকলে আজি কালি এৰিছে। তাৰ পৰিবৰ্তে কাছাৰ, উত্তৰ কাছাৰ, মিকিৰ পাহাৰ আৰু নগাওঁ আদিত বাস কৰা সকলো শিক্ষিতা ডিমাজুৱে অন্যান্য অসমীয়া তিবোতাৰ দৰে মেখেলা পিন্ধি অকল চাদৰ খন মেৰিয়াই লৈ সাজ-পাৰ কৰে। সেই কাৰণে ডিমাছা সকলে কয় যে ডিমাজু মহিলাই অসমীয়া মহিলা সকলক অনুকৰণ কৰিছে। পিছে এনে

সমালোচনা অৰ্থহীন। বৰ্তমান যুগত শাৰী পিন্ধাৰ নমুনাও ভাৰতত একক হৈ পৰিছে। কিন্তু সামাজিক পোছাক হিচাবে প্ৰত্যেকৰেই পিন্ধনৰ নমুনা বেলেগ বেলেগ দেখিবলৈ পোৱা যায়। যেনে :— বঙালী, বিহাৰী, উড়িয়া, চাওতালী আৰু মাৰোৱাৰী মহিলা প্ৰত্যেকৰে শাৰী পিন্ধাৰ নমুনা বেলেগ বেলেগ। দক্ষিণ ভাৰতৰ অন্ধ্ৰ আৰু কেৰেলাত মহিলা সকলৰ শাৰী পিন্ধাৰ আৰ্হি সম্পূৰ্ণ বেলেগ। তেওঁবিলাকে পুৰুষে চুৰিয়া পিন্ধাৰ আৰ্হিৰে শাৰী পিন্ধে আৰু শাৰীৰ এফাল গাত মেৰিয়াই লয়। পিছে সকলোৱেই শাৰী পিন্ধে। সেই কাৰণে কোন গৰাকী বিহাৰী কোন গৰাকী দক্ষিণ ভাৰতীয় তাক চিনিবৰ উপায় নাই। তেওঁ বিলাকে নিজ নিজ অঞ্চলত আৰু গাওঁবোৰত জাতীয় পোছাক বন্ধা কৰি চলি আছে। ঠিক তেনেদৰে অসমৰ জন-জাতি সকলৰ ভিতৰতো যি সকলে অতীজৰ পৰাই বিহা-মেখেলা পিন্ধিছিল তেওঁবিলাকৰ পিন্ধনৰ নমুনাও বৰ্তমানে মেখেলা-চাদৰত পৰিণত হৈছে। এওঁবিলাক হ'ল মেছ কছাৰী, ডিমাছা কছাৰী, কোঁচ কছাৰী, দেউৰী, চুটিয়া, টিৱাঁ আৰু ৰাভা। গতিকে বৰ্তমান যুগতো তেওঁবিলাকৰ সাজ-পাৰ একে হৈ আহিব ধৰিছে। এয়া ডিমাজু সকলৰ বা কছাৰী সকলৰ বিণ্ড, বিজাম্পাই আৰু বিকাউচাৰ ৰূপান্তৰ মাথোন। এইখিনিতে উল্লেখ কৰিব পাৰি যে গোৱালপাৰা জিলাৰ বড়ো-কছাৰী তিবোতা সকলৰ পোছাক অসমৰ আন কছাৰী গোষ্ঠীৰ পোছাকৰ তুলনাত সম্পূৰ্ণ বেলেগ। তেওঁবিলাকে “দখনা” নামৰ এবিধ ডাঠ ৫৬ হাত দীঘল কাপোৰৰ এফাল বুকুত পিন্ধি এফাল কঁকালত মাৰি লয়। এই ব্যতিক্ৰমৰ মূলতে ঐতিহাসিক কাৰণ থকাৰ সম্ভাৱনা। অথচ ডিমাছা-কছাৰী সকলৰ ভাষাৰ লগত বড়ো কছাৰী সকলৰ প্ৰায় মিল আছে বুলি ক'ব পাৰি।

ডিমাজু সকলৰ গহনা-গাঁঠৰি :—

ডিমাছা তিবোতা সকলৰ গহনা-গাঁঠৰি অতি সাধাৰণ বুলি ক'ব পাৰি। তেওঁবিলাকে হাতত “কাডু ডিমা” অৰ্থাৎ ডিমাজু সকলে পিন্ধা মুখ থকা গধুৰ ৰূপৰ খাৰু পিন্ধে, কানত কামাউটাই (থুৰীয়া); খুমটাউ, লংবাৰ, পন্টাওবাৰ নামৰ কানফুল আৰু “কু” পিন্ধে। বাহত “য়াউসেৰ” (অনন্ত) পিন্ধে। য়াউসেৰ পিন্ধাৰ ৰীতি ঘাইকৈ ডেমৰা অঞ্চল বা নগাওঁ জিলাৰ ডিমাজু সকলৰ ভিতৰতেই বেছি। ডিঙিত কেবা বিধৰো মালা পিন্ধে। তাৰ ভিতৰত “পোৱাল” (প্ৰৱালৰ

লগত কপৰ মতি গোথা মালা) “বাংবাচা” (সিকিত কড়া লগোৱা মালা) “জংসাম” (মণিৰে গোথা মালা) আৰু জিংবিত (চন্দ্ৰহাৰ) পিন্ধে। আজি কালি সাধাৰণ জীৱন যাপনত বেছি গধুৰ আৰু জাঁক-জমক গহনা গাঁঠৰি নিপিন্ধা হৈছে। পিছে উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছু সকলে বিহু নাচত আজি-কালিও উপৰুপৰ গহনাবোৰ পিন্ধে। ভৰি আৰু নাকত গহনা পিন্ধা ৰীতি ডিমাছু সকলৰ মাজত প্ৰচলন নাই।

কেশ-বিন্যাস :—

ডিমাছু গাভৰু সকলে মূৰৰ চুলিৰ বৰ যত্ন লয়। চুলি যাতে দীঘল হয় আৰু নসৰে তাৰ বাবে বয়োৱদ্ধা সকলৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি চলে। কিছুমান নিয়মো পালন কৰে। প্ৰসূতিৰ কাপোৰ-কানি ধুলে চুলি সৰে এই ভয়ত গাভৰু সকলে পৰাপক্ষত প্ৰসূতিৰ কাপোৰ নোদোৱে। বজাৰৰ চাবোনেৰে, মূৰধুলে চুলি সৰে। গতিকে গাঁৱৰ গাভৰু সকলে বৰ্তমান যুগতো বজাৰৰ চাবোনেৰে মূৰ নোদোৱে। নিজৰ ঘৰত তৈয়াৰ কৰি লোৱা খাৰ-পানী অৰ্থাৎ মাটিমাহ, কলগছ, আঁহত গছ, আৰু কুমলীয়া বাঁহ পুৰি তৈয়াৰ কৰা খাৰ-পানীৰে মূৰ ধোৱে। খাৰ-পানীৰ লগত ঠেঙাৰ পৰা ওলোৱা বিজলুৱা বস্তু নাইবা মডংন বুলি এবিধ বনৰীয়া পাত খাৰ-পানীত জুবুৰিয়াই পিছল কৰি মূৰ ধোৱে। ডিমাছু সকলে বিহাৰী, সাওঁতালী সকলৰ দৰে মাটিৰে মূৰ নোদোৱে। গতিকে ডিমাছু সকলৰ চুলি ভাল বুলি কব পাৰি। খোপা ডাঙৰ হলেহে গাভৰুৰ সৌন্দৰ্য্য বৃদ্ধি পায় বুলি তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে। সেইবুলি খোপাৰ ভিতৰত নকল চুলি ব্যৱহাৰ কৰি বা অন্য উপায়েৰে খোপা ডাঙৰ কৰা নিয়ম নাই। আগৰ দিনত হেনো বিহু নাচত কিছুমান গাভৰুৰ খোপা ডাঙৰ দেখিলেই ডেকা সকলে নাচৰ তালতে গাভৰুৰ খোপা টান মাৰি খুলি দি চুলি ভালনে বোৱা চাইছিল। ডিমাছু গাভৰু সকলে সাধাৰণতে মূৰত ওৰণী লয় যদিও বিহু-নাচত মূৰত কাপোৰ লোৱাৰ নিয়ম নাই। গতিকে বিহু-নাচৰ সময়ত কাৰ চুলি কিমান ভাল বোৱা চোৱাৰ সুবিধা হয়। সকলো সম্প্ৰদায়ৰে কেশ-বিন্যাসৰ পদ্ধতিও সুকীয়া সুকীয়া। ডিমাছু সকলৰ নিজস্ব কেশ-বিন্যাসৰ পদ্ধতি আছে। ডিমাছু সকলে “হিঙ্গাৰী” নামৰ সেওঁতা ফালিছিল। আজি কালি এনে সেওঁতা ফলা বৰ বেছি দেখা নাযায়। “হিঙ্গাৰী” পদ্ধতিৰে সেওঁতা ফলাৰ আৰু খোপাৰ প্ৰকৰণৰ “জেম ডিমা” ৰ দুখন ছবি আৰু লগতে “জেমমগলাই” ৰ এখন ছবি দিয়া হ’ল।

ডিমাছু সকলে চুলিক “কানাই” আৰু খোপাক “কানাই জেম” বোলে। ডিমাছু সকলৰ কানাইজেম বজাবলৈ জেম্‌ডিমা নাম দিছে। জেম মাগলাই মানে মণিপুৰী খোপা।

॥ জন্ম-মৃত্যু-বিবাহৰ সংস্কাৰ ॥

সন্তানৰ জন্ম আৰু পালন :—

পৃথিৱীৰ সকলো জাতিৰেই জন্ম, মৃত্যু আৰু বিবাহৰ ভিন ভিন সংস্কাৰ থকাৰ দৰে ডিমাছা সকলৰো আছে।

ঘৰৰ জীয়ৰি বা বোৱাৰী গৰ্ভৱতী হ’লে ঘৰৰ প্ৰধান মহিলা গৰাকীয়ে এনে সময়ত প্ৰয়োজনীয় বস্তুৰ যোগাৰ কৰি ৰাখে। পেনমাটিৰে কাঁচৰ গিলাচৰ আকৃতিৰ একোটা বস্তু সঁজা হয়।

প্ৰসৱ বেদনা আৰম্ভ হোৱা গম পালে ঘৰৰ ঘাই মহিলা গৰাকীয়ে “হজাইজুক” (ধাইকাম জনা তিবোতা) মাতিবলৈ যায়। ঘৰৰ বাকী মানুহে ঘৰৰ মাৰলীত দুডাল ৰছি তলপিনে ওলোমাই বান্ধে। ইতিমধ্যে হজাইজুক আহি পালে প্ৰসূতিক সহায় কৰে। প্ৰসূতিয়ে ওলমি থকা ৰছিডালৰ সহায় লৈ সন্তান জন্ম দিয়ে। সন্তান ভূমিষ্ঠ হোৱাৰ মুহূৰ্ত্ত গম পালেই ধাইজনীয়ে আগলি কলপাত সমুখত থয়। গতিকে ভূমিষ্ঠ হোৱাৰ লগে লগে সন্তানটি কলপাতত পৰে। হজাইজুকৰ ঘাই সহকাৰী জনীক “বাৰৰাজু” বুলি কয়। সন্তান ভূমিষ্ঠ হলে সন্তানৰ যত্নতকৈ প্ৰসূতিৰ প্ৰতিহে বেছি যত্ন ল’বলৈ ধৰে। কাৰণ সন্তানৰ ফুলগছি সোনকালে নামি নাহিলে প্ৰসূতিৰ মৃত্যুৰ ভয় থাকে বুলি ডিমাছু সকলে বিশ্বাস কৰে। হজাইজুক জনীয়ে হাতেৰে ওপৰৰ পৰা হেচামাৰি তলপিনে লাহে লাহেকৈ ঠেলি আনে। ফুলগছি ওলাই পৰাৰ পাছতে মাকৰ কাপোৰ-কানি সলাই দিয়ে আৰু কাপোৰ-কানি দীঘলকৈ পাৰি লৈ শকতকৈ ভাঁজ কৰি নাইৰ ওপৰত আটলকৈ বান্ধে। পিছত ঘৰৰ সুবিধামতে বিছনা পাৰি প্ৰসূতিক শুৱাই। প্ৰসূতিৰ কোঠাতো গৰম কৰি ৰাখিবৰ কাৰণে বিছনাৰ ওচৰত জুই ধৰে। তাৰ উপৰি প্ৰসূতিৰ তলপেটত পূৰ্বত উল্লেখ কৰা মাটিৰে সঁজা বস্তুটো জুইৰ ওচৰত থৈ গৰম কৰি অনবৰত সঁকি থাকিব লাগে। নহলে প্ৰসূতিৰ হব লগীয়া স্ৰাব ভিতৰত জমি যায় আৰু ফলত প্ৰসূতিৰ নানান বেমাৰ-আজাৰে দেখা দিয়াৰ সন্তাৰনা থাকে বুলি হজাইজুক সকলে বিশ্বাস কৰে।

সন্তান ভূমিষ্ঠ হোৱাৰ পিছত প্ৰসূতিৰ প্ৰথমে তলপেট সেকিব লাগে। প্ৰসূতিক বিছনাত শুৱাই দিয়াৰ পাছতেই হজাইজু-বাৰবাজুৱে কেচুৱাটিৰ যত্ন লবলৈ ধৰে। ঘৰত থকা বাকী তিৰোতা সকলে প্ৰসূতিক খুৱাবৰ কাৰণে পনীয়া ভাত বান্ধে। সন্তান জন্মৰ পাছত ডিমাজু সকলে প্ৰসূতিক নিমখ আৰু জালুকৰ গুড়িৰে পনীয়া ভাত খাবলৈ দিয়ে। লগত “জুডি” গৰম কৰি তাত জালুক গুড়ি ছটিয়াই খাবলৈ দিয়ে।

আনহাতে হজাইজু আৰু বাৰবাজু দুয়োৱে কেচুৱাটিৰ নাড়ী কাটিবলৈ ধৰে। নাভিৰ পৰা চাৰি আঙুল ওপৰত এৰা সূতাৰে খুব মজবুত কৰি বান্ধে। তাৰ পাছত বান্ধৰ এক আঙুলমান ওপৰত টৰীৰ (বাঁহৰ মাঁকো) ওপৰত নাড়ী ডাল থয়। বাঁহৰ চেচুৰে নাড়ী কাটে। কেচুৱাৰ বাপেকেহে বাঁহৰ চেচুৰে নাড়ী কাটিব লাগে। কিবা কাৰণত বাপেক উপস্থিত নাথাকিলে হজাইজুৱে কাটিব পাৰে। নাড়ী কটা হলে হজাইজুৱে কুহমীয়া পানীৰে কেচুৱাটিক গা ধুৱাই পৰিষ্কাৰ কৰে। গা ধুৱাই লোৱাৰ পাছত গাঁৱৰ আন কেচুৱা থকা মাকক মাতি আনি কেচুৱাটিক গাখীৰ খুৱাবলৈ দিয়ে। তাৰ উপৰি মৌৰ বস আৰু জুদিৰ বস হজাইজুৱে আঙুলিৰ মূৰত লৈ কেচুৱাটিক চেলেকিবলৈ দি কাপোৰ-কানিৰে মেৰিয়াই নি মাকৰ ওচৰত শুৱাই থয়। ইয়াৰ পাছত হজাইজু আৰু বাৰবাজুএ কেচুৱাৰ নাড়ী, ফুলগছি ঘৰৰ ছাঁ পৰা ঠাইত গাঁত কৰি পুতিবৰ কাৰণে নিয়ে। কেচুৱাৰ বাপেক উপস্থিত থাকিলে বাপেকেই গাঁত খন্দাৰ নিয়ম। নাথাকিলে হজাইজুৱে নিজে গাঁত খান্দি পোতে। ফুলগছি কুকুৰ নাইবা শিয়ালে খান্দি উলিয়ালে কেচুৱাৰ অমঙ্গল হয় বুলি ডিমাজুসকলৰ বিশ্বাস। সেয়ে গাঁতৰ ওপৰত ডাঙৰ শিল নাইবা গধুৰ কাঠ তুলি দি থয়।

মাক আৰু কেচুৱাৰ যত্ন লোৱাৰ কাম শেষ হলেই হজাইজু আৰু বাৰবাজুৱে আন দুই এজনী তিৰোতা লগত লৈ নৈত গা ধোৱে। শিৱায় (মহদেৱ) পূজা দি শিশুৰ মঙ্গল কামনা কৰিলে লগত প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী নিয়ে। তাৰ ভিতৰত থাকে এমুঠি মান আখৈ, কেইটামান বেঙেনা, সৰিয়হ-তেল আৰু এৰা সূতা। এহাত মান দীঘল সাতডাল সূতাৰে দুডাল ফিটা বনাই লগত নিয়ে। পাৰিলোৱা বাঁহ দুটাও লগত নিয়ে। লগত প্ৰসূতি ঘৰত নোসোমোৱা আন ঘৰৰ তিৰোতা এজনীয়ে কাঁহৰ বাটিত পানী পৰিষ্কাৰ বা শুদ্ধ কৰি আনিবৰ কাৰণে লৈ যায়। নৈ বা খালত পোৱা পানী কাঁহৰ বাটিত ভৰাই তাত তুলসী পাত, সোণ, ৰূপ আৰু তাম পেলাই থয়। এয়েই হ’ল শুদ্ধ পানী।

হজাইজু আৰু বাৰবাজুৱে গা ধুই উঠিলেই শুদ্ধ পানী গাত ছটিয়াই দিয়ে। তেতিয়া তেওঁলোক শুদ্ধ হ’ল বুলি ধৰি লয়। শুদ্ধ হোৱাৰ পাছতেই হজাইজু আৰু বাৰবাজুৱে শিৱায়ক পূজা কৰিবলৈ ধৰে। ঘৰৰ পৰা অনা ফিটাডাল সৰিয়হ তেলত তিয়াই অলপ চেপি লৈ শলিতা বনায়। সেই শলিতা বাঁহডালত মেৰিয়াই ওপৰমূৰা কৰি মাটিত গোঁজ মাৰি লয়। ফলত সৰিয়হ তেলত ভৰাই লোৱা ফিটাডাল তলপিনে ওলমি থাকে। তাৰ পাছত হজাইজু আৰু বাৰবাজু দুয়ো-জনীয়ে শিৱাইক স্মৰণ কৰি শিশুৰ মংগলৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনায় ওলোমাই খোৱা ফিটাডালত জুই লগাই পুৰিবলৈ দিয়ে আৰু একে ঘাপতে টুকুৰা হৈ যোৱাকৈ কনী এটা কাটে। কনীত তেজ ওলোৱা দেখিলে শিশুৰ অমঙ্গল হব বুলি ঠাৱৰ কৰে। ফিটাডাল ভংককৈ জ্বলি তৎক্ষণাত শেষ হলে শিশুৰ অমংগলৰ লক্ষণ বুলি ভাবে। তাৰ পাছত লগত নিয়া বেঙেনা সৰু সৰু কৈ ঘূৰণীয়া কৈ কাটি শলিতা দি চাকিৰ দৰে জ্বলাই পানীত উটুৱাই দিয়ে। তাতো শিশুৰ মঙ্গল অমঙ্গল নিৰ্ণয় হয়। শেষত ঘূৰণীয়াকৈ কটা কলপাতৰ বটাত উপাম্য দেৱতাৰ নামত তামোল পাণ দি উটুৱাই দিয়ে। তাৰ পাছত আখৈ পানীত ছটিয়াই আৰু সৰিয়হৰ তেল পানীত ঢালি শিশুৰ মঙ্গল অমঙ্গল নিৰ্ণয় কৰে। পানীত সৰিয়হ তেল ঢালি দিয়াৰ লগে লগে ধুনীয়াকৈ ৰামধেনুৰ সৃষ্টি হৈ উজাই গলে ভাল। যদি পানীত তেল পৰাৰ লগে লগে সৃষ্টি হোৱা ৰামধেনু টুকুৰা-টুকুৰ হৈ খৰকৈ ভটিয়াই গলে অমঙ্গল বুলি হজাইজু সকলে ধৰি লয়। এই কাম সমধা কৰিয়েই তিৰোতা সকলে ঘৰলৈ উভতি আহে আৰু খোৱা-বোৱাৰ আয়োজন কৰে। সন্তানৰ জন্ম-কালত উপস্থিত থকা তিৰোতা সকলক জুদিৰ লগত কণী ভাজি খুউৱা নিয়ম। চাহ-জলপান খাই হজাইজু বাৰবাজু দুজনীয়েই সেইবাৰৰ বাবে বিদায় লৈ ঘৰলৈ যায়। হজাইজুৱে মাজে সময়ে আহি শিশু আৰু মাকৰ খা-খবৰ লয়। কেচুৱাটিক সদায় গা ধুৱাই যায়। নাভি নসৰালৈকে কেচুৱাটিক আৰু মাকৰ স্পৰ্শ কৰিলে গা ধুই কাপোৰ-কানি সলনি কৰিহে নিজৰ ঘৰত সোমায়।

আনহাতে প্ৰসূতিক কোমল ভাত আৰু গৰম কৰা জুদি সদায় খাবলৈ দিয়ে। ডিমাজু সকলৰ বিশ্বাস যে জুদি খালেহে বেছি পৰিমাণে মাকৰ গাখীৰ ওলাব। সঁচা কথা যে, ডিমাজু সকলে সন্তানক মাকৰ গাখীৰৰ বাহিৰে আন গাখীৰ খুউৱাৰ প্ৰয়োজন নহয়। কিছুমানৰ গাখীৰ নোলালে বনৌষধ দিয়া বেজৰ পৰা বনৌষধ আনি মাকক

খুৰায়। ফলত মাকৰ যথেষ্ট গাখীৰ ওলায়। আচৰিত কথা যে ডিমাছু সকলে প্রসূতিক তেলযুক্ত বস্তু খাবলৈ নিদিয়ৈ। এমাহমান গৰৈ, শ'ল মাছৰ জোল খাবলৈ দিয়ে। শাক-পাচলিৰ ভিতৰতো বাচ বিচাৰ আছে। অকল অমিতা, লাই, কলাকচু, বগাকচু (ডিমাছু সকলে মাগুই গুপু বোলে। উৰহী, কলডিল আৰু মিচাগী নামৰ এবিধ বনৰীয়া শাক খাবলৈ দিয়ে। মচলা দিয়া নিষেধ। অধিক মচলা আৰু জালুক দিয়া তৰকাৰী খালে কেচুৱাটিৰ পেট-কামোৰণী হয় বুলি ডিমাছু সকলৰ বিশ্বাস। গতিকে মচলাৰ ভিতৰত অকল নহৰু আৰু জালুকৰ গুড়ি দি প্রসূতিৰ আজ্ঞা বনায়। প্রসূতিৰ বিছনাৰ ওচৰত জুহালতেই বিৰিয়াত বন্ধা-বঢ়া কৰা হয়। গতিকে প্রসূতিৰ কাৰণে বন্ধনৰ আহিলা আৰু কাঁহী বাটি, ঘটিৰ বেলেগে প্ৰয়োজন হয়। এই আহিলাবোৰ প্রকৃত বান্ধনী ঘৰলৈ অনা নিয়া কৰা নিষেধ। এমাহৰ পাছত মাক শুদ্ধ হলেহে সেইবোৰ আহিলা ধুই-মেলি শুদ্ধ কৰি আচল পাক ঘৰত সুমুৱাব পাৰে। অৱশ্যে স্থান বিশেষে এই নিয়ম আৰু প্রসূতিৰ খোৱা-বোৱাৰ কিছু ব্যতিক্ৰম ঘটিছে। উপৰন্তু নিয়ম আৰু খোৱা-বোৱা, বাচ-বিচাৰৰ কথা ঘাইকৈ কাছাৰৰ ডিমাছু সকলৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায়। উল্লেখ কৰিব পাৰি যে, কাছাৰৰ ডিমাছা সমাজত নাপিতেহে কেচুৱাৰ মূৰ খুৰুৱাৰ নিয়ম। গতিকে শুদ্ধ হোৱা দিনা নাপিতে কেচুৱাৰ মূৰ খুৰাই।

কিছুমান ক্ষেত্ৰত জন্মৰ সময়ত বেছি কষ্ট পালে সন্তানটি মুৰ্চ্চা হৈ পৰি থাকে। অলপ পৰ বাখি কেচুৱাটিৰ চেতনা নাহিলে হজাইজু জনীয়ে নিজে পিদ্ধা বিগুৰে উশাহ নোলোৱাকৈ ৭ বাৰ বতাহ কেচুৱাটিৰ মুখৰ ওপৰত দিয়ে। বহুত সময় তেনে কৰাৰ পাছত কেচুৱাটিৰ চেতনা ঘূৰি আহে। তেনে কৰাৰ পাছতো চেতনা ঘূৰি নাহিলে কেচুৱাৰ ফুলগছিটোক লো গৰম কৰি অৰ্থাৎ ভঙা কেবাহীত ফুল-গছিটোক ই পিঠি সিপিঠি কৰি লুটিয়াই দিয়ে। ফলত কেচুৱাটিৰ চেতনা ঘূৰি আহে। ডিমাছু সকলৰ বিশ্বাস যে ফুলগছিৰ মূলধাৰত কেচুৱাৰ জীৱ থাকে। তেনে কৰাৰ পাছতো কেচুৱা জীয়াই নুঠিলে হজাইজু সকলে কেচুৱাটিক মৃত বুলি ঘোষণা কৰে।

কেচুৱাটিৰ নাড়ী চাই হজাইজু-বাৰৰাজু সকলে ভাল বেয়া নিৰ্ণয় কৰিব পাৰে। কিছুমানে হেনো প্রসূতিৰ ভৱিষ্যতে কেইটি লৰা-ছোৱালী হ'ব তাকো ক'ব পাৰে। উল্লেখযোগ্য কথা যে প্রসূতিৰ বিছনাৰ তলত এডাল বেতৰ টুকুৰা আৰু এখন কটাৰী থৈ দিয়া হয়।

কাৰণ শুদ্ধ হোৱাৰ আগত ভুইকঁপ আহিলে কেচুৱাটিৰ অমঙ্গল হয়, বেতডাল আৰু লো থাকিলে দোষ কাটে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে কেচুৱাৰ নাড়ী সৰি পৰিলে বাপেকে মূৰ খুৰাই দিয়ে আৰু গোটেই ঘৰখন লেপি-মচি কাপোৰ-কানি ধুই-মেলি পৱিত্ৰ পানী (ডিগটাৰ) গোটেই ঘৰ খনত ছটিয়াই দিলেই ছুৱা গুছে বুলি ভাবে। তাকে ডিমাছা সকলে হাটাৰী বুলি কয়। হাটাৰী হৈ গলে সন্তান জন্ম হোৱা ঘৰৰ লগত আন ঘৰে অহা-যোৱা আৰু চুৱা-চুই কৰিব পাৰে।

থি হাময়া থিবা (প্রসূতিৰ মৃত্যু):

৫০৫/৫০১

সন্তান জন্ম কালত প্রসূতিৰ মৃত্যু ঘটিলে ডিমাছু সকলে অস্বাভাৱিক সংস্কাৰ মানি চলে। প্রসূতিৰ মৃত্যু ঘটিলে প্রসূতিক দাহ কৰিবলৈ লৈ নোহোৱালৈকে একেই ঘৰত থকা গাভৰু-ছোৱালী ডেকা ল'ৰা অনকি সন্তান-সন্ততি হোৱাৰ সম্ভৱনা থকা বয়সস্থ মতা-তিৰোতা পৰ্য্যন্ত সিটো ঘৰৰ ছাঁ পৰা ঠাইতো থাকিবলৈ নিদিয়ৈ। মৰাশ চুৰ নাপায়। আনকি অন্যান্য লোকৰ মৃত্যুৰ সময়ত বিলাপ কৰাৰ দৰে শোকত বিলাপ কৰিব নাপায়। দাহ কৰিবৰ কাৰণে বুঢ়া-বুঢ়ী সকলহে যাব পাৰে আৰু দাহ কৰিব পাৰে। শ্ৰাদ্ধৰ কাৰণে হোৱা ভোজ ল'ৰা-ছোৱালীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ৪৫ ৫০ বছৰৰ বয়সস্থ মতা-তিৰোতাই খাব নাপায়। তেনে ধৰণেৰে মৰা তিৰোতা জনীয়ে বোৱা কাপোৰ ডাঙৰ জপাত (কাঙ্গলুম) থাকিলেও বুঢ়া-বুঢ়ীৰ বাহিৰে আনে ছুব-পিন্ধিব নাপায় গহনা-গাঁঠৰীও নোছোৱে। এই মৃত্যু অতি কৰুণ। ডিমাছা সকলে এই মৃত্যুক “থিহাময়া থিবা” বুলি কয়। পুৰুষ মানুহে বাঘৰ মুখত পৰি মৃত্যু হোৱাৰ লগত তিৰোতাৰ এই মৃত্যুক তুলনা কৰে। মৃত্যু হোৱাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি এমাহ পাৰ নোহোৱালৈকে মৃতকৰ জুলুৰ (বংশৰ) তিৰোতা সকলে সুতা স্পৰ্শ কৰা আৰু কাপোৰ বোৱা নিষেধ। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে লতা জাতীয় শাক-পাছলি যেনে—লাও, কোমোৰা আদি খোৱা নিষেধ। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে এনেবোৰ খোৱাত একো দোষ নাই, পিছে বঙীন কাপোৰ পিদ্ধা নিষেধ। আনকি গাভৰু ছোৱালী-বোৱাৰীয়েও এমাহলৈকে বগা মেখেলা চাদৰ পিন্ধি বিধৱাৰ দৰে থাকে। গতিকে এই অস্বাভাৱিক ধৰণৰ মৃত্যুত অসন্তৰ ধৰণৰ বাছ-বিছাৰ কৰি চলা হয়।

“ডাউছা টাইবা” ক্ৰিয়া (চৰাই পোৱালী কটা):

সন্তান জন্ম হোৱাৰ অশৌচ গুচাব পিছত সন্তানৰ মংগলাৰ্থে

শিৱাই পূজা কৰি চৰাই পোৱালী কাটে। সিদিনাই সন্তানক প্ৰথম বাৰৰ বাবে ঘৰৰ বাহিৰলৈ উলিয়াই আৰু সন্তানৰ মুখত ভাত দিয়ে।

“ডাউছা টাইবা” ক্ৰিয়াৰ পূজা দিয়া কাম পুৰুষ মানুহে নকৰে। সন্তানৰ জন্ম কালত ধাইজনী হজাইজু আৰু সহকাৰী বাৰবাজুএ লগত এজনী তিবোতা লৈ ডাউছা টাইবা ক্ৰিয়া সম্পন্ন কৰে। এই ক্ৰিয়া সন্তানৰ ফুলগছি পুঁতি থোৱা ঠাইত কৰিব লাগে। কলপাত তিনিইঞ্চি মান পাৰি তাতে ৭টা পাত জাপি কাঠিৰে গাঁথি দিয়ে। তেনেকৈ সাতোটা সাজিলানি লগাই সজাই থয়। বোধকৰে খালৰ সলনি কলপাত লোৱা হয়। লগত বাঁহৰ কাঠীত খুচি থোৱা দীঘল শলিতাত জুই লগাই চাকিৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰে। তাৰ পাছত হজাইজু জনীয়ে সোঁহাতত কুকুৰা নাইবা পাৰ পোৱালী আৰু লগত কটাৰী লৈ থাপনা কৰাৰ ফালে মূৰ দোৱাই শিৱাইৰ (মহাদেৱৰ) নাম লৈ স্তুতি কৰে। সন্তানৰ শুভ কামনা কৰাৰ লগে লগে পূজা দিয়াত যদি কিবা ভুল হয় তেনেহলে ক্ষমা কৰিবলৈ জনাই চৰাই পোৱালীৰ ডিঙি কাটে। পাছত চৰাই পোৱালীৰ পৰা ওলোৱা তেজ জাপিথোৱা সাত খিলা কলপাতৰ ওপৰত চতিয়াই দিয়ে। তাৰ অৰ্থ উপাস্য দেৱতাক ভোগ দিয়া। চৰাই পোৱালী কটা শেষ হলে তিবোতা মানুহে বন্ধা-বঢ়া কৰে। চৰাই পোৱালীৰ মণ্ডহৰ লগত কুমলীয়া বেঙেনা মিহলাই ভাজি কৰে। সিদিনা চৰাই পোৱালীৰ লগত বেঙেনা মিহলোৱাতো নিয়ম। তাৰ অৰ্থ হেনো কুমলীয়া বেঙেনা দিনক দিনে বাঢ়ি থকাৰ দৰে কুমলীয়া কেচুৱাটিও দিনক দিনে বাঢ়ি থাকিব। ইই আজ্ঞা পুৰুষ, ডেকা, গাভৰু আৰু সৰু ল’ৰা-ছোৱালীয়ে খাব নাপায়। অকল বিবাহিতা আৰু বয়সস্থা তিবোতা মানুহে খাব পাৰে। নিমন্ত্ৰিত সমজুৱা সকলে খাবৰ কাৰণে বেলেগ মণ্ডহ বন্ধাৰ আয়োজন আছে।

বাজিহাঃ কাককবা (বাহিৰলৈ ওলোৱা) :

সন্তান জন্মহোৱাৰ পাছত তাক বাহিৰলৈ উলিয়াই নিয়া নিষেধ। গতিকে “ডাউছা টাইবা” ক্ৰিয়া কৰাৰ দিনাহে সন্তানক বাহিৰলৈ উলিয়াই। এই বাহিৰলৈ উলিওৱা ক্ৰিয়া আগবেলা হয়। গতিকে দুপৰীয়া ১২ বজাৰ আগতেই বন্ধা-বঢ়া খোৱা-বোৱা কাম শেষ কৰি সন্তানক যাতে বাহিৰলৈ লৈ যাব পাৰি তাৰ বাবে যত্ন লয়। খোৱা-বোৱা শেষ হৈ যোৱাৰ পাছত সন্তানটি ল’ৰা হলে ৰিমচাউ (পুৰুষ মানুহৰ বৰকাপোৰ) আৰু কন্যা সন্তান হলে ৰিকাউচাঃ (তিবোতা

মানুহৰ ওৰণী) নতুন কাপোৰেৰে হজাইজুএ হাতত এখন কটাৰী লৈ কেচুৱাটি কোলাত লয়। সোঁফালে বাৰবাজু আৰু বাওঁফালে আন এজনী তিবোতাৰ সৈতে তেওঁ দুৱাৰডলি পাৰ হয়। প্ৰথমতে দুৱাৰডলি লেপি-মচি থয় আৰু তাৰ ওপৰত আগলি কলপাত পাৰি থোৱা হয়। কেচুৱাক লোৱা হজাইজুৰ সৈতে তিনিজনী তিবোতা মানুহে দুৱাৰডলি পাৰ হোৱাৰ আগতে কেচুৱাটিক থিয় কৰি ধৰি কেচুৱাটিৰ ভৰি ছে, গিনি, গাথাম, বিৰি, বঙা, ডো, ছিনি, লাউৰী অৰ্থাৎ এক, দুই, তিনি, চাৰি পাঁচ, ছয়, সাত বুলি সাতবাৰ কলপাতত ভৰি দিয়ায়। তাৰ অৰ্থ মানৱ জন্ম লোৱা হিচাবে পৃথিৱীত ভৰি দিয়া বুজায়। “লাউৰী” শব্দটো গননাৰ ভিতৰত নপৰে। এইটো সংস্কৃতেৰে “ওঁ” উচ্চাৰণ কৰি ঈশ্বৰক সোঁৱৰাব নিচিনা শব্দ। সন্তানটিক কোলাত লৈ দুৱাৰ ডলি পাৰ হোৱাৰ আগতে ওপৰত তিনিজনী তিবোতাই শিৱাই বা মহাদেৱক স্তুতি কৰি একেই সুৰত সুৰ মিলাই কবঃ—“হে ঈশ্বৰ, পৃথিৱী খন তোমাৰেই সৃষ্টি। পৃথিৱীত যত নিয়ম আছে তাক তুমিয়েই সৃষ্টি কৰিছা। আজি তোমাৰ নিয়ম শিৰোধাৰ্য্য কৰি লৈ শুভক্ষণত সন্তানটিক বাহিৰলৈ উলিয়াইছোঁ। তুমিয়েই ভাল-বেয়া চাই চিতি ৰাখিবা। আমাৰ কামত দোষ-ভ্ৰুটী হলে ক্ষমা কৰিবা। এই বুলি দুৱাৰডলি পাৰ হয়। তাৰ পাছত আগৰ দৰেই হজাইজু মাজত বাৰবাজু সোঁফালে আৰু আন গৰাকী বাওঁফাল পূবলৈ মুখ কৰি থিয় হয়। বাৰবাজু জনীৰ হাতত সৰিয়হ তেলৰ বাটী আন জনীয়ে পানীৰ বাটি বাওঁহাতে লৈ থাকে। সোঁহাতেৰে কলপাতেৰে মিহিকৈ ৭ ডাল কৰি পাৰি লোৱা বস্তুটো লৈ থাকে। তাৰ পাছত আগৰ দৰেই তিনিজনী তিবোতাই ছে, গিনি, গাথাম, বিৰি, বঙা জে, ছিনি, লাউৰী বুলি কৈ হজাইজুয়ে কেচুৱাটিক আগবঢ়াই নি থাকে আৰু পানী তেল লোৱা তিবোতা দুজনীয়ে হজাইজুৰ লগে লগে পাৰি লোৱা কলপাতেৰে বাটিৰ পৰা তেল পানী আগফালে ছটিয়াই থাকে। বশেষ কথা যে, হজাইজু জনীয়ে ছে, (এক) উচ্চাৰণ কৰা লগে লগে এবাৰ দুবাৰ কৰি সাতবাৰ হজাইজুএ কেচুৱকে লৰাই আৰু আন দুজনীয়ে তেল আৰু পানী ছটিয়াই। পূবফালে তেনে কৰা শেষ হলে পশ্চিম দিশেও তেনে কৰে। তাৰ পাছত ক্ৰমে উত্তৰ আৰু দক্ষিণফালে কৰি চাৰিওদিশে কৰা শেষ হলে ঘৰৰ ভিতৰলৈ সুমাই আনে।

ঘৰৰ ভিতৰত সন্তানৰ মাক বাপেক গাঁৱৰ মূৰব্বী আৰু সমজুৱা

সকলৰ আগত একাষত বহি থাকে আৰু বাপেকে ল'ৰা সন্তান হলে বিমচাউ আৰু ছোৱালী সন্তান হলে বিকাউচা দুইহাতৰ ওপৰত থৈ হাত আগবঢ়াই থাকে। হজাইজু জনী লগত থকা তিবোতা দুজনীয়ে একেলগে সোমাই আহি কবলৈ ধৰে— লোৱা, লোৱা কাৰ ল'ৰা কাৰ ছোৱালী আমি বাটত পাই বুটলি আনিছোঁ। তহঁত হাল মাক বাপেক হৰনে নহৰ? যদি হৰ তেন্তে সন্তানটো লৈ যা। এই বুলি বাপেকৰ হাতত তুলি দিয়ে। বাপেকে মাকৰ হাতত তুলি দিলেই বাহিৰলৈ ওলোৱা কাম শেষ হয়।

উল্লেখযোগ্য কথা যে অবিবাহিতা ছোৱালীৰ সন্তান হলে নাইবা আন কিবা কাৰণত পুৰুষে যদি নিজে সন্তানৰ বাপেক বুলি অস্বীকাৰ কৰে সিদিনা হজাইজুৰ হাতৰ পৰা সন্তানক লবলৈ আগবাঢ়ি নাহে। তেনে ক্ষেত্ৰত পিতৃ বুলি অস্বীকাৰ কৰাৰ কাৰণে সমাজে ঘৃণা কৰে।

মাক বাপেকে সন্তানক হজাইজুৰ হাতৰ পৰা আগবাঢ়ি লোৱাৰ পিছত খোৱা-বোৱাৰ কাম চলে। সামৰ্থ্য থকা পৰিয়ালে গাঁৱৰ বয়সস্থ বয়সস্থা সকলোকেই নিমন্ত্ৰণ কৰি মদ, মণ্ডহ, বৰাভাত খুৱাই। অতি দুখীয়া পৰিয়াল হলে অকল হজাইজু, বাৰৰাজু আৰু নিজৰ সম্বন্ধীয় বয়সস্থা তিবোতা আৰু লগত গাওঁৰ কেইগৰাকী মান মুখীয়াল তিবোতাক খুৱাই নিয়ম পালন কৰে। খোৱা-বোৱা শেষ হোৱাৰ পাছত সন্তানৰ মাক বাপেকে হজাইজু, বাৰৰাজু আৰু লগৰ দুজনীক ৫ টকা ৩ টকা ২ টকা দক্ষিণা দি সেৱা কৰে। দুখীয়া হলে দুটকা এটকা বা আঠানা দি আৰু হাতে হাতে এখন তামোল দি সেৱা কৰে। ডিমাছু সকলৰ বিশ্বাস যে প্ৰসূতিয়ে ধাই সকলক মদ ভাত খুৱাই কিছু দক্ষিণা নিদিলে পাপৰ পৰা উদ্ধাৰ নহয়। গতিকে কম বেছি যিয়েই নহওক অলপ দক্ষিণা দি সেৱা কৰে। লগতে উপস্থিত থকা গুৰুজনকো সেৱা কৰি দম্পতিয়ে বাইজৰ আশীৰ্বাদ লয়।

নানাঃ বেছেং জিৰিবা :

সন্তানৰ নামত বাইজক ভোজ খুৱাকে 'নানাঃ বেছেং জিৰিবা' বুলি কয়। সামৰ্থ্য নথকা সকলে কেচুৱাক বাহিৰলৈ উলিওৱাৰ দিনা কেইজনমান মানুহক খুৱাই-বুৱাই কাম শেষ কৰে। সামৰ্থ্য থকা সকলেও ইচ্ছা কৰিলে তেনে কৰে। পিছে ডাঙৰকৈ ভোজ খুৱাবৰ কাৰণে সময়ৰ প্ৰয়োজন হয়। কিছুমানে এবছৰ বা দুবছৰৰ পাছতো

ভোজ খুৱায়। এই ভোজত সামৰ্থ্য থকা পৰিয়ালে নিজৰ গাওঁৰ বাহিৰেও আন গাঁৱৰ সম্বন্ধীয়া মানুহক নিমন্ত্ৰণ কৰে। বাহিৰলৈ উলিওৱাৰ দিনা নাইবা নানাঃ বেছেং জিৰিবা দিনাই গুৰুজন সকলে সন্তানৰ নাম বখা নিয়ম আছিল। আজি কালিও অতি ভিতৰুৱা গাঁৱৰ ডিমাছা সকলে তেনেকৈ নাম বাখে। পিছে সৰহ সংখ্যক মানুহেই নিজ সন্তানৰ নাম পৰিয়ালৰ পছন্দ মতেহে বাখে।

সন্তানৰ পোহ-পাল :

ডিমাছু সকলে সন্তানক বোকোচাত বান্ধিয়েই গৃহস্থালীৰ কাম-কাজ কৰে। অকল জুম খেতি কৰিবলৈ যোৱা সকলেহে ঘৰত আইতাক নাইবা সন্তানক চাব পৰা ভাই-ভনী থাকিলে সন্তানক ঘৰত থৈ যায়। কেচুৱাৰ টোপনি গলে কাপোৰৰ দোলনাত শুৱায়। মাকে কাপোৰ বয়। মাজে মাজে কেচুৱাটিয়ে সাৰ পালে লৰাই দিয়ে আৰু মৃদু সুৰত নিচুকনি গান গাবলৈ ধৰে।

ঠু দেই নানাঃ ঠু দেই.....।

ঠুয়াখা থি খাডে মচৰং ওৱাইজাউনাং...।

ঠুকাদে ডাউডিছা মাই জিনানাং।

ঠু দেই ঠু দেই ঠু দেই.....।

অৰ্থাৎ শোৱা সোনটি শোৱা। নুশুলে শিয়ালে কামুৰিব। (কিছুমানে হুদু চৰাইয়ে কামুৰিব বুলিও গায়); শুলে কণি খাবলৈ পাবা। শোৱা, শোৱা।" কেচুৱাটিয়ে মাকৰ গীত শুনি আকৌ টোপনি যায়। কেচুৱাটিৰ টোপনি গলে মাকে আকৌ কাপোৰ বোৱাত মন দিয়ে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছু সকলে তাঁতৰ শালত বহিয়েই লৰাই দিব পৰাকৈ এডাল দীঘল বহী দোলনাত বান্ধি দিয়ে।

কেচুৱাক বোকোচাত লোৱা জনে মৃদু সুৰত গায় :—

মইনাব মইনাছে থিজাওবা

মইনব কুগেবেং ওৱাৰছে।

বাটোব বাটোছে থিজাওবা

বাটোব বুকু দগই সে।

নানাঃ লাই ছেবেনুং মাজাংনাং...

অৰ্থাৎ মইনাক মইনা বুলি মৰম কৰিলেও মইনাৰ মুখখন বহল। বাটোক বাটো বুলি মৰম কৰিলেও বাটোৰ মুখখন বেঁকা। মোৰ সেনটিৰ দৰে কোন ধুনীয়া হব? কেচুৱাটিয়ে মাক, আইতাক

বায়েক আৰু ককায়েকৰ মৰম বুজি আকৌ টোপনিত লাল-কাল দিয়ে।

কেচুৱাটি অলপ ডাঙৰ হ'লে জোনাক ৰাতি বাৰান্দাত নাইবা চোতালত বহি কেচুৱাক জোন দেখুৱাই বোকোচাত লোৱা বায়েক বা ককায়েকে গাই—

“—অ ভাইং, অ ভাইং মাৰ্কু কাছা লাবুদেই মাম্
জিৰি নাং.....।”

অৰ্থাৎ— অ' জোন অ' জোন। খুদ অলপ দি যা, ভাত খুৱাই দিম।
[ডিমাছা ভাষাত ভাতক মাকাম বুলি কয়। সৰু সৰু ল'ৰা ছোৱালীয়ে মাকাম বুলিব নোৱাৰি মাম বুলি কয়।] দুই তিনি বছৰৰ ল'ৰা ছোৱালীক আইতাক নাইবা বায়েক ককায়েকে জোনৰ ফালে আঙুলি দেখুৱাই কয়— “ছোৱা, ছোৱা জোনৰ ভিতৰত বুঢ়াই ঢেঁকীত ধান বানি আছে, বুঢ়ীয়ে জাৰি আছে আৰু ওছৰত কুকুৰাটোৱে তুহ খুচুৰি আছে। শিশুৱে ডাঙৰ সকলৰ কথা শুনি সঁচা নে মিছা তাক জানিবৰ কাৰণে জোনৰ ফালে আগুৱেৰে চাই থাকে।

তেনে কৰিলে ল'ৰাই মাকক আমনি কৰাৰ কথা পাহৰি গৈ জোনৰ পিনে চাই চাই এটাৰ পাছত এটা প্ৰশ্ন কৰিবলৈ ধৰে—
বুঢ়া-বুঢ়ী কেনেকৈ ইমান ওপৰলৈ উঠিল? কুকুৰাটো কেনেকৈ গ'ল? তেওঁ বিলাকে যাব পাৰিলে আনে কিয় যাব পৰা নাই? অকণিৰ প্ৰশ্ন শেষ নহয়। শিশুটিয়ে কল্পনাৰ চকুৰে জোনৰ ভিতৰত সঁচাকৈয়ে বঢ়া এজনে কুঁজা হৈ ধান বানি থকা, বুঢ়ীয়ে ধান জাৰি থকা আৰু কুকুৰাই তুহ খুচুৰি থকা যেন দেখা পায়। শিশুটিয়ে আইতাকৰ কোঁচত বহি জোনৰ ফালে চাই থাকে আৰু আইতাকক কয়— “আইতা সঁচাকৈয়ে দেখিলোঁ বুঢ়াই কুঁজা হৈ ধান বানি আছে। ইমান পৰলৈকে ধান বানি আমনি নালাগেনে? ভাগৰ নালাগে নেকি? আইতাকে কি উত্তৰ দিব ভাবি নাপায় মৰমৰ সোনটিৰ গালত এবাৰ চুমা খাই শোলা মুখেৰে হাঁহি মাৰে। আইতাকক হাঁহা দেখি প্ৰশ্ন কৰে—
কিয় হাঁহিলা আইতা? আইতাৰ উত্তৰ নাই।

ইতিমধ্যে ৰন্ধা-বঢ়া কাম শেষ কৰি মাকে ঘৰৰ ভিতৰলৈ খাবলৈ মাতে। মাকে আগবঢ়াই দিয়া ভাত-আজা যিহকেই পায় তাকে খাই সকলিহঁত গুই পৰে।

আহাৰ, শাওণ মাহত মাক-বাপেক জুম খেতিত ব্যস্ত থাকিব লাগে। এই সময় চোৱাত জুম খেতিয়ক সকলৰ খোৱাৰ সময় নাই। গাঁৱৰ ডেকা, গাভৰু, বয়সস্থ সকলো জুম খেতিলৈ গৈ ধান, শাক-

পাচলিৰ খেতি কৰিবলৈ ধৰে।

মাক বাপেকে ঘৰত থৈ যোৱা অকণ অকণ ল'ৰা ছোৱালী বিলাকে খেলা বাদ দি মাক বাপেকৰ কাৰণে বাট চাই থাকে। বেলি মাৰ যাবৰ পৰত আকাশ ৰঙা হৈ থাকে। ঘৰৰ ওচৰৰ আম আৰু কঁঠাল গছত বহি ঝিলীয়ে চিং চিং চিং চিং মাতে। ঝিলীৰ মাত শুনি অকণিহঁতৰ মাক বাপেকৰ কাৰণে বৈ বৈ আমনি লাগে। বোকোচাৰ সৰু ভায়েকটিয়েও বেছি আমনি কৰিবলৈ ধৰে। তেতিয়াৰ বোকোচাত লোৱা বায়েক নাইবা ককায়েকে এনেদৰে ফুচুলাবলৈ ধৰে—

ডিমাছা

য়েং য়েংমা বুকংখা
মামা বাবা পাইডিখা
ঠাইজুম বজো লাবুনাং
মাংগ্ৰাই বজো লাবনাং
বাবাইহাচি বাবাইনাং
বাম বাই হাচি বাম বাই নাং
হাপ্পাও ক্ৰহা কামহিনাং
পফ্ দাঁইজি নাং
লুগুৰাওনে কেলেপছি
আনে কেলেপছি
নুংটানে কেলেপ গি নি

অসমীয়া ভাঙনী

ঝিলীয়ে মাতিছে।
মা দেউতা ঘৰলৈ আহিবৰ হ'ল।
সৰু টিয়হ আনিব।
সৰু গোমধান আনিব।
হেঁপাহ পলুৱাই বোকোচাতলৈ ফুৰিম
হেঁপাহ পলুৱাই কোঁচত লৈ ফুৰিম।
পিছত ওখ ঠাইত বহি
পফ কৰি কাটি খাম
লগৰীহঁতক এচকলা
মোকো এচকলা
পিছে তোমাক দুচকলা দিম।

এইবুলি বোকোচাত থকা সৰু ভাই-ভনীলৈ হাঁহি মুখেৰে চায়। বোকোচাত থকা ভাইটিয়েও টিয়হৰ টুকুৰা ককায়েকে মৰম কৰি তাৰ ভাগত বেছিকৈ দুডোখৰ দিব বুলি জানি ৰং পাই বোকোচাৰ ভিতৰত হাত ভৰি লবাই জপিয়াই। ওচৰ চুবুৰীয়াৰ ঘৰৰ চোতালত বহি বুঢ়ীয়ে টাকুৰীত সূতা কাটি থাকে। ইপিনে নাতি-নাতিনীয়েকে লগৰীহঁতৰ লগত খেলি থকাৰ পিনে চকু দিয়ে। বুঢ়ীৰ মনত কবিত্ব শক্তিৰ বিকাশ হয়। তেতিয়া মনৰ কথা আৰু গোপন কৰি ৰাখিব নোৱাৰে আৰু গীতৰ সুৰত গায়—

ছাইং বিলি ছাইং মাজাং হাকিলী গুৱাৰহাং

গল্পাইচা কায়াৰাও আনছাৰাও

কাজা মিনি মালাউদু ওৱায়ুটো

সেৰেনীং নাহায়া মিনিয়া দংপুনাং?

অৰ্থাৎ বেলি মাৰ যোৱা ধুনীয়া সময়ছোৱাত আহল-বহল চোতালত

অকণিহঁতে খেলিছে। অকণিহঁতে মনৰ আনন্দত কেঁচা বাঁহ লৈ খেল কৰিছে আৰু তাক দেখি কোনেনো নোচোৱাকৈ থাকিব পাৰে ?

ইতিমধ্যে মাক বাপেক খেতিৰ পৰা ঘৰলৈ আহি ল'ৰা-ছোৱালীক সৰু সৰু গোমধান, টিয়হ দিয়ে। অকণিক বোকোচাব পৰা নমাই লৈ মাকে ঘৰৰ ভিতৰলৈ যায়। মাকক পাই কেচুৱাটিয়ে টিয়হৰ ভাগ লোৱাৰ কথা পাহৰি যায়। ডাঙৰ কেইটাই চোতালত বহি বহি টিয়হ খোৱাত লাগি যায়। মাকে অলপ পৰ জিৰণি লয়। কেচুৱাটিক কোচত লৈ মৰম কৰে। পিয়াহ খোৱা কেচুৱা হলে পিয়াহ খুৱাই আকৌ বন্ধাত লাগি যায়।

সহজ-সৰল জীৱন যাপন কৰা গাঁৱলীয়া ডিমাছা সমাজত এনে ধৰণেৰে পৰিয়ালৰ নিত্য-নৈমিত্তিক কাম চলে। পাঁচ-ছবছৰৰ ল'ৰা ছোৱালীয়ে আঠ-ন-বছৰৰ ল'ৰা ছোৱালীৰ লগত ধেমালি কৰে। জোনাক ৰাতি চোতালত তাৰি পাৰি বহি তৰাৰ পিনে চাই ডাঙৰ দলে গীত আৰম্ভ কৰে—

হট্টাই-ট্টাই, গজ্জাই-ট্টাই

গন্টমাই গালাও জাং কান্ধাই-ক্ৰাই।

অৰ্থাৎ :— অ' তৰা, অ' তৰা, তোমাক দীঘল দাঙেৰে পাৰিবৰ মন যায়।

ডিমাছা

- ১। প্ৰঃ- দান্ট মাই গালাও জাং বাৰ টাংখা ?
উঃ- বাৰি চুকা।
- ২। প্ৰঃ- বাৰি বাৰা, টাংখা ?
উঃ- হৰিমা জিখা।
- ৩। প্ৰঃ- হৰিমা বাৰা টাংখা ?
উঃ- ডাউনো খন জিখা।
- ৪। প্ৰঃ- ডাউনো বাৰা টাংখা ?
উঃ- ডাউলীং কেপ লাংখা।
- ৫। প্ৰঃ- ডাউলীং বাৰা টাংখা ?
উঃ- এনজাৰ ছাটাই খা।
- ৬। প্ৰঃ- এন বাৰা টাংখা ?
উঃ- ওৱাইজাং ছাউ টাইখা।
- প্ৰঃ- দীঘল ডাং কলৈ গ'ল ?
উঃ- জেওৰা দিয়া হ'ল।
- প্ৰঃ- জেওৰা কলৈ গ'ল ?
উঃ- উঁয়ে খালে।
- প্ৰঃ- উঁই কলৈ গ'ল ?
উঃ- কুকুৰাই বুটলি খালে।
- প্ৰঃ- কুকুৰা কলৈ গ'ল ?
উঃ- চিলনীয়ে লৈ গ'ল।
- প্ৰঃ- চিলনী কলৈ গ'ল ?
উঃ- আঠাৰ জাল পাতি মৰা হ'ল।
- প্ৰঃ- আঠা কলৈ গ'ল ?
উঃ- জুইত পুৰি পেলোৱা হ'ল।

ডিমাছা

- ৭। প্ৰঃ- ওৱাই বাৰা টাংখা ?
উঃ- ডি জাং লুটাই খা।
- ৮। প্ৰঃ- ডি বাৰা টাংখা ?
উঃ- মিঠাং স্ৰব খা।
- ৯। প্ৰঃ- মিঠাং বাৰা টাংখা ?
উঃ- ৰাজা নগদাইং জাইবাহা
গুতপ-দাইং জিখা।

অসমীয়া ভাঙনি

- প্ৰঃ- জুই কলৈ গ'ল ?
উঃ- পানীৰে নুমুৱা হ'ল।
- প্ৰঃ- পানী কলৈ গ'ল ?
উঃ- হৰিণাই পি খালে।
- প্ৰঃ- হৰিণা কলৈ গ'ল ?
উঃ- ৰজাই নতুল ঘৰ
লগতে গু-কুম কৰি কাটি
পেলোৱা হ'ল।

বাংগাই টাই (সাঁথৰ) :-

ডিমাছা সকল মাজতো ল'ৰা-ছোৱালীহঁতে সাঁথৰ কৈ মেলি আনন্দ কৰা বা বুদ্ধিৰ পৰীক্ষা কৰা খেল-ধেমালি আছে।

এয়া আজি কালিৰ শিক্ষিত ডিমাছা সকলে সৃষ্টি কৰা সাঁথৰ নহয়। অতীজৰ শিক্ষাৰ নাম গোক্ৰ নোপোৱা ডিমাছা সকলৰ বংশ পৰম্পৰাক্ৰমে চলি অহা সাঁথৰ।

ডিমাছা

- ১। প্ৰঃ- নকাডাউ নাইখানুং গজ-মাত্ৰ
লভা ইৰে ?
উঃ- হা ছি ববা।
- ২। প্ৰঃ- ঠাংবা নুভু পাইবা নুয়া ?
উঃ- হাডো লেমবা।
- ৩। প্ৰঃ- ৰাজানী কাউজেপ সাসিব
কুকপুয়া ?
উঃ- ডাউডিং
- ৪। প্ৰঃ- ৰাজানী গডা সাউসিব
কুমপুয়া ?
উঃ- জুবু।
- ৫। প্ৰঃ- ৰাজানী দেপ্লাই সাউসিব
নাইপুয়া ?
উঃ- সাঁগুং।
- ৬। প্ৰঃ- ৰাজানী ডাওডি কহিব
মুনয়া ?

অসমীয়া ভাঙনি

- প্ৰঃ- ৰাতি পুৱালেই লুটি খাই
বাগৰে ?
উঃ- ঘৰ নাইকিয়া।
- প্ৰঃ- যোৱা দেখি অহা নেদেখি ?
উঃ- ডলিয়াই দিয়া।
- প্ৰঃ- ৰজাৰ জপা কোনেও খুলিব
নোৱাৰে ?
উঃ- কণী।
- প্ৰঃ- ৰজাৰ লাখুটি কোনেও চুব
নোৱাৰে ?
উঃ- সাঁপ।
- প্ৰঃ- ৰজাৰ আইনাখন কোনেও
চাব নোৱাৰে ?
উঃ- বেলি (সূৰ্য্য)।
- প্ৰঃ- ৰজাৰ কণী সিজালে
নিসিজে ?

- উঃ- লংটাই ।
 ৭। প্রঃ- গিবিহিঃ ন্ব ?
 উঃ- বাকাবী ।
 ৮। প্রঃ- ঠং গংসিজাং ন্ব ?
 উঃ- ছাতি ।
 ৯। প্রঃ- ন্বমা বিসিংহা ন্বছাঃ
 উঃ- মিছবি ।
 ১০। প্রঃ- বুফাং গাজায়া বাটাই
 জিবায়া ?
 উঃ- মাদ্দি ।
 ১১। প্রঃ- বিহানদাও থামজাং লুঃ ডেংছি ?
 উঃ- ছেৰ্গা ।
 ১২। প্রঃ- বুজুহা বাবে মাংজেবহা
 টাইবে ?
 উঃ- মাংগাদ্দি ।
- উঃ- শিল ।
 প্রঃ- খুটা নথকা ঘৰ ?
 উঃ- জাপি ।
 প্রঃ- এটা খুটাত ঘৰ ?
 উঃ- ছাতি ।
 প্রঃ- ডাঙৰ ঘৰৰ ভিতৰত সৰু
 ঘৰ ?
 উঃ- আঠুৰা ।
 প্রঃ- উঠিব নোৱাৰ গছৰ ফল
 খাই শেষ নহয় ।
 উঃ- ধান ।
 প্রঃ- একেধাৰ মালাক তিনি ভনীয়ে
 পিন্ধে ?
 উঃ- বিৰিয়া ।
 প্রঃ- আগত ফুল ফুলে মাজত ফল
 ধৰে ?
 উঃ- গোমধান ।

উপৰক্ত কিছুমানৰ বাহিৰেও আৰু বহুতো সাঁথৰৰ প্ৰচলন আছে ।
 খেল-ধেমালিৰ ভিতৰত ল'ৰা বিলাকৰ কেইবিধমান খেলৰ নাম দিয়া
 হ'ল । যেনে— সুটাই মালাউবা (ঘিলা খেল), জটাই মালাউবা (লাটুম
 খেল), মুছুবা (জোকোৱা), হাঃ টাই মালা উবা (গুটি খেল), হাডং
 বাইবা (জাপমৰা) ডুয়ুং সুবা (বছি টনা), কমুন নেবা (খুবলিৰে ঠেলা
 ঠেলিৰ খেল)

ছোৱালী বিলাকৰ খেলৰ নাম :

গঞ্চা মালাউবা (কাঠি খেল), ছান্তেমা মালাউবা (পুতুলা খেল)
 ৰিকন টাইমা দাউবা (কাপোৰ বোৱা শিকাৰ খেল), হাটাই মালাউবা
 (গুটি খেল) । ল'ৰা ছোৱালী উভয়ে খেলিব পৰা কেইবাবিধো খেল
 আছে । যেনে— হাঃ টাই মালাউবা (গুটি খেল), ঠুমলাই বা (লুকা
 ভাকু) ডিম্ৰাব মালাউবা (পিচকাৰী খেল) দুলেম গিজিবা (দোলন খেল),
 সুটাই মালাউবা (ঘিলা খেল) ইত্যাদি ।

গাঁৱৰ ল'ৰা ছোৱালী বিলাকে মাক বাপেকক সহায় কৰিব পৰা
 (অৰ্থাৎ খেতি বাতিৰ কামত অলপ-অচৰপ সহায় কৰিব পৰা) হলেই

লাহে লাহে খেল ধেমালিৰ প্ৰতি মন নিদিয়া হয় । তেতিয়া গৃহস্থালিৰ
 কাম-কাজ মাক বাপেকক অনুকৰণ কৰি শিকিবলৈ ধৰে । আজৰি
 সময়ত বন্ধু বান্ধৱী সকলৰ লগত গান-বাজনা আৰু বিহু নাচ চৰ্চা
 কৰে । ল'ৰা বিলাকৰ বয়স ১২।১৪ আৰু ছোৱালী বিলাকৰ ১০।১২
 বছৰ হলেই লাহে লাহে খেল ধেমালিৰ প্ৰতি মন নিদিয়া হয় । ডেকা
 গাভৰু বিলাকৰ চলন-ফুৰণ অনুকৰণ কৰিবলৈ ভাল পায় । তেতিয়া
 ল'ৰা বিলাকে লাহে লাহে নদ্ৰাওত (ডেকাচাওত) গৈ ডেকাসকলৰ
 খেল-ধেমালি, কথা-বতৰা আৰু ঢোল পেঁপা বজোৱাৰ কৌশল কৌতুহলেৰে
 চাবলৈ ধৰে । লাহে লাহে নিজেও হাত দি চায় বজায় চাওনে বুলি
 আগ্ৰহেৰে ডেকা সকলক সোধে । ছোৱালী বিলাকেও তেনেকৈ গাঁৱৰ
 গাভৰুৰে বঙ-বিৰঙৰ কাপোৰ বোৱা চাই থাকে । কিবা জানিবৰ
 আগ্ৰহ হলে শুধি লয় ।

বিবাহ :

ডিমাছা সকলে ছোৱালীৰ বয়স পোন্ধৰ মোল্ল বছৰৰ পৰা আৰম্ভ
 কৰি কুৰি পচিশলৈকে আৰু ল'ৰাৰ বয়স ওঠৰ উনৈশৰ পৰা আৰম্ভ
 কৰি দ্বিশলৈকে বিয়াৰ সময় বুলি গণ্য কৰে । অৱশ্যে আজি কালি
 শিক্ষিত পৰিয়ালৰ ল'ৰা ছোৱালীৰ বিয়া দিয়া নিয়মৰ পৰিবৰ্তন ঘটিছে ।
 পাছে গাঁৱৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত এতিয়াও ওপৰোক্ত নিয়মেই চলি
 আছে । অৱশ্যে ছোৱালীৰ বয়স কুড়ি পাৰ হলে আৰু ল'ৰাৰ বয়স
 ২৫ পাৰ হলেই বুঢ়া-বুঢ়ী হোৱা বুলি ভাবে । ডিমাছা সমাজৰ প্ৰচলিত
 নিয়ম মতে ল'ৰা পক্ষৰ পৰা ছোৱালীৰ ঘৰলৈ বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ পঠাব
 লাগে । সাধাৰণতে আহোন, মাঘ আৰু ফাগুন মাহত ডিমাছা সকলে
 ছোৱালীৰ ঘৰত খবৰ দিয়ায় যে, অমুকে অমুক দিনা পূৰাবেলা
 ঘৰৰ মুনিহ তিৰোতাক লগ ধৰিবলৈ যাব । সিদিনা যেন ঘৰত
 সকলো থাকে । খবৰটো পালেই ছোৱালীৰ মাক বাপেকে ধৰি লয়
 যে, নিশ্চয় বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ লৈ আহিব । গতিকে গৃহস্থই আগন্তক
 সকলৰ বাবে বাট চাই থাকে । আহি পালে আদৰ কৰি ঘৰৰ
 ভিতৰত বহিবলৈ দিয়ে । আগন্তক সকল ওচৰ-চুবুৰীয়া গাঁৱৰ হলে
 বঙ ধেমালিৰে এনেদৰে কথা আৰম্ভ কৰে—

হাঁহ গাবানুং লেংখা

হাডিং স্নী গাহি পাঈবা

ডিখং স্নী বাইহি পাঈবা

অসমীয়া ভাঙনি— হায় বৰ ভাগৰ লাগিল।

সাতোটা পাহাৰ বগাই আহিছোঁ।

সাতোখন নৈ পাৰ হৈ আহিছোঁ।

ইতিমধ্যে জুড়ি, জলপান, চাহ, পান-তামোল আদি দিয়ে।

ছোৱালীৰ পক্ষই কয়— আইছৰ! হাগংমা গাহি পাইবালা,

ডিখংমা লুহি পাইবালা।

সুমু গাৰাও মাদং বাব?

সুমু গাৰাওছা দংবাব?

অসমীয়া ভাঙনি— ওহো! ইমান দুৰৰ বাটৰ পৰা আহিছোঁ

কিনো কথা? কিনো বতৰা?

ল'ৰা পক্ষঃ— গ্ৰাঠলা সুমুখে থিনাং

পান্ঠাও জোৱাই খালা পান্ঠাও গাইছাইবে,

মৰচাই জোৱাই খালা মৰচাই গাইছাইবে,

আলাইনুং :—

বাছা কাৰাংখালা বাছা পাজিৰে;

বুচু কাৰাং খালা বুচু পাজিৰে;

অদেবাণী :—

হাঁইং ডোজি বীকীহি পাইবা।

নজেজি বীকীহি পাইবা

বাবানুং টীং নাং?

বাবানুং হিমনাং?

সাঁইডোজি বাউথাৰে এবাসেন্ধং,

হৰ ডোজি বাউ-থাৰ এবাসেনুং;

কুড়ি ছু বাংবা দং থিবালা।

অসমীয়া ভাঙনি :— কি কথানো কম? বেঙেনা গুটি সিঁচিলে আকৌ পুলি কব লাগে; জলকীয়া গুটি সিঁচিলে আকৌ পুলি আন ঠাইত কব লাগে, তেনেকৈ ল'ৰা তুলিলে ল'ৰাক ঘৰ পাতি দিব লাগে। ছোৱালী তুলিলে ছোৱালীক ঘৰ কৰাব লাগে। গতিকে আপোন জনৰ সন্ধান কৰি আহিছোঁ। কেইবাটাও ঘৰ বিচাৰি আহিছোঁ।

কলৈনো যাম?

ক'তনো ফুৰিম?

দিনটো ভাবিলেও ইয়াত;

ৰাতিটো ভাবিলেও ইয়াত।

তহঁতৰ নিজৰ কোঁচত ডাঙৰ কৰা ছোৱালী আছে বোলে?

ছোৱালী পক্ষৰ অভিভাবকেও তেনেধৰণেই ফকৰাবেই উত্তৰ দিয়ে।

ছোৱালীৰ অনুপযুক্ততাৰ কথা জনায় টকা-পইচা নাই বুলি সকলো কথা ফকৰাবে কয়। ইপিনে জুড়ি খোৱা নিশা পৰস্পৰৰ মাজত ফকৰাবে তুমুল তৰ্ক-বিতৰ্ক চলে। অৱশ্যে থঙেৰে নহয়, বঙ ধেমালিৰে। ল'ৰা পক্ষই কাকুতি-মিনতি কৰে। ছোৱালী পক্ষই বিনয়েৰে প্ৰত্যাখান কৰি থাকে। যিয়েই নকৰক শেষত কন্যা পক্ষই বিনয়েৰে জনায় যে, “আজিৰ নিচিনা শুভ দিনত আমাৰ ঘৰত পদাৰ্পণ কৰি আপোনালোকে ভাল বাতৰি লৈ আহিছে। এয়া বৰ আনন্দৰ কথা। পিছে আমি মাক বাপেক হলেও সৌফালৰ সম্বন্ধ লগা আত্মীয় আছে বাওঁফালৰ সম্বন্ধ লগা আত্মীয় আছে। তেওঁলোকক সুধিব লাগিব অৰ্থাৎ দুয়ো ফালৰ আত্মীয়ক সুধি-পুছি আপোনালোকক জনাম” বুলি কয়। ছোৱালী পক্ষই প্ৰস্তাৱটো পছন্দ কৰিলে বা নকৰিলে তেনোক কৈ পঠোৱাৰ নিয়ম। কোন দিনা খবৰটো জনাব নিৰ্দিষ্ট দিনটোও জনাই দিয়ে।

বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিয়া ক্ষেত্ৰত অৱশ্যে স্থানভেদে পাৰ্থক্য আছে। বয়োৱদ্ধসকলৰ কিছুমানে নিজৰ মনৰ কথা, নিজৰ উদ্দেশ্যৰ কথা গীতেৰেহে প্ৰকাশ কৰে। তাৰ মাধুৰ্য্য আৰু বেচি। সহজ সবল নিৰক্ষৰ গাঁৱৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত কথা-বতৰাৰ কিমান ভদ্ৰতা ভেতিয়াহে গম পোৱা যায়। উভয় পক্ষই সাধাৰণ ভাৱে কথা নকয় গীতেৰেহে পৰস্পৰ সোধ-পোছ, কাকুতি মিনতি সকলো আদান প্ৰদান কৰে।

পূৰ্বৰ কথা অনুসৰি ছোৱালী পক্ষৰ মানুহে জনাই খোৱা নিৰ্দিষ্ট দিনত মানুহ পঠিয়াই খবৰ দিয়ে। প্ৰস্তাৱটো ৰাখিবলৈ মান্তি নহলে কিবা এটা অজুহাত দেখুৱাই ভদ্ৰভাৱে প্ৰত্যাখান কৰে। যেনে :— ৰাশিৰ মিল নাই নাইবা ইটো জুলুৰ (স্ত্ৰী গোষ্ঠী) লগত সিটো চেমফং (পুৰুষ গোষ্ঠীৰ) মিল নাই ইত্যাদি। তেতিয়া পাত্ৰ পক্ষই কৈ পঠিয়াব “তেনেহলে কিনো কৰিম। আমি মেকুৰিৰ দৰে দহ ঘৰ বিচাৰি ফুৰিব লাগিব। ল'ৰা ছোৱালীৰ ভাগ্যত নাই, কাক দোষ দিম ইত্যাদি কৈ পঠিয়াই। পাছে অভদ্ৰ আচৰণ নকৰে। খুৱাই-বুৱাই সমাদৰ কৰিহে পঠিয়াই।”

আনহাতে পৰিয়ালৰ ভিতৰত প্ৰস্তাৱটো ৰাখিবৰ সিদ্ধান্ত ললে খবৰ দি পঠিয়াব যে, যি কাৰণে ল'ৰা পক্ষই আহিছিল তাকে মানি লোৱা হৈছে।

ছান্দি দাং ছেংবা :

কন্যা পক্ষই প্রস্তাবটো মানি ললে প্রাথমিক ক্রিয়া “ছান্দি দাং ছেংবা” দি আহিবৰ বাবে কন্যা ঘৰলৈ নিৰ্দ্দণ্ট দিন জনায় পঠিয়াই। “ছান্দি দাং ছেংবা” মানে বিবাহ প্রস্তাবৰ স্বীকৃতি জনোৱাৰ এটা উপলক্ষ। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে তামোল ১৫ টা মান আৰু পান দুগুছিমান আগলি কলপাতত ধুনীয়াকৈ সাতডাল বাঁহৰ বেতেৰে সাত শাৰী কৰি বান্ধে। পাছত গামোছাত মেৰিয়াই ছোৱালীৰ ঘৰলৈ নিয়ে। উত্তৰ কাছাৰৰ লোক সকলে পান-তামোলৰ সলনি নিমখ ১ কেজি কিনি কলপাতত বান্ধি কন্যা ঘৰত দি আহে। কাছাৰত তিনিজনী তিবোতা মানুহে “ছান্দি” লৈ যায়। উত্তৰ কাছাৰত পুৰুষ মানুহেও লৈ যায়। আগতে খবৰ দিয়াৰ কাৰণে ছান্দি লৈ যোৱাৰ দিনা ছোৱালীৰ সম্বন্ধীয়া কেইগৰাকী মান মুখীয়াল তিবোতা আৰু গাঁৱৰ মোড়ল থাকিলেই যথেষ্ট। ল'ৰালিকৈ বিয়া পাতিব লগা হলে সিদিনাই “লাউঠাই লাংবা” ক্রিয়াৰ বাবে তাৰিখ দিন নিৰ্দ্ধাৰিত কৰি আহে। ঘৰত বনোৱা জুডি লাউত ভৰাই ছোৱালীৰ ঘৰলৈ অনা কাৰ্য্যক “লাউঠাই লাংবা” বুলি কয়। এয়া বিয়া উপলক্ষে দ্বিতীয় দফা ক্রিয়া। সাধাৰণতে ছোৱালীৰ ঘৰলৈ “লাউঠাই” লৈ যাবৰ কাৰণে সোম, মঙ্গল, বুধ আৰু শুকুৰবাৰে দিন ধাৰ্য্য কৰে। কিয়নো বাকী কেইটা দিনক ডিমাছা সকলে মংগল কাৰ্য্যৰ বাবে বেয়া দিন বুলি ধৰে। তাৰ ভিতৰতো ববিবাৰক “বান্ধাই ডুছি” বৃহস্পতি বাৰক “চিমাং ডুছি” বুলি বেছি বেয়া দিন বুলি গণ্য কৰে “বান্ধাই ডুছি” মানে নৰবলি দিয়াৰ দিন। অতীজতে ডিমাছা বজা সকলৰ ৰাজত্ব কালত ববিবাৰৰ দিনাই নৰবলি দিয়া হৈছিল। গতিকে ববিবাৰে বেয়া দিন। ডিমাছা সকলে মৃতকৰ নামত যি কাম কৰে তাকে বৃহস্পতি বাৰে কৰে, গতিকে এই দিনটোও বেয়া দিন।

ল'ৰাৰ গাঁৱত মূৰব্বী সকলক লগত লৈ লাউঠাই লৈ যোৱাৰ দিন ধাৰ্য্য কৰে, আৰু সেই মতে দিনটো ছোৱালী ঘৰত জনাই দিয়ে। নিৰ্দ্ধাৰিত দিনত ল'ৰাৰ ঘৰত গাঁৱৰ মুখীয়াল মতা তিবোতা আহি গোট খায়। পাছত নিজৰ ঘৰত বনোৱা জুডি ল'ৰাৰ মাকে কম পক্ষেও আজি কালিৰ জোখমতে দুই মিটাৰ মান ধৰিব পৰা লাউত ভৰাই পুৰুষ সকললৈ আগ বঢ়ায়। পুৰুষ সকলে তাকে কলপাতেৰে মেৰিয়াই তাৰ ওপৰত বাঁহ বেতেৰে সাতোটা বান্ধ দিয়ে। বন্ধা হৈ গলে তাক পাছৰ ভিতৰত থৈ পুৰুষৰ বৰ কাপোৰেৰে ঢাকি দিয়ে।

তাৰ পাছত গোট খোৱা মুখীয়াল মতা মানুহে (তিবোতা নাযায়) সজাই থোৱা লাউঠাই লৈ ছোৱালীৰ গাঁৱলৈ যায়। ছোৱালী ঘৰতো আগতেই গাঁৱৰ মুখীয়াল সকলে গোট খাই আগন্তুক সকলৰ বাবে বাট চাই থাকে। গৈ পালে গাঁৱৰ লোক সকলে আদৰণি জনাই ঘৰৰ ভিতৰত বহিবলৈ দিয়ে। ল'ৰাৰ গাঁৱৰ পৰা দৰাৰ সম্বন্ধীয়া ভায়েক (ডেকা ল'ৰা) দুজন লগত লৈ যায়। সিহঁত দুই জনে সলনা সলনি কৰি লাউঠাই ছোৱালীৰ গাঁৱলৈ লৈ যায়। গৈ পালেই এজোৰ ডেকাই ডিঙিত গামোছা লৈ প্ৰথমতে ছোৱালীৰ মাক বাপেক, তাৰ পাছত ছোৱালীৰ সম্বন্ধীয়া গুৰুজনক সেৱা কৰে। সেৱা কৰা হৈ গলে মদ মঙহ খোৱাত বহি যায়। খোৱা-বোৱাৰ মাজতে উভয় পক্ষৰ অভিভাৱকৰ মতামত লৈ দুয়োখন গাঁৱৰ মুখীয়াল সকলে আকৌ দ্বিতীয়বাৰ লাউঠাই অনাৰ দিন ধাৰ্য্য কৰে কমেও এসপ্তাহৰ পাছত। খোৱা বোৱা শেষ হ'লে দুজন ডেকাই আকৌ গলবস্ত্ৰ হৈ আগৰ দৰে গুৰুজন সকলক সেৱা কৰি গাঁৱলৈ উভতি যাবৰ কাৰণে বিদায় লয়।

লাউঠাই লাংগা গিনি (দ্বিতীয়বাৰ লাউঠাই লৈ যোৱা) :

আগতে দিন ধাৰ্য্য কৰা মতে আকৌ ল'ৰাঘৰৰ পৰা আগৰ দৰে লাউঠাই সজাই লৈ যায়। পাছে এইবাৰ লাউঠাইৰ সংখ্যা দুটা লৈ যাব লাগে। ওচৰা ওচৰি গাঁৱৰ হলে ল'ৰাৰ গাঁৱৰ পৰাই সিদিনাই পুৱাবেলা যাত্ৰা কৰি ওলাই যায়। দূৰ বাট হলে ছোৱালীৰ গাঁৱত ল'ৰাৰ চেমফং নাইবা ল'ৰাৰ সম্বন্ধীয়া লোকৰ ঘৰ থাকিলে তাতে ৰাতিটো কটাই পাছদিনা ছোৱালীৰ ঘৰত লাউঠাই লৈ উপস্থিত হয়। সিদিনা ছোৱালী ঘৰত আগৰ বাৰতকৈ গাঁৱৰ মানুহ অধিক গোট খায়। বয়সীয়াল মতা তিবোতা সকলোকে মতা হয়। তাৰ উপৰি ছোৱালী ঘৰৰ ওচৰ সম্বন্ধীয়া (যেনে—জেঠাক, খুৰাক, মহাক পেহাক, মোমায়েক ইত্যাদি) সকল অন্য গাঁৱত থাকিলেও তেওঁলোকক মাতে। লাউঠাই লৈ যোৱা সকলে ছোৱালীৰ ঘৰ গৈ পোৱাৰ আগতেই গাঁৱৰ বয়সস্থ বয়সস্থা সকল গোট খায় বৈ থাকে। গৈ পালেই আদৰণি জনায় বহুৱায়। পাছে সিদিনা বহিবৰ কাৰণে ডাঙৰ বাঁহক দুভাগ কৰি বহিবলৈ দিয়া হয়। আগন্তুক সকলে নিজৰ নিজৰ আসনত বহিলেই ছোৱালীৰ মাক বাপেক ওলাই আহি এঠাইত বহে। তেতিয়া আগৰ বাৰৰ দৰেই দুজন ডেকাই গলবস্ত্ৰ হৈ ছোৱালীৰ মাক বাপেকৰ আগত আঁঠু লয়। তাৰ পাছত উপস্থিত থকা গুৰুজন

সকলৰ আগত আঁঠু লোৱা শেষ হলে সেই দুজন ডেকাই ভাগৰ লগা কাম কৰাৰ কাৰণে এচুঙাকৈ জুড়ি খাবলৈ পায়। যেতিয়া ছোৱালীৰ মাক বাপেকক লাউঠাই গটাই দিয়া হয়, তেতিয়া ল'ৰাৰ বাপেক আৰু ছোৱালীৰ বাপেকৰ মাজত শিৱাইক স্তুতি কৰি যুক্তিপূৰ্ণ ফকৰাৰ আদান প্রদান কৰে।

ল'ৰাৰ বাপেকে ছোৱালীৰ বাপেকৰ সমুখত লাউঠাই আগবঢ়াই দি কব লাগে যদি ল'ৰাৰ বা ছোৱালীৰ বাপেক নেথাকে তেন্তে ল'ৰা আৰু ছোৱালীৰ পিতৃ স্থানীয় আত্মীয় যেনে— (খুড়াক, মহাক, পেহাক ইত্যাদি) এজনে বাপেকৰ দায়িত্ব লৈ কথা বতৰা হয়।

হাঁই.....দিনিনী বাছাঁইংথে

শিৱাই ৰিবানী ছাঁইং মাইবা।

দামগাফাজাং—

হাইং জামা থিহি লামায়ুং হিমদু

থিঃ জামা থিহি গ্ৰাউমাঃ জদু।

ৰাজি হাঁইংডোজি কানাদুঃ

ৰাজি থিঃ ডোজি কানাদু।

আৰু বহুতো কথা কয়।

অৰ্থাৎ—

হয়— আজিৰ দিনটো

শিৱাইয়ে (মহাদেৱ) দিয়াতহে দিন পাইছোঁ।

অমুকৰ বাপেকৰ লগত—

সম্বন্ধ পাতিম বুলি দুৰণিবাটৰ পৰা আহিছোঁ।

আত্মীয় হ'ম বুলি গুৰুত্বপূৰ্ণ মাত মাতিছোঁ।

ৰাইজৰ আত্মীয় সকলে শুনিছে

ৰাইজৰ ডাঙৰীয়া সকলে শুনিছে (ইত্যাদি)

এনেধৰণৰ কথা-বতৰা আধা-ঘণ্টা এঘণ্টালৈকে দীঘল কৰি মজ্জ কোৱাৰ দৰে নিৰ্ভুল বাক্য কব পৰা বহুতো বাপেক আছে। ল'ৰাৰ বাপেকে শেষত কব— সৰু সৰু শিল যেনেকৈ অলপ সোঁতত উঠি যায়, তেনে যেন নহয়। ডাঙৰ শিলক প্ৰবল সোঁতেও যেনেকৈ বগৰাব নোৱাৰে ঠিক তেনেকৈ আমি তোমাৰ ওচৰত আজিৰ কথাটো আশা কৰিছোঁ। অৰ্থাৎ কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত বেয়া মানুহৰ কু-মজ্জনাৰ ফলত বিয়া ভাগি যায়। কিন্তু তেওঁবিলাক নিজৰ ব্যক্তিত্ব নথকা মানুহ। গতিকে ছোৱালীৰ বাপেকক আনৰ কথাত লৰচৰ নোহোৱাকৈ নিজৰ ব্যক্তিত্ব লৈ থাকিবলৈ অনুৰোধ কৰিছে। ছোৱালীৰ বাপেকেও

তেনেকৈ যুক্তিপূৰ্ণ উত্তৰ দিব— “আজিৰ দিনটোত ৰাইজৰ মাজত বহি কথা হোৱা বিষয়টো ল'ৰা ছোৱালীৰ খেল ধেমালি নহয়। ইয়াত ডা-ডাঙৰীয়া সকলো বহি আছে, শুনি আছে। ঈশ্বৰে ভাল লগ দিলে আৰু ল'ৰা ছোৱালীৰ ভাগ্যত থাকিলে সুকাৰ্য্য সম্পাদন কৰিব পাৰিম। এই বুলি লাউঠাই গটাই দিয়া আৰু চপাই লোৱা কাম সমাধা হয়। পাছত জুড়ি আৰু মঙহ খোৱা আৰম্ভ হয়। খোৱা-বোৱা চলি থাকোঁতেই আলাপ আলোচনা চলে আৰু বিয়াৰ দিন ধাৰ্য্য কৰে। অৱশ্যে ল'ৰা ঘৰৰ সকলো ল'ৰাৰ গাঁৱতে দিনটো ঠিক কৰি আছে। পাছে সেই দিনটো ছোৱালীৰ গাঁৱৰ সকলোৱে মানি লব পাৰিব নে নোৱাৰে তাক পুনৰ ভাবিবৰ কাৰণে উত্থাপন কৰে। ছোৱালীৰ গাঁৱৰ ফালৰ পৰা ল'ৰা পক্ষই ধাৰ্য্য কৰা দিনটোৰ প্ৰতি আপত্তি নাথাকিলে সেই দিনটোকে মানি লয়। কিছুমান ক্ষেত্ৰত ছোৱালীৰ গাঁৱত আন কাৰবাৰ বিয়া বা শ্ৰাদ্ধৰ দিন ধাৰ্য্য কৰা থাকিলে আন এটা দিন ধাৰ্য্য কৰা হয়। গাঁৱত থকা ডিমাছা সকলৰ কাৰণে তাৰিখৰ লগত কোনো সম্পৰ্ক নাই। এমাহৰ পাছত দিন ধাৰ্য্য কৰিলেও সপ্তাহ হিচাবে দিনটোৰ কাৰণে বাট চাই থাকে। যেনে— এসপ্তাহ, দুসপ্তাহ, তিনি সপ্তাহ সেই হিচাবেহে দিন গনে।

“কাল্টি প্ৰথা” (পন প্ৰথা) :—

ডিমাছা সকলৰ মাজত ল'ৰা ঘৰৰ পৰা ছোৱালী ঘৰক “কাল্টি” দিয়া প্ৰথা আছে। এই প্ৰথা কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত অলপ শিথিল হৈছে। ছোৱালী ঘৰীয়া সকলে ইচ্ছা কৰিলে কাল্টি নলয়, পাছে আন ঠাইৰ ডিমাছা সকলে বৰ্ত্তমান সেই প্ৰথা বন্ধা কৰি চলি আছে। বিশেষকৈ উত্তৰ কাছাৰৰ ছোৱালী ঘৰীয়া সকলে কাল্টি নললে অপমানিত বোধ কৰে। আনকি ছোৱালী ঘৰৰ অৱস্থা ল'ৰাৰ ঘৰতকৈ স্বচ্ছল হলেও ল'ৰাৰ পৰা কাল্টি লোৱাৰ নিয়ম। গতিকে ল'ৰা ঘৰীয়া সকলেও বংশ পৰম্পৰাই চলি অহা নিয়মৰ বিৰুদ্ধে বাক্য ব্যয়ৰ প্ৰয়োজনীয়তা বোধ নকৰে। সেয়ে ল'ৰাই বিয়াৰ উপযুক্ত হৈ আহিলেই লাহে লাহে কাল্টিৰ বাবে টকা সঞ্চয় কৰি খোৱাৰ কথা আগৰ পৰাই চিন্তা কৰে। ল'ৰা ঘৰীয়াই কাল্টি দিব নোৱাৰিলে আৰু ছোৱালী ঘৰীয়াই গ্ৰহণ নকৰিলে * “চল্লিশ চেমফং আৰু বিয়াল্লিশ জুলুৰ” বন্ধনত নথকা যেন অনুভৱ কৰে।

* চল্লিশ চেমফং আৰু বিয়াল্লিশ জুলু সম্বন্ধে.....অধ্যায়ত বহুলাই দেখুৱা হৈছে।

লাউঠাই নিয়াৰ খোৱা-বোৱা চলি থাকোতেই কালিট কথাও আলোচনা কৰিবলৈ ধৰে। ছোৱালী ঘৰীয়াই দাবী জনোৱাৰ ওপৰত ল'ৰা ঘৰীয়া সকলৰ মত মিলিগলে এই আলোচনাত আৰু দীঘল সময় নলয়। কিছুমান ক্ষেত্ৰত উভয় পক্ষৰ মত নিমিলিলে বিয়া ভগাবো উপক্ৰম হয়। অৱশ্যে ৰাইজৰ বুজাবুজিত শেষত এটা সিদ্ধান্তত উপনীত হয়। বঙ ধেমালিৰ মাধ্যমেৰেই তৰ্ক-বিতৰ্ক চলি থাকে। ছোৱালী পক্ষই ল'ৰা পক্ষক ৰজাৰ তুলনা দি টকাৰ পৰিমাণ দাবী কৰে। ল'ৰা পক্ষই উত্তৰত নিজৰ পক্ষক গৰীব বুলি অসমর্থতা প্ৰকাশ কৰে। তৰ্ক-বিতৰ্কৰ মাজত উভয় পক্ষক জব্দ কৰিবলৈ চেষ্টা চলে। উপস্থিত ৰাইজে স্ত্ৰী-পুৰুষ উভয়ে যেনে যাৰ পক্ষ লব বিচাৰে তাক সমৰ্থন জনায়। কিছুমানে তৰ্ক-বিতৰ্কত অংশ গ্ৰহণ কৰা সকলক উদগনি দি থাকে। এনে ধৰণৰ হলস্থলীয়া বঙ ধেমালিৰ মাজত এটা সিদ্ধান্ত লৈ আহে। কালিটৰ হাৰ আজি কালি ৩০০/৫০০ টকা পৰ্য্যন্ত হৈছে। আজিৰ পৰা ৩০/৪০ বছৰ আগত কালিটৰ হাৰ ৫০/৬০ টকাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ১০০ টকালৈকে আছিল। বৰ্তমান টকাৰ মূল্য কমি অহাত দিনক দিনে বাঢ়ি গৈ ৫০০ লৈকে হৈছে। তৰ্ক-বিতৰ্ক হোৱাৰ পাছত সকলোৱেই গৃহস্থৰ ওচৰত বিদায় লৈ ঘৰমুৱা হয়।

গুলুম গাছা নাইবা :

ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল খা-খবৰ লোৱা। “গুলুম গাছা নাইবা” ৰ প্ৰকৃত অসমীয়া অনুবাদ হয় অসুখ বিসুখ চোৱা। কিয়নো বিয়াৰ আগদিনা ৰাতি দৰাঘৰৰ পৰা কন্যা ঘৰলৈ বয়সস্থ মানুহ সকল গৈ খা-খবৰ লয়। হঠাৎ কাৰবাৰ অসুখ-বিসুখ নাইবা কোনো দুৰ্ঘটনাৰ দ্বাৰা বাধা পৰিছেনেকি খা-খবৰ লয়। সেই কাৰণেই এই ক্ৰিয়াৰ নাম “গুলুম গাছা নাইবা” নাম হৈছে। কিছুমানৰ ক্ষেত্ৰত তেনে নানান বাধা-বিঘিনি হয়। গাঁৱৰ মাজত কি নিজৰ পৰিয়ালত কি নিজৰ কুলৰ ভিতৰত যদি কিবা ঘটনা ঘটে তেনেহলে বিয়াৰ দিন পিছুৱাই দিব লাগে। গতিকে বিয়াৰ আগদিনা খা-খবৰ লোৱাৰ নিয়ম। দৰাঘৰীয়া আহি ছোৱালীৰ ঘৰ পোৱাৰ আগতেই গাঁৱৰ বয়সস্থ-বয়সস্থা সকলে বাট চাই থাকে। আহি পালেই তেওঁলোকক আদৰণি জনায়। আকৌ আগৰ দৰে দুজন ডেকাই গলবস্ত্ৰ হৈ প্ৰথমতে কন্যাৰ মাক বাপেক আৰু তাৰপাছত উপস্থিত গুৰুজন সকলক

আঠু লৈ সেৱা কৰে। আঠু লোৱা শেষ হলে দৰা-কন্যাৰ অভিভাৱক সকলৰ মাজত সোধা-পোছা, খা-খবৰ লোৱা-লুই হয়। সিদিনাও স্বাভাৱিক কথাবে নকৈ কবিতা কৈ যোৱাৰ দৰে শুদ্ধ ডিমাছা ভাষাত পদ কয়। ল'ৰা পক্ষই আৰম্ভ কৰিব। আমি ৰাইজৰ আগত বহি দিন ধাৰ্য্য কৰাৰ মতে কাইলৈ পুৱা দৰাক লৈ আপোনালোকৰ ঘৰ পামগৈ। ৰাইজৰ মানুহক আমি লগত লৈ আহিলে আপোনালোকৰ কিবা অসুবিধা হবনেকি? দৰাঘৰীয়া সকলে অপমানিত হবনেকি? কন্যা ঘৰীয়াই উত্তৰ দিব—“তোমাৰ আমাৰ মাজত সম্বন্ধ পাতিব খোজা মুহূৰ্ত্তত শিৱাইৰ কৃপাত এতিয়ালৈকে কোনো বাধা-বিঘিনি হোৱা নাই আৰু আশাকৰোঁ যে, শিৱাইয়ে শুভকাম সমাধা কৰিবলৈ আমাক সুযোগ দিব। আমি অমুক গাঁৱৰ ৰাইজ গৰীৱ হলেও এখন তামোলেৰে হলেও আপোনালোকক অভ্যর্থনা জনাবলৈ প্ৰস্তুত হৈ থাকিম।” এই খিনি কথাই আচল। পাছে বঙ ধেমালিৰে আন কথাও হয়। কথা বতৰা, জু-মঙহ খোৱা হৈ গলে দুজন ডেকাই আকৌ আগতে আঠু লোৱা লোক সকলক সেৱা কৰে। তাৰ পাছত আকৌ দৰা ঘৰলৈ গুচি যায়।

য়াওপাৰা (সম্প্ৰদান) :

য়াওপাৰা ক্ৰিয়া সম্পন্ন হৈ গলেই বিয়াৰ মূল ক্ৰিয়া সম্পন্ন হোৱা বুজায়। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত ব্ৰাহ্মণ লোৱাৰ নিয়ম নাই। সকলো ক্ৰিয়াতেই মন্ত্ৰ পঢ়াৰ দৰেই নিৰ্ভুল বাক্য কব জনা মানুহৰ দ্বাৰাই সকলো কাম সম্পন্ন হয়। কন্যাক সম্প্ৰদান দিয়া ক্ৰিয়াও তেনেদৰেই হয়। পাছদিনা আগবেলা দৰাক বগা চুৰিয়া বগা কামিজ, বগা পাগুৰি পিন্ধাই উবাই দৰাৰ গলত হালধীয়া ৰঙৰ বিসা বা গামোছা ওলোমাই কন্যা ঘৰলৈ আনে। দৰাৰ লগে লগে থাকিবৰ কাৰণে “কাউয়াঃ” লগত আহে। দৰাৰ আগে আগে দুজন ডেকাই জুৰ লাউ দুটা আৰু ভজা মঙহৰ টোপোলা দুটা ধুনীয়া ৰিকাউছাৰে ঢাকি খোৱা পাছিত মূৰত লৈ আহে। দৰাৰ পাছে পাছে ৰাইজৰ বয়সস্থ বয়সস্থা সকল আৰু ডেকা-গাভৰু ল'ৰা-ছোৱালী সকলো আহিব পাৰে। দৰা ঘৰৰ সমুখ পালেই গাঁৱৰ ডেকাল'ৰা সকলে দৰা আগচি কন্যাঘৰৰ চোঁতালত সোমাব নিদিয়াকৈ থিয় কৰাই থৈ বঙ ধেমালিৰে দৰাক জব্দ কৰিবলৈ টকা দাবী কৰে। টকা দিব নোৱাৰিলে যাবলৈ বাট দিয়া নহব বুলি কয়। দৰা দুখীয়া বুলি

দৰাক চিকুটি নানান কথাৰে জোকায়। কিন্তু দৰাঘৰীয়া সকলে খং নকৰে, বৰং দৰাঘৰীয়া সকলেও বাহাদুৰীৰে উত্তৰ দিব যে, আমি দুখীয়া কেতিয়াও নহয়, ইচ্ছা কৰিলে হাতী কিনিব পাৰোঁ, ঘোঁৰা কিনিব পাৰোঁ। কোঁৱা তোমালোকক কিমান টকা লাগে? ইত্যাদি। এইয়া উভয় গাঁৱৰ ডেকা সকলৰ তৰ্ক যুদ্ধ মাথোন। এনে বাট আগটি ধৰাত পলম হৈ যোৱা দেখিলে কন্যাঘৰৰ বয়সস্থ সকল আহি হ'ল, হ'ল আৰু কষ্ট নিদিব বুলি কলেই ডেকা সকলে বাট এৰি দিয়ে।

দৰাক বাট আগটি ধৰি তৰ্ক-বিতৰ্ক চলি থকা সময় ছোৱাত কন্যাঘৰৰ চোঁতালত লানি পাতি মন্যন্ত পুৰুষ পৰিবাৰসহ জোৰে জোৰে বহে। দৰা ঘৰৰ গুৰুজন সোঁফালে আৰু কন্যাঘৰৰ গুৰুজন বাওঁফালে লানি পাতি বহে। তাকে ডিমাছা সকলে “কামৰেণ কামবা” বোলে। কামৰেণ কামবাৰ সময়ত মতা তিৰোতা সকলে যেয়ে যি ধৰণেৰে পাৰে সাজ-পাৰ পিন্ধে। গাঁৱত সদায় ৰিসা পিন্ধি থকা পুৰুষ সকলেও সিদিনা চুৰিয়া পিন্ধি কামৰেণ কামবাত যোগ দিয়ে। কিছুমানে পাগুৰীও মাৰে। তিৰোতা সকলেও যাৰ যি গহনা-গাঁঠৰী আছে পিন্ধি লয়। স্বচ্ছল পৰিয়ালৰ বিয়াত লানি পাতি বহাৰ সংখ্যা ১৫০/২০০ লৈকে হয়। সকলোৱে পাৰি থোৱা বাঁহত বহে। বহাৰ তত্বাৱধান কৰা মানুহ জনে ইয়াকো লক্ষ্য ৰাখিব লাগে যে বয়োজ্যেষ্ঠ কিংবা সম্বন্ধীয়া জ্যেষ্ঠৰ সোঁফালে জেন কনিষ্ঠ সকল নবহে। গতিকে বহাৰ শৃংখলা হৈ অহাৰ আগতে বৰ হলস্থল হয়। বাৰে বাৰে উঠা বহা ঠাই সলনা-সলনি কৰিব লগীয়া হয়। নিজ নিজ ঠাইত বহা হলেই দৰাক ৰাইজৰ আগলৈ অনা হয়। লগত থাকে দুজোৰ ডেকা ল'ৰা। এজোৰে দৰাই আঁঠু লোৱা সময়ত বৰকাপোৰেৰে (ৰিমচাউ) এজনে ইমূৰে আন জনে সিমূৰে ধৰি পাছফালে আঁৰ দি যায়। কাৰণ পাছফালে বহি থকা ৰাইজে দৰাৰ ভৰি দেখা পাব। আন জোৰ ডেকাই দৰাই আঁঠু লোৱা ঠাইত পাটী পাৰি পাৰি দি যায়, কাৰণ দৰাই পিন্ধা চুৰিয়াত ধূলি লাগি চুৰিয়া লেতেবা হ'ব। চোঁতালত লানি পাতি বহা সকলৰ ভিতৰত দৰাই প্ৰথমতে নিজৰ মাক বাপেকক আঁঠু লৈ সেৱা কৰে। তাৰ পাছত কন্যাৰ মাক বাপেকক, তাৰ পাছত ওচৰ সম্বন্ধীয়া দৰা কন্যাৰ গুৰুজনক আৰু শেষত সমাজৰ মানুহৰ আগে আগে আঁঠু লৈ লৈ যাব লাগে। আঁঠু লৈ সেৱা কৰা সময়ত মন্ত্ৰৰ দৰে কব জনা গুৰুজনে দৰাৰ মূৰত

দুই হাতেৰে ধৰি প্ৰথমতে শিৱাইৰ নাম লৈ গোটেই জীৱনটো সুখে শান্তিৰে, ধনে-মানে, ল'ৰাই-ছোৱালীয়ে থাকিবলৈ আশীৰ্বাদ দিয়ে। আশীৰ্বাদ দি শেষ নোহোৱালৈকে দৰাই আঁঠু লৈ মূৰ দোৱাই থাকিব লাগে। খুব ভালকৈ আশীৰ্বাদ দিব জনা বুঢ়া সকলে আধাঘণ্টা এঘণ্টালৈকে কব পাৰে। তাকে ডিমাছা সকলে “মাটাইবা” বুলি কয়। আশীৰ্বাদ দিয়া শেষ হলে আশীৰ্বাদ দিওঁতাই দৰাক “উঠিব পাৰে” বুলি নিজৰ হাত দুখন এৰি দিয়ে। তেতিয়াহে দৰাই উঠি থিয় হব আৰু আনত আঁঠু লবলৈ আগবাঢ়িব। সেৱা কৰি গৈ থাকোতে যেতিয়া আশীৰ্বাদ দিব জনা মানুহৰ আগ পায়গৈ তেতিয়া আকৌ দৰাক মূৰ দোৱাই থাকিবলৈ কোৱা হয়। আশীৰ্বাদ দিওঁতা জনে দৰাৰ মূৰত দুয়োখন হাত দি আশীৰ্বাদ দিয়ে। তেনেদৰে উপস্থিত ৰাইজৰ আঁঠু লোৱা হলেহে দৰাই মুক্তি পায়। আজি কালি হিন্দু সকলৰ মাজত বিয়াৰ নিমন্ত্ৰণ পত্ৰত আশীৰ্বাদ কামনা কৰি নিবেদন জনোৱা কথাটো বিচাৰ কৰি চালে সঁচাকৈ অকল ডিমাছা সমাজতে আশীৰ্বাদ কামনা কৰা হয় আৰু দিয়া হয় বুলি কব পাৰি।

চোঁতালৰ এচুকত টাৰি-পাটী পাৰি থোৱা থাকে। দৰাই আশীৰ্বাদ লোৱা শেষ হলে সেই ঠাইলৈ গৈ বহে। সেই ঠাইত এফালে দৰাৰ মাক-বাপেক আৰু দৰাৰ গাঁৱৰ মুখীয়ালজন আৰু আনফালে ছোৱালীৰ মাক-বাপেক আৰু ল'ৰা ছোৱালীৰ গাঁৱৰ মুখীয়ালজন বহে। তাৰ পাছত কন্যাক সজায় দৰাৰ সমুখলৈ আনে আৰু মালা সলনা-সলনি কৰোৱা হয়। কন্যাক সজাই দৰাৰ আগলৈ অনাৰ নিয়ম অৱশ্যে আজি কালিহে সৃষ্টি হৈছে। ভিতৰুৱা গাঁৱত এতিয়াও কন্যাক বাহিৰলৈ অনাৰ প্ৰথা নুঠে। মালা সলনা-সলনি হৈ গলেই “স্নাওপাবা” ক্ৰিয়া আৰম্ভ হয়। “স্নাওপাবা”ৰ অৰ্থ কন্যা সম্প্ৰদান দিয়া। প্ৰথমে ছোৱালীৰ বাপেকে দৰাৰ বাপেকৰ ওচৰত মন্ত্ৰৰ বাণীৰে কন্যাক সিদিনাৰ পৰা গটাই দিয়া হ'ল বুলি কয়। ছোৱালীৰ হাতৰ আঙুলি ভৰিৰ আঙুলি সকলো ঠিক আছে নে নাই চাই লবলৈ কোৱা হয়। বন্ধা-বঢ়া কাম নাজানিলে বন্ধা-বঢ়া কাম শিকাবলৈ, বোৱা-কটা নাজানিলে বোৱা-কটা কাম শিকাবলৈ কোৱা হয়। উত্তৰত দৰাৰ বাপেকে কব—“আজি শিৱায়ৈ দিয়া সুদিনত আপোনাৰ ছোৱালীক বোৱাবী কৰি চপাই ললোঁ। সমূহ ৰাইজৰ আগত আপোনাৰ ছোৱালীৰ হাত ভৰি ঠিক আছে বুলি আমি গন্য কৰিলোঁ। বন্ধা-বঢ়া জানে নে নাজানে, বোৱা-কটা জানে নে নাজানে আমি চিন্তা কৰা নাই।

কিয়ানো পেটত ভোক লাগিলেই বন্ধা-বঢ়া কাম শিকিব। কাপোৰ পিন্ধিব লাগিলেই বোৱা-কটা শিকিব। এই বিশ্বাস মোৰ আছে বুলি কথা শেষ কৰিব। ইমানতেই “স্নাওপাবা” ক্ৰিয়া শেষ হয়। তাৰ পাছত দৰা-কন্যাক ঘৰৰ ভিতৰলৈ লৈ যায়। ভিতৰত দৰা-কন্যাৰ একো কাম নথাকে। সমূহ বাইজৰ খোৱা-বোৱাৰ ধুম পৰি যায়। মদ আৰু মঙহেই ঘাই খোৱা বস্তু। সকলোৱেই একেই জাতৰ মঙহ নাখায় বুলি তিনি বিধৰ মঙহ (গাহৰী, কুকুৰা, আৰু ছাগলী) আঞ্জা বন্ধা হয়। আলহী সকলক ভাতো খুৱায়। ভাতৰ কাৰণে বেলেগ আঞ্জা বন্ধা হয়। সামৰ্থ্য থকা সকলে বাইজৰ সকলোকে খুৱায়। বাইজে মদ-মঙহ খোৱাৰ সময়ত দৰাঘৰৰ পৰা লৈ অহা জু আৰু মঙহ বাইজক দিয়া হয়। তেতিয়া দি যোৱা মানুহে দৰাঘৰৰ জু আঞ্জা বুলি দি যায়। ইমানতেই বিয়াৰ মূল কাৰ্য্য শেষ হয়।

দৰা আৰু কাউগ্যাক বিশেষভাৱে বেলেগে বান্ধি খুৱায়। দৰা বহি থকা কোঠালীত গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ী সকলোৱে তামোল এখন খুজি খোৱা অজুহাতত দৰাৰ লগত কথা পাতিবলৈ আহে। কোনোৱাই প্ৰশংসা কৰি যায়। দৰা সুচতুৰ হলে তাৰ যথোপযুক্ত উত্তৰ দিয়ে। অল্প লাভুকীয়া শান্ত দৰা হলে মিচিকি হাঁহাৰ বাহিৰে একো কবলৈ নাথাকে। যিয়ে যি বিচাৰে তাকে দিবৰ কাৰণে দৰাই তামোল-পান, বিড়ি, চিগাৰেট লগত বাখিবই লাগে। আনহাতে খোৱা বোৱা শেষ হৈ গলে দৰাঘৰীয়া আৰু সমূহ বাইজে নিজৰ ঘৰলৈ গুছি যায়।

মাই স্নাউফাৰ্গাবা :

মাই স্নাউফাৰ্গাবা ক্ৰিয়াক অসমীয়া ভাষাৰে কবলৈ গলে শান্তি পূজাই কব লাগিব। বিয়াৰ দিনা সন্ধীয়া এজন ওজা আহি হাঁহেৰে শান্তি পূজা কৰে। তেতিয়াও শিৱাইক স্তুতি কৰে। ওজাই চোঁতালত বাবৰা লগত লৈ পূজা দিয়ে। দৰা-কন্যাৰ হৈ যোৱা শুভ কামত কোনোবাই শক্ৰতা কৰিলে দৰা-কন্যাৰ যাতে অমঙ্গল নহয় তাৰবাবে প্ৰাৰ্থনা জনায়। হাঁহ বুলি দি পূজা দিয়াৰ পাছত হাঁহ মঙহৰ আঞ্জা বান্ধি দৰাঘৰত থকা আলহী সকলে মদ-মঙহ খায়। তাৰ পাছতহে ভাত খোৱা হয়।

বিয়াৰ ৰাতি উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত দৰা-কন্যাৰ ফুল শৰ্য্যাব নিয়ম নাই। পাছদিনা আগবেলাহে ছোৱালী থকা কোঠালী

লৈ দৰাক লৈ যোৱা হয়। তাকে “ডিছেংবা” বুলি কয়। তাৰমানে দৰাক ছোৱালীৰ কোঠাত সুমুওৱাৰ দিনা পুৱা কন্যাঘৰত * মদ মঙহৰ আকৌ প্ৰয়োজন হয়। গাঁৱৰ বয়সস্থ সকলক মাতে। আহি পালে খোৱা-বোৱাৰ কাম চলে। খোৱা-বোৱা হলে দৰাই কন্যাৰ ঘৰত উপস্থিত থকা গুৰুজনক আঁঠু লৈ সেৱা কৰে। আঁঠু লোৱা হলে দৰাৰ লগৰ গাঁৱৰ ডেকা দলক কন্যা থকা কোঠালীলৈ লৈ বহুৱায়। দৰাৰ লগত কন্যাৰ কোঠালীলৈ যোৱা সকলে আকৌ মদ খাবলৈ পায়। দুঘণ্টা মান দৰাৰ লগত বহি হাঁহি ধেমালি কৰাৰ পাছত কোঠালীৰ পৰা গুচি যায়। দৰা গাঁৱৰ থাকি যোৱা এজন দুজন আলহীয়েও নিজৰ গাঁৱলৈ যায়গৈ।

ফিৰাটাংবা (দৰা ঘৰলৈ উভটি যোৱা) :

দৰা ঘৰলৈ কেতিয়া যাব সেইয়া আলহী সকলৰ আগত দৰা ঘৰলৈ খবৰ দি পঠায়। সাধাৰণতে বিয়াৰ তিনি ৰাতিৰ পাছত ঘৰমুৱা হয়। পাছে দৰাৰ জন্মদিন বা কন্যাৰ জন্ম দিন দেওঁবাৰ বা বৃহস্পতি বাবে পৰিলে দিন পাছুৱাই পাঁচ ৰাতিৰ পাছতহে ঘূৰি যায়। তাকে ডিমাছা সকলে “ফিৰাটাংবা” বুলি কয়। দৰা ঘৰলৈ ঘূৰি যোৱাৰ পাছত আকৌ কন্যা ঘৰলৈ তিনি ৰাতিৰ পাছত উভটি যায়। তাকে “ফিৰাচাঃ” অৰ্থাৎ কমদিনৰ বাবে যোৱা বুলি কয়। তাৰ পাছত আকৌ তিনি কি পাঁচ ৰাতিৰ পাছত দৰা ঘৰলৈ উভতি গলেই বিয়াৰ কাম শেষ হয়। তেতিয়াৰ পৰা দৰা-কন্যা য'ত ইচ্ছা ত'তে থাকিব পাৰে। আগতে সিদ্ধান্ত লোৱা মতে কন্যাঘৰত ল'ৰা থকাৰ কথা-বতৰা হৈ থাকিলে সেই মতে থাকিবলৈ ধৰে। নহলে ল'ৰাৰ ঘৰত ছোৱালী থাকে। বিয়াৰ কাম শেষ হোৱাৰ পাছত দৰা ঘৰত আকৌ এবাৰ মাইয়াউফা গঠা হয়। সিদিনা ছোৱালীক ল'ৰাৰ কুলত গ্ৰহণ কৰা হয়।

কাছাৰ, ডেম্বেৰা, ডিজোৰা অঞ্চলৰ বিয়া :

কাছাৰ জিলাৰ ডিমাছা সকলে প্ৰাথমিক ক্ৰিয়া “ছান্দি” আৰু এবাৰ লাউঠাই লৈ যোৱাৰ বাহিৰে অন্যান্য বিয়াৰ ক্ৰিয়া-বিধি

* ডিমাছা সকলক বিবাহ উৎসৱত ইমান জু আৰু মঙহৰ প্ৰয়োজন হয় যে পোন্ধৰ। যোন্ধ মোণ চাউলৰ জু তৈয়াৰ কৰিব লাগে। আৰু মঙহৰ কাৰণে গাহৰি, কুকুৰা, ছাগলীও যথেষ্ট প্ৰয়োজন হয়।

* দ্বাদশ আদিত্য ব্রাহ্মণৰ দ্বাৰা কৰায়। মঙ্গলাচৰণৰ পৰা আৰম্ভ কৰি চতুৰ্থ মঙ্গল বৌভাত পৰ্যন্ত বাঙালী সকলৰ দৰে ক্ৰিয়া সম্পন্ন হয়। কালিট প্রথা এতিয়াও আছে। পাছে ছোৱালীৰ মাক-বাপেকে ইচ্ছা কৰিলে কালিট নোলোৱাকৈয়ো বিয়া দিয়ে। বিয়াত তিবোতা সকলে বাংলা ভাষাৰে মংগল গীত গায়। বিয়া বাঙালী সকলৰ দৰেই বাতি হয়। দৰাই হাতী, ঘোঁৰা নহলে মটৰেৰে কন্যাৰ ঘৰলৈ যায়। বিয়াৰ পাছদিনা বাতিয়েই দৰা ঘৰলৈ “ফিৰা যাত্ৰা” খোৱাৰ নিয়ম। বিয়াৰ বাতিয়েই দৰা কন্যাৰ ফুল-শৰ্যাৰ নিয়ম। বিয়া উপলক্ষে বাইজৰ আগত উঠি অহা ডেকা সকলে জু উলিওৱা নিষেধ কৰাৰ ফলত আজি কালি ভাত আজাকে খুৱাই। ডেমৰা বা ডেমেরা আৰু ডিজোৱা অঞ্চলৰ ডিমাছা সকলৰ বিয়া অন্যান্য অসমীয়া সকলৰ দৰেই হয় বুলি কব পাৰি। পাছে ছান্দি প্রথা, লাউঠাই প্রথা আৰু কালিট প্রথাৰ এতিয়াও প্রচলন আছে। বিয়া বাতিয়েই হয়। ব্ৰাহ্মণ লোৱা হয় কাছাৰৰ দ্বাদশ আদিত্য ব্ৰাহ্মণ বা বাৰঘৰীয়া ব্ৰাহ্মণৰ বংশধৰ সকলক। উক্ত অঞ্চলৰ বিয়াত অসমীয়া সকলৰ দৰে অসমীয়াত বিয়াৰ গীত গায়।

মুন হাৰবা (ঘৰ জোঁৱাই প্রথা) :

উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ ভিতৰত কিছুমানে ছোৱালীক শহৰৰ ঘৰলৈ পঠিয়াবলৈ ইচ্ছা নকৰাত কিছুমান দৰাই ছোৱালীৰ ঘৰত বা শাহ-শহৰৰ ঘৰত থাকিবলৈ ধৰে। তাকেই ডিমাছা সকলে “মুন হাৰবা” বুলি কয়। পাছে গোটেই জীৱন শহৰৰ ঘৰত নাথাকে। এবছৰ মাথোন শহৰৰ লগত একে ঘৰতে থাকে। পাছৰ বছৰত দৰাই নিজে বা শহৰকে সহায় কৰি শহৰেৰে ঘৰৰ ওচৰতে নতুন ঘৰ সজাই দিয়ে। ঘৰ সজা হলে ডিমাছা নিয়মেৰে জী-জোঁৱাইক নতুন ঘৰলৈ যায়। তাকে “নগ্দাইং জাইবা” বুলি কয়। নতুন দৰা কন্যাই নতুন ঘৰ লবলৈ হলে অলপ ডাঙৰকৈ খোৱা-বোৱাৰ আয়োজন কৰে। নতুন ঘৰৰ নতুন গিৰিহঁত-গিৰিহঁতনীৰ ওচৰ সম্বন্ধীয়া আত্মীয় সকলক নিমন্ত্ৰণ জনায়। গাঁৱৰ সকলোকেই মদ, মণ্ডু খুৱায়।

* দ্বাদশ আদিত্য ব্ৰাহ্মণ— ডিমাবজা মহাৰাজ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নাৰায়ণৰ ৰাজত্ব কালত ১২ ঘৰ ব্ৰাহ্মণ ৰজাঘৰৰ পূজা-পাৰ্বন, বিয়া-শ্রাদ্ধ আদি ক্ৰিয়াত পৌৰহিত্য কৰাবলৈ গয়া, নবদ্বীপ আৰু কামাখ্যাৰ পৰা অনাইছিল। তেওঁবিলাকৰ বংশধৰ সকলেই ডিমাছা সকলৰ যমমানী কৰে।

নতুন ঘৰত সোমোৱাৰ বাতি ঘৰৰ আৰু পৰিয়ালৰ মঙ্গলৰ কাৰণে “মাঈয়াউফা গাৰ্বা” ক্ৰিয়া কৰে। এজন ওজাই কুকুৰা নাইবা হাঁহ কাটি পূজা দি ঈশ্বৰৰ স্তুতি কৰে। নতুন ঘৰৰ কাৰণে সকলো কাৰ্যত শহৰকেও সহায় কৰে। নতুন দম্পতীয়ে নতুন ঘৰত সোমোৱাৰ বছৰতেই বেলেগে জুম খেতি কৰিবলৈ ধৰে। পাছে খোৱা-বোৱাৰ সকলো বস্তু ছোৱালীৰ বাপেকে একেই ভঁৰালৰ পৰাই দিয়ে। শহৰৰ গাঁৱত থাকিবলৈ ধৰিলেও নিজ কুল বা চেমফং এৰিব যে লাগে তেনে নহয়। ল’ৰাই পিতৃ কুলত আৰু ছোৱালীয়ে মাতৃ-কুলত থকাটোৱেই পৰম্পৰাগত চলি অহা নিয়ম।

ডিমাছা সকলে শপত খাবলৈ বৰ ভয় কৰে। যদি দোষীজনে শপত খায় তেনেহ’লে অমংগল হ’ব পাৰে বুলি ডিমাছা সকলৰ বিশ্বাস। গতিকে প্ৰায়ে শপত খোৱা নহয়। দোষ স্বীকাৰ কৰিলেই দণ্ড দিয়ে। চালিচে বিচাৰ কৰি “চিৰাণ” কৰাবলৈ বাধ্য বুলি বিবেচনা কৰিলে চালিচৰ আগতেই চিৰাণ কৰোৱা হয়। এনে ধৰণৰ বিচাৰত গাঁৱৰ মুখীয়াল জনে অকলে ৰায় দিবলৈ সাহস নকৰে। গতিকে এটা মৌজাৰ অধীনত যিমান মুখীয়াল লোক থাকে সকলোকে বিচাৰলৈ আহবান কৰা হয়। আগৰ দিনত এনে ধৰণৰ ডাঙৰ বিচাৰ চেমডিকুনাং, সৰ্ব্বৰায় (বৰ্তমানৰ মৌজাদাৰ, সৰু মৌজাদাৰ বুলিয়েই ডিমাছা সকলেও কয়) সকলেহে নিষ্পত্তি কৰিছিল। দম্পতীক চিৰাণ (বিচ্ছেদ) কৰাবৰ হলে দম্পতীয়ে বিচাৰ স্থলত উপস্থিত থাকি সিদিনাৰ পৰা চিৰাণ মানি লোৱাৰ স্বীকৃতি চালিচৰ আগত প্ৰকাশ কৰাই চিৰাণ কৰোৱা হয়। দম্পতীৰ ল’ৰা-ছোৱালী থাকিলে ল’ৰাক বাপেকে নিয়ে আৰু ছোৱালী মাকে নিয়ে।

ন-জাপিনবা (পূৰ্ণবিবাহ) :

ডিমাছা সমাজত কম বয়সত বিধৱা বা বৰলা হলে আকৌ বিয়া কৰি লোৱাৰ নিয়ম আছে। বেছি সংখ্যক ল’ৰা-ছোৱালী থকা বিধৱা বা বৰলাই স্বইচ্ছাবে পূৰ্ণবিবাহ মানি নলয়। বিবাহ বিচ্ছেদ ঘটাত মতা তিবোতাৰ বয়স কম হ’লে আকৌ বিয়া কৰিব পাৰে। ল’ৰা-ছোৱালী কম থকা বিধৱা-বৰলাৰ মাজতো বিয়া হয়। উডয়ৰ ল’ৰা-ছোৱালী থাকিলেও কিছুমানে উডয়ৰ লগতেই ৰাখে। বিধৱা-বৰলাৰ বিবাহ ডেকা-গাভৰুৰ বিয়াৰ দৰে নহয়। অলপ জু-মণ্ডু যোগাৰ কৰি বিধৱা-বৰলাৰ ওচৰ সম্বন্ধীয়া গুৰুজন, গাঁৱৰ কেইজন

মান মুখীয়াহ মানুহ আৰু গাওঁবুঢ়াৰ উপস্থিতিত ঘৰৰ ভিতৰত বিধবা-বৰলা দুজনেই উপস্থিত সকলক আৰ্হুলৈ সেৱা কৰিলেই বিয়াৰ কাম শেষ হয়। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত পূৰ্ণবিবাহৰ প্ৰচলন উঠি গৈছে। আনকি বিয়াৰ একসপ্তাহ এমাহৰ পাছত বিধৱা হোৱা সকলেও আকৌ বিবাহ নকৰাকৈ থাকি যায়।

বিবাহ বিচ্ছেদ :

কোনো কাৰণে দম্পতীৰ মাজত মতানৈক্য ঘটি, হাই-কাজিয়া লাগি পৰস্পৰৰ মাজত আকৌ মিলিজুলি থাকিবলৈ যদি কামনা নকৰে তেনেহলে গিৰিয়েকে নিজৰ মাক-দেউতাকৰ ওচৰত, ঘৈণীয়েকে নিজৰ মাক-দেউতাকৰ ওচৰত বিবাহ বিচ্ছেদৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনায়। সৰু-সুৰা বিষয় লৈ উভয়ৰ মাজত মনোমালিন্য ঘটা গম পালে উভয়ৰ মাক-দেউতাকে নিজৰ নিজৰ ল'ৰা-ছোৱালীৰ দোষ ক্ষমা কৰি আকৌ মিলিজুলি থাকিবলৈ অনুৰোধ কৰে। মাক-দেউতাকে নানান উপায়েৰে আকৌ মিলনৰ কাৰণে চেষ্টা কৰে। “হোজা”ক “চমা” কৰায় (দৈবজ্ঞৰ দ্বাৰা গণনা কৰা)। কোনোবাই যাদুমন্ত্ৰৰে পৰস্পৰ মন তিতা কৰি থৈছে নে নাই, দেৱতা-উপদেৱতাক পূজা দিলে আকৌ মিলিব পাৰিবনে নাই ইত্যাদি কথা চায়। হোজায়ে “চম” চাই যিহকে দেখে তাকে বুজাই দিয়ে। হোজাৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি অভিভাৱক সকলে কি কৰিব লাগে কৰি দিয়ে। ভূত পূজা, দেও পূজা, শান্তি, মন্ত্ৰ পঢ়া পানী আদি কৰিলে কিছুমান ক্ষেত্ৰত দম্পতী আকৌ মিলি যায় বুলি ডিমাছা সকলৰ বিশ্বাস আছে। গতিকে দম্পতীৰ মাক-বাপেকে নানান ধৰণৰ চেষ্টা কৰে। নানান চেষ্টাৰ ফলত যদি কাম নহয় আৰু আনহাতে দম্পতীয়ে “চিৰাণ” (এৰাএৰি) কৰি দিয়াৰ বাবে জোৰ আবেদন কৰে, তেনেহলে দম্পতীৰ ওচৰ-সম্বন্ধীয়া গুৰুজনে “চালিছক” মাতি (সমাজক গোট খুৱাই) বিচাৰ বহুৱাই। চালিচে কোন প্ৰকৃত দোষী কোন নিৰ্দোষী বিচাৰ কৰি চায়। দম্পতীয়ে যাব যি দোষ স্বীকাৰ কৰি ললে বিচাৰত প্ৰকৃত দোষী বুলি গন্য হোৱা জনে পঞ্চাশৰ পৰা দুশ টকালৈকে সমাজৰ ওচৰত দণ্ডনীয় হয়। যদি এজনে দোষী বুলি চালিছৰ ওচৰত স্বীকাৰ কৰে অথচ আনজনে অস্বীকাৰ কৰে তেনেহলে “শপত খুৱাব” লগা কথাত চালিচে সিদ্ধান্ত দিয়ে।

মৃত্যু (খীবা) :

প্ৰাণী মাত্ৰেই জন্ম হলে মৃত্যু অনিবাৰ্য। পাছে অন্যান্য জীৱৰ মৃত্যুৰ লগত মানুহৰ মৃত্যুক তুলনা দিয়া নহয়। জীয়াই থাকোতে মানুহৰ জীৱন ধাৰণ আৰু থকা-মেলাৰ পদ্ধতি যেনে শ্ৰেষ্ঠ, তেনেদৰে মৃত্যুৰ পাছতো মৰাশৰ ব্যৱস্থা শ্ৰেষ্ঠ। গতিকেই মৃতকৰ সৎকাৰ বুলি কোৱা হয়। পৃথিৱীত মৃতকৰ সৎকাৰৰ প্ৰথা ভিন্ ভিন্ ধৰণৰ আছে। পাৰ্চী সকলে মৰাশ ওখ চাঙত তুলি থৈ শগুণ কাউৰীক খাবলৈ দিয়ে। ঠিক তেনেকৈ গোৱালপাৰাৰ বড়ো-কছাৰী সকলৰ মাজতো মৰাশক মৰিশালীত পেলাই থৈ অহাৰ কথা শ্ৰীযুত ভবেন নাৰ্জিৰ “বড়ো কছাৰীৰ সমাজ আৰু সংস্কৃতি” পুথিত উল্লেখ আছে। সাগৰৰ পাৰত থকা কিছুমান সম্প্ৰদায় আৰু ডাঙৰ নৈৰ পাৰত (যেনে গংগাৰ পাৰত থকা) কিছুমান সম্প্ৰদায়ৰ মাজতো মৰাশ পানীত উটুৱাই দিয়াৰ প্ৰথা আছে। পাছে চিন্তা কৰি চালে দাহ কৰা প্ৰথাহে উৎকৃষ্ট প্ৰথা বুলি ধৰা হয়। কিয়নো দাহ কৰি ছাই হৈ গ'লে মৃতকৰ গাৰ পৰা বীজানু বিয়পি পৰাৰ একো ভয় নেথাকে। তাৰ উপৰি মৰাশৰ পৰা ওলোৱা দুৰ্গন্ধৰ দ্বাৰা বতাহ বিষাক্ত হোৱাৰ সম্ভাৱনা নাথাকে। উপৰন্তু কেইটামান প্ৰথাৰ কথা চিন্তা কৰি চালে বৰং খ্ৰীষ্টান আৰু মুছলমান সকলৰ পুতি থোৱা প্ৰথাও ভাল বুলি কব পাৰি। ডিমাছা সকলে মানুহ মৰিলে আৰ্য হিন্দু সকলৰ দৰে পুৰি পেলায়। আনকি উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে দাঁত গজিলেই সম্ভানকো দাহ কৰে। অতীজতে মহামাৰীত বহুতো সংখ্যক মানুহ মৰিলে খৰি কটা আৰু দাহ কৰা মানুহৰ অভাৱত পুতি থৈছিল বুলি জনা যায়। বৰ্তমান যুগত বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰ চিকিৎসা আৰু ঔষধ ওলোৱাত মহামাৰীৰ কথা বিশেষ শুন নাযায়। গতিকে মৰাশ পুতি থোৱাৰ কথা কোনোৱে নাভাবে। সেয়ে বৰ্তমান উঠি অহা ডিমাছা সকলে মৃতকক পুতি থোৱাৰ কথা গল্পৰ দৰেহে জানে। অতি যতনেৰে মৰাশক দাহ কৰি ছাই কৰিব পাৰিলেহে ডিমাছা সকলে কৰ্তব্য পালন কৰা হৈছে বুলি ভাবে। মৰাশৰ প্ৰতি অৱহেলা কৰাটো ডিমাছা সকলে নিন্দনীয় বুলি ভাবে।

টান অসুখ হৈ জীৱ ওলাওঁ নোলাওঁ অৱস্থাত বহুত পৰলৈকে কষ্ট পাই থাকিলে ঘৰৰ ছাল খুচি দি ফুটা কৰি দিয়ে তেনে কৰিলেহে মৃতকৰ কষ্ট নহয় বুলি ডিমাছা সকলৰ বিশ্বাস। জীৱ ওলাই যাব ধৰা নৰিয়াক তুলসী পাতৰে পানী মুখত দিয়ে। কাছাৰত মৃত্যুমুখী

নৰিয়াক নাম গাই শুনায়। মৃত্যু হ'ল বুলি ঠাৱৰ হলে মৃতকক উত্তৰ নহলে পশ্চিমফালে মূৰ কৰি শুৱায়। লগে লগে গাঁৱৰ মানুহক জাননী দিবলৈ এজন মানুহ যায়। গাঁৱৰ মুনিহ-তিবোতায়ো নৰিয়াৰ টান অৱস্থা গম পালে গাঁৱতেই থাকে। গতিকে খবৰ পোৱাৰ লগে লগে হাতৰ কাম ঠাইতে এৰি মৰা ঘৰৰ ফালে দৌৰি আহে। তেতিয়া মূখীয়াল মুনিহ সকলে কোনে কি কৰিব লাগে কোনে কেনি যাব লাগে দাঙ্গিত্ব ভগাই দিয়ে। ডেকা চামক আন গাঁৱত থকা সম্বন্ধীয়া মানুহক খবৰ দিবলৈ পঠোৱা হয়। এটা দলক মৰাশ দাহৰ কাৰণে হাবিত খৰি কাটিবলৈ পঠায় দিয়া হয়। অলপ বয়সস্থ বা বিবাহিত সকলে মৰিশালিত চিতা সজাবলৈ মৰাশৰ জোখ লৈ যায়। বুঢ়া সকলে মৰাশ কঢ়িয়াই লৈ যাবৰ কাৰণে মৰাঘৰৰ চোতালত বহি চাঙি সাজে বুঢ়ীসকলে ঘৰৰ চুকত বহি ঘৰত সুতা কাটি ৰং দি লোৱা সুতাবে “বাখাৰী” অৰ্থাৎ জাপি সাজিবলৈ ধৰে। এদল তিবোতাই উৰালত ঘিলা আৰু সৰিয়হ একেলগ কৰি খুন্দে।

ডিমাছা সমাজত মৰাৰ পাছত মৃতকক গা ধুওৱাৰ নিয়ম। ঘিলা আৰু সৰিয়হ খুন্দা হলেই অলপ পানী মৰাশৰ গাত ঘঁহি দিয়ে। ডিমাছা সকলে বিশ্বাস কৰে যে ঘিলা আৰু সৰিয়হ মিহলোৱা মচলা গাত ঘঁহি দিলেহে যমদূতে স্বৰ্গলৈ যোৱাৰ বাট এৰি দিয়ে। উক্ত মচলা ঘহাঁ হলে কণীৰ কুহুম মুখত ঘঁহি দিয়ে। পাছে সকলো কাম বিপৰীত ধৰণেৰে কৰে। অৰ্থাৎ মুখ মণ্ডলৰ তলৰ পৰা হাতখন লাহেকৈ কপাললৈ নিয়ে। তেনেকৈ গা ধুৱাওতেও ভৰিৰ ফালৰ পৰা ক্ৰমে ওপৰপিনে মূৰলৈকে পানী দি গা ধুৱায়। তাৰপাছত কাপোৰ কানি সলায় দিয়ে। গাতক ছোৱালী হলে ৰঙ-বেৰঙৰ ৰিঙ, ৰিজাম্পাই পিন্ধাই দিয়ে। পাছে ৰঙা কাপোৰ নিপিন্ধায়। ৰঙা কাপোৰ পৰিধান কৰোৱাই দাহ কৰিলে পৰজন্মত কুষ্ঠ ৰোগ হয় বুলি ডিমাছা সকলে বিশ্বাস কৰে। তাৰ পাছত তেল সানি মূৰ ফণিয়াই। পুৰুষ মানুহ হলে পাণ্ডৰি মাৰে। তাৰি-পাটি পাৰি তাৰ ওপৰত নতুন ৰিমচাউ পাৰি মৰাশক শুৱায়। মতা মানুহ হলে ওপৰত “ৰমাই” পাৰি দিয়া ৰিমচাউৰে তাকে আৰু তিবোতা হলে ৰমাই (চৰাইৰ নেজৰ চানেকিৰে বোৱা) থকা ৰিকাউছা পিন্ধাই তাৰ ওপৰত ৰিমচাউৰে ঢাকি দিয়ে। মৃতকৰ কপালত দুটা চকুৰ ওপৰত আৰু মুখত চিকা ৰূপ থয়। আজি কালি চিকা ৰূপ উঠি যোৱাত ডিমাছা সকলে এতিয়াও কমেও দহ পোন্ধৰটা চিকা ৰূপ বিপদ-আপদৰ কাৰণে যত্ন

কৰি থৈ দিয়ে। তাৰ পাছত মৃতকৰ ওচৰ সম্বন্ধীয়া তিবোতা সকলে “গাৰাচিমাং” বুলি কবিতাৰ দৰে ছন্দ থকা বাক্যৰে সুৰ লগাই বিলাপ কৰি থাকে। সুৰ লগাই গোৱা বিলাপৰ অৰ্থ বুজি পালে কাৰো চকুৰ পানী নোলোৱাকৈ নাথাকে। এজনীয়ে ঠাৰি থকা এৰা পাতৰে মৰাশটো বিচি থাকে, যাতে মৰাশটোৰ ওপৰত এটা মাখিও পৰিব নোৱাৰে। তিবোতা সকলে মৰাশৰ দুয়োফালে বহি অনবৰত কান্দি থাকে। এজনী কিবা কামত উঠি গলেও আন এজনী আহি বহিব লাগে। ডিমাছা সকলৰ বিশ্বাস যে মৰাশৰ ওপৰেদি মেকুৰী পাৰ হৈ গলে মৃতকৰ আত্মা প্ৰেতাত্মা হয়। গতিকে দুয়োকাষে মাইকী মানুহ থাকেই। মৰাশ আগত ৰাখি নাকান্দি মনে মনে থকাটো ডিমাছা সকলৰ বাবে নিন্দনীয়। গতিকে কিবা কাৰণত গোটেই দিন বা গোটেই ৰাতি মৰাশ ঘৰত ৰাখিব লগা হলেও তিবোতা মানুহে এজনীৰ পাছত আন এজনী হলেও গাৰাচিমাং গাই কান্দি থাকে। আন গাঁৱৰ পৰা সম্বন্ধীয়া মানুহ আহি পালে আৰু মৰিশালীত চিতা সজোৱা হলে মৰাশ লৈ যাবলৈ পুৰুষ মানুহ আহে। মৰাশক ঘৰৰ পৰা উলিয়াই দুৱাৰ দলি পাৰ কৰাওতে ভৰি আগতে উলিয়াব লাগে। মাটিৰ পৰা অলপ ওখ কৰি দাঙি আধা ঘৰৰ ভিতৰত আৰু আধা ঘৰৰ বাহিৰত ওলোৱা অৱস্থাত এবাৰ ভিতৰ ফালে এবাৰ বাহিৰ ফালে কৰি ছে, গিনি, গাথাম, বিৰি, বঙা, ডো, সিনি বুলি চাঙিৰে সৈতে মৰাশক লৰায়। চোতাল পালেই চাঙি চাৰি কোণত চাৰিজন মানুহে ধৰি কান্ধত তুলি মৰিশালীৰ ফালে লৈ যাবলৈ ধৰে। মৰাশৰ লগত মতা-তিবোতা ডেকা-গাভৰু সকলো যায় আগে আগে বুঢ়ী সকলে গৈ থাকে। এজনীয়ে ধান আৰু কপাহ মিলাই থোৱা পাছটো ধৰি বাটৰ বাওঁফালে ধান আৰু কপাহ ছটিয়াই দি যায়। আন এজনীয়ে ঘৰত কটা এৰা সুতা টানি টানি লৈ যায়। এয়া ডিমাছা সকলৰ মতে মৃতকৰ আত্মাৰ বাবে দলং সাজি দিয়া। গতিকে ডিমাছা সকলে তেনে কৰাকে “কুনয়াওজ্জাই মাঈয়াওজ্জাই ছাইবা” বুলি কয়। সুতা টানি লৈ যোৱাৰ অৰ্থ দলঙৰ কাৰণে ধাম দিয়া আৰু কপাহ পেলাই থৈ যোৱাৰ অৰ্থ হ'ল দলঙৰ কাৰণে খুটা দিয়া আৰু ধান ছটিয়াই যোৱাৰ অৰ্থ হ'ল দলঙৰ বাবে কামী দিয়া। মৃতকে উক্ত দলঙেৰে বাট চিনি আকৌ নিজৰ পৰিয়ালত বা সম্বন্ধীয়া মানুহৰ ঘৰত জন্ম লাভ কৰিব বুলি ডিমাছা সকলে বিশ্বাস কৰে। এয়া হয়তো অন্ধ বিশ্বাস। পাছে ডিমাছা সকলে সকলো ঠাইতে এই

নিয়ম পালন কৰি চলি আছে। অৱস্থাপন্ন পৰিয়ালে বাটৰ দুইকাষে টকা পইচা ছটিয়াই যায় বুলিও জনা যায়। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে মৰাশৰ পাছে পাছে কীৰ্ত্তন কৰি যায়। মৰিশালী পালে অলপপৰ মৰাশৰ চাঙি নমাই থয়।

চিতাত তৰপে তৰপে জাপি দিয়া যি সাতোটা বান্ধ থাকে তাকে ডিমাছা সকলে “টাইবে পিনঙ্গী” বোলে। মৰিশালীত মৃত ব্যক্তিজন বুঢ়া বুঢ়ী বা বয়সস্থ হলে আৰু লৰা থাকিলে বৰ পুতেকে চিতাত জুই দিয়ে আৰু মুখাগ্নি কৰে। তাৰ পাছত দাহ কৰিব জনা কেইজনক মৰিশালীত এৰি বাকী সকলে ঘৰমুৱা হয়। আনহাতে ঘৰত থকা অন্যান্য সকলে মৰাশ লৈ যোৱাৰ পাছত গোটেই ঘৰটো লেপি-মচি সোন, কপ, তাম আৰু তুলসী পাতেৰে পানী পৰিত্ৰ কৰি গোটেই ঘৰতে ছটিয়াই। মৰিশালীলৈ যাওঁতা সকল আহি পালে বাৰীৰ জপনাৰ মুখতে তেওঁলোকৰ গাটো পানী ছটিয়াই দিয়ে। তেতিয়াহে তেওঁলোক ঘৰলৈ সোমাই আহে। দাহ কৰা সকলে পুৰি ছাই নোহোৱালৈকে সেই ঠাই নেৰে। আধাপোবাকৈ এৰি অহাতো দাহ কঁৰোতা সকলৰ বাবে লাজৰ কথা। যেতিয়া পুৰি শেষ হয়, তেতিয়া চিতাৰ জুই পানী ঢালি নুমায়ে। সকলো ছাই-এঙাৰ জমা কৰি নৈৰ মাজত পেলাই গৈ। নৈ নাথাকিলে দকৈ গাঁত কৰি সকলো পুতি থৈ আহে।

জু মাংচাউ কাঁইবা :

উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে দাহ কৰাৰ ঠিক এক সপ্তাহৰ পাছতে মৰা ঘৰত “জু মাংচাউ কাঁইবা” ক্ৰিয়া কৰে। তাৰমানে দাহ কৰোতা সকলক জু খাব দিয়া হয় আৰু পৰাপক্ষত গাঁৱৰ সকলোকে মাতে। সিদিনাই কেতিয়া শ্ৰাদ্ধ (মাইমুঃ টাৰ্বা) ক্ৰিয়া কৰিব আৰু তাৰ বাবে দিন বাৰ ধাৰ্য কৰে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে মাইটাবা ক্ৰিয়া ধৰা-বন্ধা নিয়মত নকৰে। পৰিয়ালৰ সুবিধা মতে এমাহ, তিনিমাহ আৰু ছমাহৰ পাছতো কৰিব পাৰে।

কাছাৰ আৰু ডেম্ৰাৰ ডিমাছা সকলে ১২ দিনৰ পাছত অৰ্থাৎ ১৩ দিনত কৰিবলৈ বাধ্য। দ্বাদশ আদিত্য ব্ৰাহ্মণৰ যযমানীৰে মৃতকৰ শ্ৰাদ্ধ ক্ৰিয়া সম্পন্ন হয়। এবছৰৰ পাছত বছৰেকীয়া শ্ৰাদ্ধ কৰিলেই মৃতকৰ কাম শেষ হয়।

পূৰ্ণজন্মত বিশ্বাস :

মৃতকে নিজ পৰিয়ালৰ ল'ৰা-ছোৱালী, ভতিজা, ভাগিন আদি হৈ

পৰিয়ালত পূৰ্ণজন্ম হয় বুলি ডিমাছা সকলে বিশ্বাস কৰে। সেই বিশ্বাসতে মৰাশটো মৰিশালীলৈ নিয়াৰ সময়ত সূতা টানি লৈ যোৱা আৰু ধান কপাহ ছটিয়াই যোৱাৰ কথা পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা হৈছে। তেনে লোকৰ কোনোবাই পূৰ্ণজন্ম ললে কেচুৱাটি পিয়াহ নোখোৱা হয়, কোনোবাই দিনে ৰাতিয়ে কান্দি থাকে, কাৰোবাৰ বেমাৰ-আজাৰ নুগুচা হয়, কোনোবা হঠাৎ অচেতন হৈ পৰে ইত্যাদি। এনে অস্বাভাৱিক লক্ষণ দেখা দিলেই ঘৰৰ বুঢ়া-বুঢ়ীয়ে ভাবে যে কোনোবা মৰা মানুহে পূৰ্ণজন্ম লৈ চিনাকী দিবৰ ইচ্ছা কৰাত কেচুৱাটিৰ নানান বেমাৰ আজাৰ হৈছে। এইদৰে সন্দেহ কৰি ঘৰৰ বুঢ়া-বুঢ়ী নাইবা বয়ো-জ্যেষ্ঠা জনীয়ে হোজাৰ ওচৰত মংগল চোৱায়। মৃতকৰ কথাৰে এনে মঙ্গল চোৱাৰ কাম ৰূহস্পতি বাৰে কৰে। ৰূহস্পতিবাৰে পুৱা এঠাইত মাটি লেপি লয়। বাঁহ পাৰি লোৱা কাঠি আৰু কউৰীৰে মঙ্গল চায়। পৰিয়ালৰ প্ৰত্যেক মৃতকৰ নামেৰে মঙ্গল চোৱা হয়। শেষত কোনে জন্ম লৈছে হোজায়ে ঠাৱৰ কৰিব পাৰে। সেইমতে পৰিয়ালৰ মানুহক জনায়। তাৰ উপৰি হোজায়ে যদি গননা কৰোঁতে পায় যে মৃতকৰ আত্মাই তথা কেচুৱাটিয়ে কাৰবাৰ ওচৰত কিবা বস্তু ধিচাৰিছে (যেনে ল'ৰাৰ ওচৰত সোন ছোৱালীৰ ওচৰত কাপোৰ তাৰ উপৰি সম্বন্ধীয়া মানুহ অমুকৰ পৰা কাঁহী, অমুকৰ পৰা ঘটি ইত্যাদি) তেতিয়া তেওঁবিলাকে সেইমতে দিব লাগে। তাকে ডিমাছাসকলে “চিমাং বামবা” বুলি কয়। ইয়াৰ অৰ্থ মৃতকৰ আত্মক কুলত লোৱা।

চিমাং বামবা :

হোজায়ে কৈ দিয়া কথাৰ ওপৰত বিশ্বাস কৰি ৰূহস্পতি বাৰে দিন চাই যিদিনা যাৰ সত্তৰ বস্তু বাহানি লৈ আহে। তাৰ পাছত কেচুৱাটিক কোলাত লৈ কব — “ল তই বোলে মোৰ পৰা এই বস্তুটো বিচাৰিছ। তই বোলে মোৰ দেউতা, তই বোলে মোৰ মা, তই বোলে খুৰা, জেঠা ইত্যাদি। যাৰ যি সম্বন্ধ লাগে সেইমতে কয়। আজিৰ পৰা তোমাক চিনিব পাৰিলোঁ। ঘৰৰ মানুহক আৰু আমনি নিদিবা। বেমাৰ হলে আজিৰ পৰা বেমাৰ ভাল হৈ যাব বুলি বস্তুটো কেচুৱাক স্পৰ্শ কৰাই কোলাত ল'ব। তাকেই চিমাং বামবা বুলি কয়। তেনে কৰাৰ পাছত কিছুমানৰ স্বাভাৱিক অৱস্থা ঘূৰি আহে। ৰূহস্পতিবাৰৰ দিনা ডিমাছা সকলে মৃতকৰ যি কাম কৰিব লগীয়া তাক কৰে বুলি ৰূহস্পতি বাৰক “চিমাং ভুচি” বুলি কয়। গতিকে ৰূহস্পতি বাৰৰ দিনা ডিমাছা সকলে শুভ কাম সহজে নকৰে।

কৃষ্টি-সংস্কৃতি :

পৃথিবীৰ যি কোনো জাতিৰে কৃষ্টি-সংস্কৃতিৰ পৰাহে এটা জাতিৰ প্ৰকৃত পৰিচয় পোৱা যায়। ডিমাছা সকলৰ নিজস্ব কৃষ্টি আছে।

ডিমাছা সকলৰ প্ৰকৃত কৃষ্টিৰ কথা কবলৈ গলে তেওঁলোকৰ কৃষ্টি উত্তৰ কাছাৰ আৰু ডিজোৱাতহে (বৰ্ত্তমান মিকিৰ পাহাৰ) জীয়াই আছে। ডিমাছা পুৰুষ সকলে কাম-কাজ কৰি থকা কালত আৰু তিৰোতা সকলে কাপোৰ বৈ থকা কালত মনত গীতৰ ঢৌ উঠিলে গীত গায় সঁচা, পাছে প্ৰকৃত নাচ-গান বাজনাৰ সময় কালত মাহৰ পৰা ফাগুনলৈকেহে। সেই সময়ত প্ৰত্যেক ঘৰৰ ভঁৰালত ধান ভৰি থাকে। গতিকে দৈনন্দিন আহাৰৰ বাবে চিন্তা নাথাকে। বিহু পালন কৰাৰ সময় কাষ চাপে। মদে মঙহে খাই মনৰ আনন্দৰে বুঢ়ী সকলে বিহু গায়, ডেকা-গাভৰু সকলে বিহু নাচে। ডিজোৱা অঞ্চলৰ (১) হাদুবানী (গুটিসঁচা) (২) মাইনাওবানী (মৰণা মৰা) নাচ অতি চমৎকাৰ। উত্তৰ কাছাৰৰ লোক সকলৰ ভিতৰত জাওবা, মাডাঙ্গ, ধুলুয়া, জুবাও লাজাবা আৰু “মাজাংডিনী” আদি কেবা ধৰণৰ বিহুনাচ আছে। ডিজোৱা অঞ্চলৰ লগত অলপ পাৰ্থক্য থকা দেখা যায়। বিহুনাচৰ সময়ত অসমীয়া বিহুনাচৰ দৰে গীত গায়, কিন্তু নানাচে। অকল বাদ্য যন্ত্ৰৰ বাজনাৰ তালতেই নাচনী সকলৰ মন নাচি উঠে, ফলত নাচিবলৈ ধৰে। ডিমাছা সকলৰ বাদ্য যন্ত্ৰৰ ভিতৰত খ্ৰাম (মাদল) আৰু মড়ী (দীঘল বাঁহী) এই দুটাই প্ৰধান। খ্ৰাম বজোৱা আৰু মড়ীৰ ধ্বনি ওলোৱাৰ লগে লগে তাৰ লগত তাল মিলাই ডেকা-গাভৰু সকলে নাচিবলৈ ধৰে। ডেকা-গাভৰু মড়ীৰ ধ্বনিৰ অৰ্থ বুজি পাই। গতিকে মড়ীৰ অৰ্থ অনুসৰণ কৰি ভিন্ ভিন্ তালেৰে নাচিবলৈ ধৰে। নাচৰ সময়ত ডেকা সকলে মালকোচা দি চুৰিয়া আৰু বগা দীঘল হাতৰ কামিজ পিন্ধে। জাৰৰ দিনত কলা কোট ওপৰত পিন্ধি লয়, মূৰত পাগুৰি মাৰে। গাভৰু সকলে বঙ-বিৰঙৰ বিণ্ড, বিজাম্পাই বিকাউছা পিন্ধে। আজি কালিৰ গাভৰুয়ে বাউজো পিন্ধে।

উত্তৰ কাছাৰত “হাংচেউ মানাওবা” বুলি এটা ডাঙৰ বিহু উৎসৱ পালন কৰে। এই উৎসৱ পালন কৰোঁতে একসপ্তাহ সময় লাগে। আৰম্ভণিৰ পৰা শেষলৈকে দিনে ৰাতিয়ে বাজনা বন্ধ নোহোৱাকৈ বাজ থাকে আৰু দল সলনা-সলনি কৰি নাচি থাকিব লাগে। এই উৎসৱত নগা সকলৰ কৃষ্টিৰ প্ৰভাৱ সোমাই পৰিছে বুলি বিশ্বাস। “হাংচেউ”

মানে নগা ভাষাত ডেকাদল। তাৰ গুৰি বিছাৰি গলে জানিব পাৰি যে, উত্তৰ কাছাৰৰ বাজত কালত ডিমাৰজাই এজনী নগা তিৰোতা বিয়া কৰাইছিল। উক্ত বাণীৰ প্ৰবোচনাত ৰজাই নগালেগুৰ কহিমাত ডেকা দলক নগাকৃষ্টি শিকিবলৈ পঠিয়াইছিল। তাৰেই ফলত “বাগউবা” “হাউবা” আদি নগা কৃষ্টিৰ পৰাই সোমাইছে বুলি ভাবিবৰ থল আছে।

“হাংচেউ মানাউবা” উৎসৱ পালন কৰিবলৈ হলে বাৰ মাহ আগৰে পৰা সিদ্ধান্ত ল’ব লাগে আৰু লাহে লাহে আয়োজন চলাই থাকিব লাগে। গাঁৱৰ মাজত কোনোবাই হাজিৰা কাম কৰিব দিলে গোটেই ডেকা-গাভৰু সকলে হাজিৰা কাম কৰে আৰু হাজিৰা কাম কৰি পোৱা টকা সঞ্চয় কৰি ৰাখে। গোটেই বাৰিষা ডেকা-গাভৰু সকলে মাজে সময়ে হাজিৰা কাম কৰি টকা সঞ্চয় কৰে। বিহুৰ সময় আগবাঢ়ি আহিলেই কমেও এমাহ আগতে বিহু উৎসৱ পালন কৰাৰ দিন ঠিক কৰি থয়। লগে লগে “গাজাইবাউ” ঠিক কৰে। (গাজাইবাউ মানে যাৰ ঘৰৰ চোতালত বিহুতনী কৰিব তাৰ গিৰিহঁতনী। গাজাইবাউ শব্দ ও নগা ভাষাৰ শব্দ)। বিহুৰ দিন ওচৰ চাপি আহিলে সকলো কাম উক্ত “গাজাইবাউৰ” ঘৰত হয়। গাজাইবাউ অতি ধৈৰ্য্যশীল হ’ব লাগে, নহলে গাজাইবাউ হোৱাৰ উপযুক্ত নহয় বুলি ডেকা-গাভৰু সকলে বদনাম দিয়ে। এমাহ আগৰে পৰা ডেকা-গাভৰু সকলৰ খেল-ধেমালি, অহা-যোৱাৰ উৎপাত সহ্য কৰি থাকিব লাগে। মনত হাজাৰ বেয়া পালেও হাঁহি মুখেৰে মিঠা মতেৰে তেওঁ বিলাকৰ লগত কথা পাতিব লাগে।

হাংচেউ মানাউবা বিহু উৎসৱত বহুত মানুহ গোট খায়। গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু সকলে দূৰণিৰ সম্বন্ধীয়া মানুহক নিমন্ত্ৰণ কৰে। গতিকে যথেষ্ট পৰিমাণৰ মঙহৰ প্ৰয়োজন হ’ব বুলি ম’হ কাটে। ম’হৰ মঙহ নোখোৱা সকলৰ কাৰণে আৱশ্যক মতে গাহৰী, কুকুৰাৰ মঙহো যোগাব কৰে। প্ৰচুৰ পৰিমাণৰ জু-ৰ প্ৰয়োজন হয় বাবে কমেও ১৫/২০ মোন চাউলৰ জ-বনায়। গতিকে গাঁৱৰ গাভৰু সকলে এমাহ আগৰে পৰা ধান-খুন্দা জু বনোৱা ইত্যাদি কামত ব্যস্ত হৈ পৰে। বিহুৰ প্ৰায় ১৫ দিনমান আগতেই বিহুত কাটিব লগীয়া ম’হক টানি আনি গাজাইবাউৰ চোতাললৈ অনাৰ নিয়ম। গতিকে গাঁৱৰ মুখত ফাংসু (তোৰণ) সাজে। ডিমাছা সকলৰ ফাংসু সজাৰ কৌশলো চাব লগীয়া। ফাংসুৰ তলেদি ম’হক টানি আনি গাঁৱত সুমুৱায়। সিদিনা ফাংসুৰ ঠাইত ডেকা-গাভৰু সকলে নাচিব লাগে আৰু গাঁৱত সুমুৱাব

পাছত গাজাইবাউৰ চোতালত নাচিব লাগে। তাৰ পাছত বিহুৰ দিন আহি নোপোৱালৈকে গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু সকলে ম'হটো অতি যত্নেৰে ৰাখে। বিহু আৰম্ভ হোৱাৰ আগদিনা আবেলি ম'হটো কাটে। তাকে ছটাইবা বুলি কয়। সিদিনাৰ পৰা খ্ৰাম মড়ী বজোৱা আৰম্ভ হয় আৰু ই এসপ্তাহলৈকে চলি থাকে। খোৱা বস্তুৰ ভিতৰত মদ, মঙহেই প্ৰধান। তাৰ লগত বৰা ভাত খাবলৈ পায়। বৰাভাত খাব নোৱাৰা সকলে ভাত খায়। ডেকা-গাভৰু সকলে চোতালত নাচত ব্যস্ত থকা সময়ত বুঢ়া-বুঢ়ী সকলে ঘৰৰ ভিতৰত বহি গীতেৰে তৰ্কা-তৰ্কী কৰে। নাচ চাই থকা বয়সস্থ সকলে ডেকা-গাভৰুৰ নাচ চাই উদগনি দি থাকে।

কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত বিহুনাচৰ প্ৰচলন নাইকিয়া হৈছে বুলি কব পাৰি। এয়া নিশ্চয় বঙালী সকলৰ প্ৰভাৱত পৰি হৈছে। অৱশ্যে ভিতৰুৱা কোনো গাঁৱত এতিয়াও চৰ্চা ৰাখি আছে বুলি জনা যায়। উত্তৰ কাছাৰত বজাৰ ৰাজত্ৰ কালত যেনেকৈ নগাবাণীৰ প্ৰবোচনাত ডিমাছা কৃষ্টিৰ লগত নগা কৃষ্টি সোমাই পৰিছে তেনেকৈ কাছাৰতো মহাৰাজ কৃষ্ণচন্দ্ৰৰ ৰাণী ইন্দুপ্ৰভাৰ (মণিপুৰৰ ৰাজ-কন্যা) প্ৰবোচনাত মণিপুৰী কৃষ্টি সোমাই পৰিছে। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে এতিয়াও চৰ্চা ৰখা “মহাৰাস লীলা” হোলি নাচ আদিৰ মণিপুৰী কৃষ্টিৰ লগত হবহ মিল আছে। মহাৰাজ কৃষ্ণচন্দ্ৰ নাৰায়ণৰ কনিষ্ঠ ভাতৃ ডিমাছা সকলৰ শেষ ৰজা মহাৰাজ গোবিন্দ চন্দ্ৰই “গোবিন্দ কীৰ্ত্তন” নামেৰে মহাৰাস লীলাৰ গীত ৰচনা কৰি থৈ গৈছে। তাৰ পৰাই কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে মহা ৰাম লীলা হোলি নাচ আদি শিকে।

ডিমাছা কছাৰী সকলৰ নিয়ম :

কিংবদন্তীৰ পৰা জনা যায় যে, ডিমাপুৰত ৰাজত্ৰ কৰা কালত ডিমাছা সকলৰ প্ৰথম “চেমফং” জুলুৰ নাম সৃষ্টি হয়। প্ৰথমতে মাত্ৰ সাতোটা চেমফং আৰু ৭ টা জুলুৰ নাম গঠিত হৈছিল। তাৰ পাছত বুদ্ধি পাই বাৰটা চেমফং আৰু বাৰটা জুলুত পৰিণত হয়। মাইবাঙত ৰাজত্ৰ কালত আৰু বুদ্ধি পায়। পাছে কিমানলৈকে বুদ্ধি পাইছিল ভালকৈ জনা নাযায়। আটাইতকৈ পাছত খাচপুৰত (কাছাৰত) ৰাজধানী থকা কালত মহাৰাজ কৃষ্ণ চন্দ্ৰ নাৰায়ণৰ সময়ক ৪০ টা চেমফং আৰু বিয়াল্লিস টা জুলুৰ নাম জনা যায়।

সেই সমূহ উল্লেখ কৰা হ'ল।

চল্লিচ চেমফঙৰ নাম

- ১। বিপাঙ্গাউ (হাস্‌মুছা বা হাছেংছা)
- ২। বিপা পাৰাইন (হাফলংবাৰ)
- ৩। ৰাজিয়ুং (লাম্পু)
- ৪। বাদেৰ ভাগিয়া
- ৫। আৰ্জও
- ৬। মিথেৰফাং
- ৭। ডিপু
- ৮। হাগজেৰ
- ৯। থাওচেন
- ১০। ফং লো ডাওগা
- ১১। ছেংয়ুং
- ১২। ভাওলা গাজাও
- ১৩। ডাওলা গুপু
- ১৪। হোজাই
- ১৫। কুমপ্ৰাই
- ১৬। জিগভুং
- ১৭। বডো (বাটাৰী)
- ১৮। আখেৰ
- ১৯। বাঁইংডো
- ২০। গাইনি (নাইডিং)
- ২১। হাপিলা
- ২২। ডিকৰা
- ২৩। ডাওভুং লাংটা
- ২৪। খাৰিগাব
- ২৫। জহৰা
- ২৬। হাছাম
- ২৭। নাবেন
- ২৮। ডিৱাগেডে
- ২৯। লাংটা ডাওগা
- ৩০। গিৰিঃ (লং মাইলাই)
- ৩১। পৰ্বত

বিয়াল্লিশ জুলুৰ নাম

- ১। সাইকুডি জুলু।
- ২। বঙ্গলাইমাঃ গেডেবা।
- ৩। পাছাইডি গেডেবা।
- ৪। মাইৰং পাছাইডি।
- ৫। ছামদেপ স্‌গাউ।
- ৬। ছাগাওছং পাৰাইন।
- ৭। হামলাই গুমুনডি।
- ৮। বাঙ্গলাইমা গেডেবা।
- ৯। মাইৰং গেডেবা।
- ১০। মিয়ুংমা গেডেবা।
- ১১। মাইৰং প্ৰাইছং।
- ১২। ছাইডিমা গেডেবা।
- ১৩। বাঙ্গলাইনা কাছেবা।
- ১৪। মাইৰং গেডেবা।
- ১৫। মিয়ুংমা ডাওগা।
- ১৬। মাইৰং গেডেবা।
- ১৭। ছাইডিমা ডাওগা।
- ১৮। মাইৰং ডাওগা।
- ১৯। মাইৰং মাঃ গেডেবা।
- ২০। মাই ৰং গেডেবা।
- ২১। মাইৰং কাছেবা।
- ২২। মাইৰংমা গেডেবা।
- ২৩। মাইৰং গেডেবা।
- ২৪। ছাইডিমাঃ।
- ২৫। ৰণ ছাইডি।
- ২৬। বাঙ্গলাইমাঃ।
- ২৭। মাইৰং।
- ২৮। মিয়ুং কাছেবা।
- ২৯। মাইৰং কাছেবা।
- ৩০। মাইৰং।
- ৩১। মাইৰং কাছেবা।

৩২। মাইবাং	৩২। ছাঈডিমা কাছেবা।
৩৩। জহৰি	৩৩। ছাঈডিমা কাছেবা।
৩৪। ছবংফাং (পুৰুছাং, ওৰাবীচাং)	৩৪। মাইবেং মাং।
৩৫। গলছা	৩৫। মাইবেং কাছেবা।
৩৬। হাকমাও	৩৬। ডিয়ুংমা।
৩৭। মুাম	৩৭। ছাঈডিমা কাছেবা।
৩৮। জবামু	৩৮। মাইবেং।
৩৯। লাফটাই	৩৯। মাইবেং কাছেবা।
৪০। লাওবাংডি	৪০। কুয়াসী।
	৪১। বাঈবেংছাং।

উপৰুক্ত চল্লিশটা চেমফং আৰু বিয়াল্লিশটা জুলু বাঢ়ি যোৱাৰ সম্পৰ্কে লোক পৰম্পৰা আছে যে, বজাই বাজকোষৰ অৰ্থবৃদ্ধিৰ উদ্দেশ্যে চেমফং-জুলুৰ বৃদ্ধি কৰিছিল। জনামতে প্ৰত্যেক বছৰতেই খাচপুৰ ৰাজধানীত চেমফং জুলুৰ বছৰেকীয়া অধিবেশন বহিছিল। তেতিয়া গোটেই ডিমাছা সম্প্ৰদায়ৰ মুখীয়াল মতা তিবোতা সকলে খাচপুৰত গৈ উপস্থিত হৈছিল। নগাওঁ জিলাৰ আৰু ডিজোৱা অঞ্চলৰ ডিমাছা সকলে কপিলী নৈ আৰু পাছত ডিয়ুং নৈত নাৱেৰে উজাই গৈছিল। তাৰ পাছত উত্তৰ কাছাৰৰ বৰ্তমান ডিহাঙ্গী থে ঘাটৰ অলপ উজনীত গৈ নাৱৰ পৰা নামি বৰাইল পৰ্বত খোজ কাঢ়ি পৰাই খাচপুৰ ৰাজধানীলৈ গৈছিল। এনে যাত্ৰাত দুসপ্তাহ মান সময় লাগে বুলি বয়োবৃদ্ধ সকলে কয়।

যি সকলে চেমফং ভুক্ত আৰু জুলুম ভুক্ত হ'বলৈ বিচাৰে তেওঁ বিলাকে ৰাজকোষত টকা, সোন, হাতী দাঁত ইত্যাদি আগবঢ়াই চেমফং জুলু ভুক্ত হ'ব পাৰিছিল। চেমফং জুলুৰ হাস বৃদ্ধি কৰাৰ ক্ষমতা “চেমডিকুনাং” উপাধি পোৱা এজন ক্ষমতাশীল বিষয়াৰ ওপৰত আছিল। চেমফং বৃদ্ধি কৰিবলৈ হলে চেমডিকুনাংএ ৰজাৰ লগত আলোচনা কৰি সিদ্ধান্ত লৈ চেমফং বৃদ্ধি কৰিছিল। জুলুৰ বৃদ্ধিও তেনেকৈ কৰিছিল। বছৰেকীয়া অধিবেশনত ৰজাৰাণী দুজনেই উপস্থিত থাকি ৰজা সোঁফালে আৰু ৰাণী বাওঁফালে বহি আগন্তুক সকলৰ বহা মেলা লক্ষ্য কৰিছিল বুলি জনা যায়। ৰজাৰ ফালে পুৰুষ আৰু ৰাণীৰ ফালে তিবোতা সকলে শাৰী পাতি বহিছিল। যি সকল মুনিহ তিবোতাই অধিবেশনত বহিবলৈ আসন পাইছিল তেওঁবিলাকে চেমফং আৰু জুলুৰ নাম পাইছিল। বছৰতেই নোপোৱাকৈও আছিল। যিয়েই নহওক উপৰুক্ত বিৱৰণ চিন্তা

কৰি চালে ইয়াকেই ধাৰণা কৰিব পাৰি যে ডিমাৰজাৰ ৰাজত্ব কাল আৰু দীঘলীয়া হৈ থকা হলে বোধ হয় ইমান দিনে এহেজাৰমান চেমফং জুলুৰ নাম পালোঁহেতেন। পাছে দুৰ্ভাগ্য বশতঃ ডিমাৰজা মহাৰাজ শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দ চন্দ্ৰ নাৰায়ণৰ পাছৰ পৰা ৰজা নাইকিয়া হৈ পৰিল। লগতে ডিমাছা সকলৰ মান-সন্মান নাইকিয়া হ'ল আৰু উন্নতিৰ বাট নোহোৱা হ'ল, বৈ গ'ল মাথোন স্মৃতি।

উপৰুক্ত চেমফং আৰু জুলুৰ প্ৰচলন এতিয়াও জীয়াই আছে। উত্তৰ কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে বৰ্তমানেও নিজে চেমফঙৰ নাম উল্লেখ কৰে। কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে উমৈহতীয়া ভাৱে “বৰ্মন” লিখে। পাছে ল'ৰা-ছোৱালীৰ বিয়া দিবলৈ হলে প্ৰথমতেই চেমফং জুলুৰ খবৰ এতিয়াও ৰাখে কিয়নো নিজৰ চেমফঙৰ ছোৱালীক বিয়া কৰিব নাপায়। তেনেকৈ নিজৰ জুলুৰ ল'ৰা-ছোৱালীৰ ভিতৰতো বিয়া নহয়। গতিকে বিয়াৰ সম্বন্ধ পাতিবলৈ গলে প্ৰথমতেই চেমফং জুলুৰ বিচাৰ লবই লাগিব। যেনে হাগজেৰ চেমফঙৰ ছোৱালী হাগজেৰ চেমফং বুলি জনাজাত ল'ৰাৰ লগত বিয়া হ'ব নোৱাৰে। থাওচেন চেমফঙৰ ছোৱালী থাওচেন চেমফংজাত ল'ৰাৰ লগত বিয়া হ'ব নোৱাৰে। তেনেকৈ ছোৱালী বিলাকৰ ভিতৰতো ডিয়ুংমা জুলুৰ ছোৱালী ডিয়ুংমা জুলুজাত ল'ৰাৰ লগত বিয়া হ'ব নোৱাৰে। কাৰবাৰ এনে নিয়মৰ ব্যতিক্ৰম ঘটিলে বা ল'ৰা-ছোৱালীৰ মাজত ভাল পাই পলাই গলে যি ঘৰ এৰে তাকে সমাজচ্যুত কৰে। নতুবা পৰাপক্ষত উভয়ক এৰা এৰি কৰিবলৈ বাধ্য কৰে।

আজি কালি শিক্ষিত হৈ উঠা ডিমাছা সম্প্ৰদায়ৰ পৰিয়ালত ঘৈণীয়েক সকলে স্বামীৰ কুলৰ নাম বা চেমফঙৰ নাম লিখে। পাছে ই অৱশ্যে সংগত নহয়। কিয়নো ডিমাজু সকলৰ প্ৰত্যেকেই নিজৰ জুলুৰ নাম পৃথক ভাবে আছে। এজন ডিমাজুৰ লগত আন এজনীৰ দেখা সাক্ষাৎ হলে প্ৰথমতে কি জুলু তাৰহে খবৰ লয়। আগতে উল্লেখ কৰাৰ দৰে বিয়াৰ সম্বন্ধ কৰিব লগা হলে প্ৰথমতেই কি চেমফঙৰ বা কি জুলু তাকহে অনুসন্ধান কৰে। তেনে ক্ষেত্ৰত অকল পুৰুষ সকলৰ চেমফঙৰ নাম উল্লেখ কৰিবলৈ যোৱাতো প্ৰকৃততে উচিত নহয়।

ডিমাছা ডিমাজু সকল খাচিয়া আৰু টিৱা সকলৰ দৰে মাতৃপ্ৰধান জাতি নহয়। খাচিয়া সকলৰ ভিতৰত মাক যদি খংফাই উপাধিধাৰী বা খংফাই গোষ্ঠীৰ হয় তেনেহলে ল'ৰা-ছোৱালীৰ উপাধিও খংফাই হ'ব। টিৱা সকলৰো ঠিক তেনেকুৱাই। আনহাতে কাৰ্বি আৰু গাৰো

সকল পিতৃপ্রধান জাতি। যেনে চাংমাৰ ছোৱালী মোমিনৰ লগত বিয়া হলে বিয়াৰ পাছতো ছোৱালীয়ে চাংমাই লিখিব। তেনেকৈ মোমিনৰ ছোৱালীয়ে বিয়াৰ পাছত মোমিনেই লিখে। কাৰ্বি সকলৰ ভিতৰতো একেই। টেৰাঙৰ ছোৱালী টেৰণ নাইবা বংপীৰ লগত বিয়া হলেও টেৰাংপি লিখিব। বংপীৰ ছোৱালী সকলে টেৰাঙ নাইবা আন উপাধি ভুক্ত সকলৰ লগত বিয়া হলে বংপীপি লিখিব। “পি” মানে কাৰ্বি ভাষাত ছোৱালীক বুজায়।

এই বিষয়ত ডিমাছা সকলৰ নিয়ম সম্পূৰ্ণ বেলেগ। তেওঁলোকৰ নিয়মত ল’ৰাই পিতাকৰ চেমফঙৰ উপাধি পাব আৰু ছোৱালীয়ে মাকৰ জুলুৰ উপাধি পাব। ধৰা হওক, লাংটাছা চেমফঙৰ লগত যদি ছাইডিমা জুলু ভুক্ত ছোৱালীৰ বিয়া হয়, তেওঁলোকৰ ল’ৰা-ছোৱালী হলে ল’ৰা লাংটাছা চেমফঙ আৰু ছোৱালী ছাইডিমা জুলুভুক্ত হ’ব। তাৰমানে ল’ৰাই পিতৃকুলত থাকিব, ছোৱালীয়েও মাকৰ কুলত থাকিব। বৰ্তমানৰ শিক্ষিত ডিমাছা সকলে বিয়াৰ পাছত স্বামীৰ চেমফঙৰ নামে চিনাকি দিলেও নিজৰ সমাজত বহিলে নিজৰ জুলুৰ নামেৰেহে চিনাকি দিয়ে। আনকি ল’ৰা বিলাকৰ সুনাম-দুৰ্গাম হলে চেমফঙ সকলৰ সুনাম-দুৰ্গামৰ প্ৰশ্ন আহি পৰে। সেইদৰে ছোৱালীয়ে কিবা দোষণীয় কাম কৰিলে জুলুজাত তিবোতা সকলে বদনাম হোৱা বুলি ভাবে।

আন এটা উদাহৰণ দিওঁ। দৃষ্টাগ্যক্ৰমে কোনোবা পৰিয়ালৰ যদি ল’ৰা-ছোৱালীৰ মাক বাপেক ঢুকায় তেনে ল’ৰা বিলাকক পোহপাল কৰাৰ কাৰণে চেমফঙ সকলে লৈ যাব পাৰে আৰু ছোৱালীবিলাকক মৃতকৰ জুলু সকলে লৈ যাব পাৰে। সেইমতে সা-সম্পত্তিৰ উত্তৰাধিকাৰী হয়। যেনে— পিতাকৰ সম্পত্তি বা পুৰুষ সকলৰ কানি-কাপোৰ বস্তু-বাহানি ল’ৰাই পাব, ছোৱালী বিলাকে তেনেকৈ মাকৰ কাপোৰ বোৱা আহিলা, মাকৰ কাঁহী-বাটি, মাকে বৈ যোৱা তিবোতা মানুহৰ কাপোৰ পায়। গহনা-গাঠৰীও ছোৱালীয়ে পায়। খাচিয়া সকলৰ দৰে কনিষ্ঠা ছোৱালীয়ে মাক-দেৱতাকক সম্পত্তিৰ অধিকাৰী হব নোৱাৰে। জেষ্ঠ-জেষ্ঠা, কনিষ্ঠ-কনিষ্ঠা যিয়েই নহওক সকলোৱে মাক দেউতাকৰ সম্পত্তিৰ ভাগ পায়। পাছে বুঢ়া মাক বাপেকক যি খুৱাই-বুৱাই তদাৰক কৰে সিয়েই আটাইতকৈ বেছিভাগ সম্পত্তি পায়।

ডিমাছাৰ চেমফঙৰ জুলুৰ নিয়ম ইমান কটকটীয়া যে, কোনোবা নিঃসন্তান বুঢ়া-বুঢ়ী বহুতো সম্পত্তি থৈ ঢুকালে বুঢ়াৰ সম্পত্তি চেমফঙ সকলে পাব আৰু বুঢ়ীৰ সম্পত্তি জুলু সকলেহে পাব। আজি কালি

অৱশ্যে যুগ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে উপৰুক্ত নিয়মো শিথিল হ’বলৈ ধৰিছে।

ডিমাছা ৰীতি-নীতি :

ডিমাছা সমাজত স্বামীৰ ককায়েকৰ (বৰজনা) গাত ভায়েকৰ ঘৈণীয়েকৰ হাত লাগিব নাপায়। সেইদৰে ঘৈণীয়েকৰ বায়েকৰ গাত গিৰিয়েকৰ হাত লাগিব নাপায়। বিশেষকৈ গিৰিয়েকৰ ককায়েকৰ গাত গা লগা বা ককায়েক ভায়েকৰ ঘৈণীৰ গাত গা লগা ডাঙৰ দোষৰ ভিতৰত পৰে। তাকে ডিমাছা সকলে “বুওৱাই” বুলি কয়। গতিকে যি ঘৰত বুওৱাই সম্বন্ধ লগা মানুহ আছে বুলি জানে তেওঁ দুৱাৰদলি পালেই গল খেকাৰি মাৰি নাইবা ল’ৰা-ছোৱালীক নাম ধৰি মাতি বুওৱাই অহাৰ গম দিয়ে। ল’ৰা-ছোৱালী নথকা মতা তিবোতাৰ বুওৱাই হলে দুৱাৰদলিত থিয় দি “ব্ৰাও নহাঃ দংথি” বুলি মাতিব। মানে ব্ৰাও ঘৰত আছেনেকি বুলি সুধিব। তাৰমানে হঠাৎ ঘৰত সোমাই গলে অসাবধানতা বশতঃ গাত গা লাগি যাব পাৰে। গতিকে আগতীয়াকৈ সাৱধান হয়। “ব্ৰাও” বা ব্ৰাও ডিমাছা সকলৰ সন্মান-সূচক সম্বোধন। সেই বুলি সন্মানিত ব্যক্তি মাত্ৰেই তেনে সম্বোধন কৰিব নোৱাৰে। শাহ-শহৰৰ লগত বোৱাৰী আৰু জোঁৱাই আৰু বুওৱাই সম্বন্ধ লগা মানুহৰ ভিতৰত মাথোন এই নিয়ম বাধ্যতামূলক। বুওৱাই এ বুওৱাইৰ গাত হাত দিব পাৰে যদি কোনো ডাঙৰ ঘটনা ঘটে। ধৰিলোৱাহওক ডাঙৰ ককায়েকজন ডাঙৰ ওজা। ইপিনে সৰু ভায়েকৰ ঘৈণীয়েকৰ কিবা টান অসুখ হ’ল। এতিয়া ডাঙৰ ককায়েকে হাত দি চালেহে ভাই বোৱাৰীৰ চিকিৎসা হয়। তেনে ক্ষেত্ৰত বুওৱাইয়ে বুওৱাইৰ গাত হাত দিব পাৰে। তাকে গুৰুজন সন্মুখত থকা অৱস্থাত সকলোকে সাক্ষী কৰি আৰু এই অপৰাধ ইচ্ছাকৃত নহয় বুলি ঈশ্বৰৰ ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা কৰি ভাইবোৱাৰীৰ গাত হাত দি চিকিৎসা কৰে। তাকে সমাজেও দোষণীয় বুলি নধৰে। টিৱা সকলৰ দৰে নাইবা বিহাৰী সকলৰ দৰে মোমা-শহৰৰ গাত হাত লগা বা ভাগিন বোৱাৰীৰ গাত হাত লগাক ডিমাছা ডিমাছা সকলে দোষণীয় বুলি নধৰে। বৰং বোৱাৰীয়েকে মোমা-শহৰৰ লগত সৰু সুৰা বং ধেমালি কৰিব পাৰে।

বৰ্মন :

কাছাৰ জিলাৰ ডিমাছা সকলে “বৰ্মন” উপাধি লেখে। পাছে

উক্ত বৰ্মন উপাধিৰ প্ৰচলন আশী বছৰৰ বেছি হোৱা নাই। বয়োবৃদ্ধ সকলৰ পৰা জানিব পাৰি যে, ডিমাৰজা গোবিন্দ চন্দ্ৰৰ ১৮৩০ চনত মৃত্যু হোৱাৰ পাছতে কিছুমানে বৰুৱা, বেজবৰুৱা, বৰবৰুৱা, বেজলক্ষৰ, লক্ষৰ, ছৌধুৰী আদি উপাধি ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ ধৰে। অৱশ্যে ১৭৯০ চনত মহাৰাজ শ্ৰীকৃষ্ণ চন্দ্ৰ নাৰায়নে প্ৰয়াগত প্ৰায়শ্চিত্ত হোৱাৰ পাছতে “বৰ্ম” আখ্যা গ্ৰহণ কৰিবলৈ ব্ৰাহ্মণ সকলে বজাক পৰামৰ্শ আগ বঢ়াইছিল। পাছে তাৰ প্ৰভাৱ বিয়পি পৰা নাছিল। কেবল ৰাজ পৰিয়ালতহে ব্যৱহাৰ হৈছিল। বৰ্মন আখ্যাৰ প্ৰভাৱ জনসাধাৰণৰ মাজত বিয়পি পৰিবলৈ কমেও ৫০ বছৰমান সময় লাগিছিল। কালক্ৰমত ব্ৰাহ্মণ সকলৰ প্ৰবোচনাত ডিমাছা সম্প্ৰদায়ৰ ভিতৰত “বৰ্মন” সকলৰ শ্ৰেষ্ঠতাৰ প্ৰলোভন দেখুৱাই গোটেই কাছাৰৰ ডিমাছা সকলক এই উপবিত (লগুণ) ধাৰণ কৰিবলৈ উপদেশ দিয়ে। ফলত তেতিয়াৰ পৰা কাছাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত উপাধি ধাৰণ কৰা আৰু বৰ্মন আখ্যা লিখাৰ প্ৰচলন হয়। মই আইতাৰ মুখে জানিব পাৰিছোঁ যে আনুমানিক ইংৰাজী ১৮৮০/৮২ সময় ছোৱাত মোৰ আইতাই তেওঁৰ তেওঁৰ ককাকে উপবিত ধাৰণ কৰা নিজ চকুৰে দেখিছিল। গোটেই কাছাৰৰ ডিমাছা সকলে হেনো বড়খলা থানাৰ অধীনৰ “কুয়াৰবন” নামৰ গাঁৱৰ পশ্চিমৰ খেতি পথাৰত শিবিৰ সাজে। ডেকা-বুঢ়া সকলোৱেই লগুণ পিন্ধিছিল, তাৰ পাছত ব্যাপক ভাবে বৰ্মন আখ্যা লিখাৰ প্ৰচলন হয় আৰু দিনক দিনে উপৰুক্ত লক্ষৰ, বৰ লক্ষৰ, বেজলক্ষৰ, বৰুৱা আদি উপাধি লিখাৰ প্ৰচলন কমি আহে। উদাহৰণ স্বৰূপে, কাছাৰৰ বড়খলাৰ ওচৰৰ ধুমকৰ গাঁৱৰ লক্ষৰ পৰিয়ালৰ কথা কোনে নাজানে। পাছে তেওঁলোকৰ পৰিয়ালতে নাতি সকলে লক্ষৰ উপাধি নিলিখা হ’ল। ঠিক তেনেকৈ পুৰণি ৰাজধানী খাচপুৰৰ ওচৰৰ গাওঁ ঠালীগ্ৰামত বেজ লক্ষৰ বংশধৰ এতিয়াও আছে। পাছে সকলোৱেই বৰ্মন লিখিবলৈ ধৰাত উপৰুক্ত উপাধি বোৰৰ ব্যৱহাৰ নাইকিয়া হ’ল।

মহাৰাজ কৃষ্ণচন্দ্ৰ আৰু গোবিন্দ চন্দ্ৰই অকল ডিমাছা সকলক যে উপাধি দি গৈছিল তেনে নহয়। কাছাৰৰ বিজাতীয় হিন্দু, মুছলমান, প্ৰজাসকলকো গুণ আৰু উপযুক্ততা বিচাৰ কৰি উপাধি দি গৈছিল। কাছাৰৰ হিন্দু মুছলমানৰ ভিতৰত বৰ্তমান যি সকলে লক্ষৰ, বৰ লক্ষৰ, মজুমদাৰ, চৌধুৰী, বৰভূঞা উপাধি ব্যৱহাৰ কৰি আছে, তেওঁ বিলাকৰ পূৰ্ব পুৰুষক ডিমাৰাজাই উপাধি দি গৈছিল।

ধৰ্ম আৰু দেৱ-দেৱী :

ডিমাছা সকল অতীজৰ পৰাই শাক্ত ধৰ্মাৱলম্বী। পাছে আৰ্য আৰু অনাৰ্য ধৰ্ম দুয়োটা মানি চলিছিল। উদাহৰণ স্বৰূপে তেওঁবিলাকে অতীজৰ পৰাই শিৱ-দুৰ্গাক মানিছিল। ডিমাছা সকলে শিৱ-দুৰ্গাৰ নাম যথাক্ৰমে শিৱাই আৰু মাটংমাঃ দিছিল আৰু এতিয়াও কয়। ৰণচণ্ডী, হেডেমডি আৰু কামাখ্যাক মানিছিল। আনহাতে ভূতপূজা, প্ৰেতপূজা, ডাইনী পূজা ইত্যাদিও মানিছিল আৰু এতিয়াও মানে। গতিকে দেখা যায় যে, তেওঁলোকৰ ধৰ্মৰ ভিতৰত আৰ্য-অনাৰ্য মিশ্ৰণ হৈছিল। ডিমাপুৰৰ পৰা মাইবঙলৈ ৰাজধানী স্থানান্তৰৰ পৰা তেওঁলোকৰ ধৰ্মৰ ওপৰত ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ বৃদ্ধি পায়। মাইবঙত ৰাজত্ব কৰা কালত মহাৰাজ সুৰদৰ্প নাৰায়নে শ্ৰীহট্ট জিলাৰ ভূৱনেশ্বৰ বাচস্পতি নামৰ এজন পণ্ডিত ব্ৰাহ্মণক নাৰদীয় পুৰাণ লেখিবলৈ দিছিল আৰু দেৱী হৈড়িমেশ্বৰী (হেডেমডি) আৰু দুৰ্গা পূজা কৰি নৰবলি দিয়াইছিল। যুগ যুগান্তৰৰ পৰা মানি অহা ডিমাছা সকলৰ অন্যান্য দেৱ দেৱীৰ নাম তলত দিয়া হ’ল।

- ১। ব্ৰাই শিৱাই
- ২। ৰণচণ্ডী
- ৩। হেডেমডি
- ৪। আলুৰাজা
- ৫। লগুী ৰাজা
- ৬। ৰাৰাজা
- ৭। মুংগ্ৰাং

- ৮। ডিলাওজু।
- ৯। ডাইংকাও
- ১০। ডিছাইম
- ১১। কাছাইম
- ১২। ছাম বিয়াম
- ১৩। লাৰিকগং

উপৰুক্ত বাৰ গৰাকী দেৱ-দেৱী ডিমাছা সকলে মানি আহিছিল। বাৰ গৰাকী দেৱ-দেৱীৰ কাৰণে বাৰটা মন্দিৰত (ডাইকোজিগুী) পূজা দিছিল। যেতিয়া ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ পৰে তেতিয়া ডিমাৰজাই উক্ত ডাইকোজিগুীৰ পূজক হিচাবে প্ৰয়াগ, নৱদ্বীপ, কামাখ্যা আদি ঠাইৰ পৰা বাৰটা ব্ৰাহ্মণ পৰিয়াল অনাইছিল। তাকেই ডিমাছা সকলে বাৰে ঘৰীয়া ব্ৰাহ্মণ বা দ্বাদশ আদিত্য ব্ৰাহ্মণ বুলি কয়। উক্ত বাৰে ঘৰীয়া ব্ৰাহ্মণৰ বংশধৰ সকলেই বৰ্তমান কাছাৰ, নগাওঁ, মিকিৰ পাহাৰৰ ডিমাছা সকলৰ মাজত যযমানী কৰি আছে।

মাইবঙৰ পৰা খাচপুৰলৈ ৰাজধানী স্থানান্তৰ হোৱাৰ পাছত উক্ত কাছাৰত ব্ৰাহ্মণ প্ৰায় নাইকিয়া হৈ পৰে। গতিকে উক্ত কাছাৰত ব্ৰাহ্মণ নোহোৱাকৈ উক্ত বাৰটা দেৱ-দেৱীৰ মন্দিৰ বা ডাইকোজিগুীৰ

পূজা নিজ সমাজৰ ব্ৰাহ্মণ “জন্ঠাই”ৰ দ্বাৰা হৈ থাকে। জন্ঠাই সকল বংশ পৰম্পৰা জন্ঠাই হ’ব পাৰে তেনে নহয়। কোনো জন্ঠাই বাছ-বিচাৰ কৰি শুদ্ধ ভাৱে থাকিব নোৱাৰিলে কিবা অপৰাধ কৰিলে দেৱ-দেৱী তেওঁৰ ওপৰত অসন্তোষ হৈছে বুলি আন এজন জন্ঠাই ওলায়। তাক জানিবৰ কাৰণে দেওধনী পূজা কৰি দেওধনীৰ পৰা ওলোৱা কথাকে ঈশ্বৰৰ বাণী বুলি স্বীকাৰ কৰি সেইমতে বেলেগ জন্ঠাই নিৰ্বাচিত কৰে। দাইং খাৰৰ (বলিকটীয়া) ক্ষেত্ৰতো তেনেকৈ কৰে।

উত্তৰ কাছাৰত বৰ্তমানেও অনাৱৃষ্টি হলে “মিছেংবা” বুলি বিৰাট উৎসৱৰ আয়োজন কৰি হেড়েমডি বা হেড়েস্বেশ্বৰীৰ পূজা দিয়া হয়। তেওঁবিলাকে তেনেকৈ সুফল পায় বুলিও বিশ্বাস কৰে। যোৱা ১৯৭৩ চনৰ উত্তৰ কাছাৰত জুন মাহলৈকে বৰষুণ হোৱা নাছিল। গতিকে “মিসেংবা” বুলি ডাঙৰ পূজা কৰিলে। ফলত উত্তৰ কাছাৰত বৰষুণ হ’ল জুমখেতি ভাল হ’ল বুলি সকলোৱে কোৱাকুই কৰিলে। দেৱ-দেৱীৰ পূজাত ডিমাছা সকলে গাহৰী বলি নিদিয়ে, ভূত, প্ৰেত, ডাইনী উপদেৱতা আদিৰ পূজাতহে গাহৰী বলি দিয়ে।

বৰ্তমানলৈকে ডিমাছা সকল হিন্দু ধৰ্ম্মালম্বী। উত্তৰ কাছাৰত ব্ৰাহ্মণ্য ধৰ্ম্মৰ প্ৰভাৱ নাথাকিলেও তেওঁবিলাকে দেৱ-দেৱীৰ পূজা কৰে। এই পূজা সম্পূৰ্ণ হিন্দু পদ্ধতিৰেই আৰু পূজাত বলি আদিও দিয়ে। পাছে তেওঁবিলাকৰ পূজাৰী বা দেউৰীক ডিমাছা সকলে “জন্ঠাই” বুলি কয়। বলিকটীয়াক “দাইংগাঃ” বুলি কয়। উত্তৰ কাছাৰৰ সকলো দেৱ-দেৱীৰ পূজা উক্ত জন্ঠাই দাইংগাৰে কৰে। পাছে থকা মেলাৰ দৰেই পূজাৰ থাপনা দিয়া আদি অমাজ্জিত। ইমানেই প্ৰভেদ দেৱ-দেৱীৰ আহবানৰ মন্ত্ৰ ডিমাছা ভাষাৰেই জন্ঠাই সকলে মাতে। কাছাৰত দেৱ-দেৱীৰ পূজা পাৰ্বন হিন্দু মতেৰে কৰে। বাঙালী সকলৰ লগত তাল মিলাই অন্যান্য দেৱ-দেৱীৰ পূজা অৰ্চনা কৰে। পৌৰোহিত্য কৰে উপৰুক্ত বাৰে ঘৰীয়া ব্ৰাহ্মণ সকলৰ বংশধৰেই। জাতিগত সংস্কাৰ তেওঁলোকৰ মাজতো থাকি গৈছে। ভূত, প্ৰেত, ডাইনী উপদেৱতা সকলৰ পূজা দৰকাৰ বিশেষে তেওঁলোকেও কৰে। ডেমৰা আৰু ডিজোৱা অঞ্চলৰ ডিমাছা সকলো হিন্দু ধৰ্ম্মালম্বী। তেওঁলোকৰ দেৱ-দেৱীৰ পূজা পাৰ্বনত কাছাৰৰ বাঙালীৰ প্ৰভাৱ বেছি পৰা নাই। তেওঁলোকৰ ধৰ্ম্মত বাঙালী অসমীয়া আৰু ডিমাছা সকলৰ প্ৰভাৱ আছে। ●

000/50

ପିତାମହ ।

ପିତୃଶ୍ରଦ୍ଧା ସମାବେଶ ।

